

Lukı 'səbhə Sa Lukı gbaa -Zezuu gbuzənəv gbə

-Dətləyu -ə -yə *Pəlv mnia 'lakpa 'wə, mə -wa.
Lukı 'səbhə ə cəlia, we gwedıda ə nəe nü, -we ka
'gbə ə yia 'səbhə nı cəli, mə -wa nü, nyıma 'ka -Zezu
-gvgbəv 'dəbhie yibheli.

-We ka 'gbə Lukı yia 'səbhə nı cəli mə nı

¹ Teofili 'kadəv, -na fvv! -We plıa -seli -aın glaa,
nyıma duun ka we cəlicəhə layla.

² Nyıma, -wa 'yia wee gbəv gwedılida, 'in wa yia
-Lagəweləv gbagbanya -ze nı, -we wa gbaa -aın -yla
nı, 'mə wamıa cəlia.

³ Na 'dəbhie -gbolu, da wee gbəv dılıa gwe, sa we
'pplıa 'wula, 'in in yia we layibha. Sa we mımnıa
'wula, 'in in yia we yibheli ɻwəs ɻwəs. We 'gbə,
Teofili, we nanı 'mı dvdv, 'mə in cəlia da 'səbhə 'wə,
'in in yia -mı we yoo 'pa.

⁴ In 'nı -mı 'wucəli bhebhə. -Zezuu wəlı wa -slolua
-mı, sa we -zəa wəlı -zənəv, -in 'ka we 'jiyibhelii 'gbə,
in yia -mı 'wucəli.

Zakalii -yə Elizabetu 'yugwaligbə

⁵ Bhla -we nya dvdv 'wlulapılnıyə *Ewlodv
plı bhaa Zudee -dvdv 'wlu la nı, *-Lagəbvbənyə
yabhlo, -ə mı bhaa -bha, 'mə wa laa Zakalii. *-
Lagəbvbənyaa zva wa laa Abia, -mə wa nyıdı ə
mıa. Ə 'ɻwnəs ɻnı wa laa Elizabeti. 'In ə yia -
Lagəbvbənyaa -kanyə 'kadəv *-Awləən zvayli 'bhə.

6 Zakalii -yo Elizabeti 'soo nənəbhv tıklıu -Lagø 'yliya 'wv. 'In wa zva -bha -Lagø tite sazonv sa, we -yo o weli 'dø weee 'so.

7 -Gblo Elizabeti -tvaa 'gbv, wa 'ni 'yu -ka, 'in wa 'dø 'so yia gø.

8 'Yl yabhlo nya, 'in Zakalii nu -Lagøbvbø zvaa 'yl yia nyni. 'In Zakalii yia o -Lagøbvbø -lubho nua mnı, -mø *-Lagøbudu 'kadu zo.

9 -Lagøbvbonyaa lenvgbv 'cın 'wv, wa -ka gba wa 'ka wa libho dlili ni, -nigbi wa paa. -Mvv zl mia, wa 'paa wee -nigbi ni, Zakalii -gv we bhlilia, o 'ka -mø -Lagøbudu 'kadu zo pla, o 'ka -mø 'wl -siee 'gbv.

10 Wee 'wl -sie bhla nynia ni, -zugba -Lagø nyımaa -zlo -dı -bha 'pipee la, wa mi -Lagø bhubhoeda.

11 Zakalii mi -Lagø bvbøda, Jejitapεε 'anzı yabhlo yia o 'klvtlalı. We 'ylibe -bha 'slakagvusalulu, -we -gv wa siea 'wlnya, we lilişlv.

12 Da Zakalii 'yia wee 'anzı -yo, 'piən sloa o dlu, 'in -nyanigbo yia o -kpali.

13 'Anzı nee o -ylaε: «Zakalii, -in 'na nvnu nyano -ni. -Lagø ka -na -Lagø -bhubhoeweli 'wvñwnu. Nvñpasuyu -na 'ñwno Elizabeti yia gwalia -mi -yla. O -ka o gwali, 'in -in 'ka o 'ñni zu *Zaan.

14 Oo 'yuu 'gbv, 'mına 'kadu yia -mi 'wv yia. Nyıma -duun o gwaligwale yia 'mına 'wvlala.

15 -We ka gbv -wa ni, -bha Jejitapε 'yu, nyıme 'kadu o yia -zea. O 'na 'ka -dlø zalv 'ma, o 'na 'ka nv kalo 'ma. O mi -mø o 'nyaaa nvkple ni, 'in -Lagø Zuzu 'Pupa 'kaa o ye.

16 *Izlaelnyıma -duun o yia Jejitapε, -o -wa wa -Lagø -gbe lvlaa.

17 Nyimaa -Kanyoɔ 'yugalinyo ɔ -mia, 'in zuzu -yo 'titε, -we mι bhaa *Elii -gu ni, mu yia ɔ -gu yia. ɔ 'ka we lenv, 'in didea -yo 'yua 'so 'ka 'yibhalı -yibhalı. 'Bhie, -wa'a zva -Lago 'nunwe, ɔ 'ka wa nyima tklıi gbuylıo 'nye. ɔ 'ka 'sa wa -yemnazi Nyimaa -Kanyoɔ -nu nya.»

18 -Lagoɔ 'anzı gba 'saa, Zakalii nεε: «-Amı ka go, 'in na 'ŋwno mι ŋwnøkaa nya, -na weli -in gbaa da 'lee, sa we 'ka 'wulapiplia?»

19 'Anzı yia we 'bigvpali, we nεε: «-Amı -wa Gablie. -Lago -ɔ 'yu na yligbea, mɔ tiea 'mι, nu, in yi, in 'ka -mι -yla weli ni -yo gbužonu -gbu ni gba.

20 Weli -we in gbaa de -mι -yla, -in 'ni we dli 'wudu 'gbu ni, we 'bhv -zeen 'wv, bhobho -na yia -zea, weli 'na 'ka -mι ŋwεε 'tla. 'Ylı -we -Lago 'paa ŋwεε, we -ka nyni 'bhie, 'in -in 'kaa gba.»

21 Zakalii mι -Lagobudu 'kadu zo -gwleða kplok-ploo 'gbv, -Lagoɔ nyima -wa mia -bha 'pipee ɔ wuluda, ŋwεgaga ka wa svbha.

22 Nu, ɔ 'tlaa, ɔ 'ni mneni ɔ 'ka wa -yla gba. 'In nyima yia we -yoyi ni, -lu yabhlo ka ɔ 'klu 'tlalı -mɔ -Lagobudu 'kadu zo. 'In -zugba ɔ paa wa -yla so. ɔ 'ni mneni ɔ 'ka gbu -gvsa.

23 Onvv -Lagoɔ bvbɔ ylı bhıa ni, 'in ɔ yia ɔ -zɔɔ lvmni.

24 'Ylı 'so -le 'pla, 'in Zakalii 'ŋwno Elizabetı yia nvkpla pla. 'Cv gbu 'wv, -zugba ɔ zize ɔ 'de. 'In ɔ nεε ɔ 'dεε dli zoε:

25 «-Aa! -Lago ka 'mι nyazı 'yılı, ɔ ka 'mι zu 'klu -sa nyima 'yiliya 'wv. 'In in yia gwalı ŋwnø -zε.»

Sa 'anzı kwaa Malii -Zezuu gwaligbvv 'di

26 Elizabeti plaa nukpla, o ka 'cu gbelibhlo, 'in - Lagə yia o 'anzı Gablie tie -mə Nazaleti, Galilee - dvdu -gv.

27 -Mə 'yiesləjwnəyuu -gbə o tiea we. O 'jnı wa laa Malii. O 'nı -slə nukpasu -yi. Nu, nyime yabhlo wa laa *-Zəzəfə, o bhoysi -wa. Nyimaa 'wlulapılınyo *- Davidu zuayli -nyime yabhlo -wa.

28 -Lagəo 'anzı plaa o -gbe, 'in we nee o -ylae: «Malii, a fuu! A li 'muna. Ama -Lagə 'nyea o zuzonu, ama na saa fu, -Lagə -yo aın 'so mi.»

29 Malii 'nva welı -mını, we ka o dlı sumanı. 'In o yia o 'de layibha 'lee: «Fv -mumvu we -saa de 'mi, sa -muvv 'ji mia?»

30 'Anzi nee o -ylae: «Malii, nyano 'na slolu aın dlı -ni. -Lagə ka o zuzonu aın 'nye.

31 A -tali, nukpla a yia plaa, a 'ka nukpasuyu gwali, 'in a 'ka o 'jnı zu -Zeu.

32 Nyime 'kadu o yia -zea, 'in wa 'ka o la Yalı -Lagəo 'Yu. 'Mə Jejitapə yia o dvkpasa -Davidu 'jnunmnikpe 'wuladıa, 'in o 'ka nyima 'wlulapılı.

33 Mə yia Izlaelnyima weee 'wlulapılıa 'kəmvu, 'in o nyimaa 'wlulapılıe 'nı bhloluda -ka.»

34 Malii nee 'anzı -ylae: «In 'nı nukpasu -yi, sa we 'ka 'wulanvnna?»

35 'Anzi yia we 'bigvpalı o -ylae: «Zuzu 'Pvpa yia aın -gv yia, 'in Yalı -Lagəo 'titə yia aın -gvgblia zuzu 'bhisa. We 'gbv, o 'yu a yia gwalia, o mi -məwlıda, 'mə wa yia laa -Lagəo 'Yu.

36 Ama zuayli jwnə Elizabeti mi nukpla, nu, o ka go. Nukpasuyu o yia gwalia, -o wa laa zlime -gblotu jwnə, o 'cu gbelibhlo mia da.

37 -We ka gbu -wa ni, -lu yabhlogbəo 'kaa -Lagə sialı, we 'ni -mi.»

38 Tɔvn, 'in Malii nεε: «Jejitapee lubhonuŋwno in -mia. Sa -in gbaa dε, we nu 'sa na -nu nya.» 'In 'anzi yia o kwesi 'bhv, 'in we yia mnı.

Malii mnia Elizabeti 'ya

39 Wee bhla -bhloo 'dε nya, Malii -søa 'wø -gwagwøe nya, 'in o yia Zudee -dvduv da -gøgø -zuaa 'gbe yabhlo 'wø mnı.

40 O plaa Zakaliii -budu zo, 'in o yia Elizabeti fusa.

41 Da Elizabeti 'nva Maliii fusatwelı ni, yu mia o nvkple, 'in o yia lazuklu. 'In Zuzu 'Pøpa yia Elizabeti ye.

42 'In o yia 'wøkpi 'titεε:

«Malii! -Lagø ka aın 'nyulaŋwna, we 'ka 'ŋwni weee -zi. 'In o ka 'ya 'yu -o mia aın nvkple 'nyulaŋwna.

43 Aya! Nyøo in -mia, 'in na -Kanyøo 'nyaa yi na -gbø yia?

44 Nu, a yi -yøo! In 'nva amaa na fusatwelı, tɔvn, 'yu -o mia 'mı nvkple, 'in o yia lazuklu 'møna 'kadu nya.

45 Gbu Jejitapee gbaa aın -yla, a ka we dlı 'wødı nu, le we yia nvaa 'gbv, 'wøtvtve -dløo mı amaa -nu nya.»

Malii -mninia -Lagøo 'ŋni

46 Elizabeti gba 'saa, -bha -bhlokpadø Malii nεε: «Cun, Jejitapee 'yli,
o 'ŋni na yia -mninia.

47 'Møna ka na dlı ye,
na Gbuwusanyø -Lagøo 'gbv.

48 -We ka gbu -wa,
-Lagø ka 'mı 'yli -gv 'pa,
o nyazıdlı nya.

-Amı, o lubhonuŋwno,
o 'nia -lu yabhlogbøo nya -mı.

We 'gbv, we 'bhv -zεεn 'wv,
 bhla weee nya, nyima yia na daa gbaa:
 <'Nwnɔ, -ɔ -Lagɔ ḥwna 'nyu la.›

49 -Lagɔ -ɔ ka 'tite p̄lia 'tite weee 'wlu la,
 ɔ ka 'm̄i gbu 'kad̄ -yla l̄nu.
 ɔ 'ŋni m̄i -mɔwl̄da.

50 Nyima -wa zua ɔ 'nunwε,
 bhla weee nya ɔ ȳlia wa nyazi.

51 ɔ sɔɔ 'tite ɔ -slolua,
 'in -wa ka dl̄i zɔ,
 'dεε 'yliamanie mia,
 ɔ yia wa -yɔsisali.

52 -Lagɔ ka dvduu 'wlulapilinya wa 'ŋnumnikpe -gv
 -sa.
 'In ɔ yia nyima -se -se 'b̄i 'kad̄ 'nye.

53 Nyima -wa 'kli mia 'bhada,
 ɔ ka wa -lu -zɔnv 'nye duun,
 'in ɔ yia 'ŋnumninya vu, wa kwε klo nya.

54-55 ɔ ka ɔ lubhonvnyɔ *Izlael̄ -yɔbe.
 'In ɔ 'n̄i ɔ nyazidlu l̄nvgbu 'wɔdlv,
 *Ablaamv -yɔ ɔ 'yuoyuaa gbegbein,
 -zu weee nya.

Sa ɔ gbaa -amiaa dvkpasi -yla,
 'sa ɔ mia we nvda.»

56 Malii -dl̄ta Elizabeti -gbε la, we li sa 'cv ta,
 'bhie, ɔ yia ɔ -zɔɔ l̄vn̄i.

*'Zan *-Batisu gwaligbv*

57 Bhla -we nya Elizabeti 'kaa 'wlusa we nynia,
 'in ɔ yia nvkpasuyu gwali.

58 Elizabeti kwesinyima -yɔ ɔ zvayli -nyima 'nva
 n̄i, Jejitape ka Elizabeti nyazi 'kad̄ 'ȳli, 'in wa -yɔ
 ɔ 'sɔ yia we 'mvna li.

59 Da 'yu lia ləkəwlu -bhlo, wa yia ɔ knı 'wü 'paa,
'in wa nεe, wa 'ka ɔ dide Zakaliii 'ŋni ɔ zu.

60 'In ɔ 'nyaa nεe: «-Innya! 'Mə wa laa Zaan.»

61 Wa nεe ɔ -ylae: «'Nni -mını 'nı amaa zvayli -mı.»

62 'In wa yia ɔ dide layıbha sə nyaε: «Sa -in 'ka ɔ
'ŋni zva?»

63 Zakalii 'yıbhala wa -boklo falı nı, 'in ɔ yia we
-gv celi nu: «'Yuu ŋni -wa Zaan.» 'Nni -we ɔ celi, wa
'yia we -yo nı, 'in ŋwegaga yia wa 'de weee svbha.

64 -Bha -bhlokpadə Zakaliii mıa -bloa, 'in ɔ yia
gbagbıe bhli, -zugba ɔ mnını -Lagəo 'ŋni.

65 Təvn, nyano yia ɔ kwesinyıma weee 'wıslo, -
zugba nyıma weee, -wa mıa Zudee -gəgo -dvdu -gv,
gbvgbalı we -yla.

66 -Wa weee 'nva wee gbı -mını, dlı zə wa dılıa we
la, 'in wa yıbhali -yıbhala laε: «'Ao! Nyəə 'yu -mənı
'ka cı -zəa?» Nu, -Lagəo 'tıtε -yo ɔ 'sə mı.

GbvZənv -gbı, -Lagə nva le, Zakalii 'paa we -fali

67 Zuzu 'Pıpa yea ɔɔ 'yuu dide Zakalii, 'in ɔ yia
gbvv -falıpapıe bhli:

68 «Jejitare, -ɔ -wa Izlaelnyımaa -Lagə,
-a -mnını ɔ 'ŋni. Mə bęa ɔ nyıma -yo,
'in ɔ yia wa gbı 'wısa.

69 Nyımaa Gbvwısanyɔ 'kadıv,
-ɔ 'bhıa -Lagəo lubhonınyɔ -Davidıı zvayli,
ɔ ka ɔ -aın 'nye.

70 -Lagə ka 'cın we gba ɔ -məwlı gbvv -falıpanyaa
ŋwe nya.

71 Nu, mə yia -aın -amıaa tınyıma kwεε -saa,
'in ɔ 'ka -aın -wa weee nyəa -aın 'wı,
wa 'tıtε zə -sa.

72 'Sa -Lagə -slolua sa ɔ nyazıdlı -amıaa dvkpası 'klı.

'In ɔ ligbea ɔ -yo ɔ nyıma 'sco -məwlv
*'wəsuslolugbv.

73 -Lago ka zlime -amıaa dükpara Ablaamu -yla bi,
nu,

74 -amıaa tonyıma kwee ɔ yia -ain -saa,

'in ɔ 'ka -ain nyano dlu -sa,

-a 'ka ɔ lubho nu,

75 -məwlvwle -yo 'wvtvte tıklı nya ɔ 'yu,
bhla -a -gaa 'yiliɔ.

76 'In -mi, na 'yu, wa yia laa,

Yali *-Lagəgbvv -falipanyɔ.

Nu, -mi yia Nyımaa -Kanyɔ 'yu nɔa,
'in -in 'ka ɔ 'yloogblunya -yo mnazi.

77 'In -in 'ka ɔ nyıma -yla we 'wvyleli nu,

-Lago -ka wa -yəgbv 'wotı, mu slolua wa 'pvpve.

78 -Amıaa -Lagoɔ nyazıdlı 'kadvv 'gbv,
ɔ yia yalı san -we -yo zlvkpa ylvv san 'wvwlvı,
-ain -gv 'mnia,

79 we 'ka -wa mia nikpise 'wı ladıda -yo -wa mia
tlıthee zuzu 'wı ladıda, glaa layı.

'In we 'ka -ain 'wvtvte -dləɔɔ 'yloogblv dasloluu
'gbv.»

80 'Yule mü 'ylimanıda, 'in ɔ 'wlukvvn mü ladoluda.
'In ɔ yia da bəblee ladılıa mnı ɔ 'de -bhlo tıklı 'bhie,
'ylı -we nya ɔ -slolua ɔ 'de Izlaelinyıma 'klv, 'in we
yia nyni.

2

-Zezuu gwaligbv (Mt 1.18-25)

1 -Mvv bhla, nyımaa 'wlulapılınyc 'kadv *Sezaa
Ogusı palıa tite yabhlo, nu, wa zeli ɔ nyıma weee,
dvdu weee -gv.

2 Bhla -we nya Kiliniusv mia Siliii -dvdu -gv nyimaa 'wlulapilinyo nya, we bhla wa zelia nyima tianv.

3 Nyima weee yia wa 'dεε -zɔɔ wa 'ŋni celiā mn̄i -bhlo -bhlo.

4 *-Zεzεfv -mɔɔ yi 'yaa Nazalētigbe 'wv 'bhv, Galilee -dvdu -gv, 'in o yia -Davidu 'gbe wa laa Betilemv nukple mn̄i, Zudee -dvdu -gv. -Davidu zvayli -yo o -budu zo -nyime o -mia, -Davidu -budu zo.

5 O -yo o bhoyi Malii, -o mia 'wlwlv -nukpla 'sɔ, 'in wa yia mn̄i, wa 'ka wa 'ŋni celiā 'gbv.

6 Wa mi Betilemv, 'bhie, Maliii 'wlusabhla yia nyni.

7 'In o yia o 'wukpialı yu gwali, nukpasuyu nya. O bibelia o 'naa -yela ni, 'in o yia o nūmaa 'wulili -gbo 'wv lapili. Nu, wa 'ni 'bi 'yi 'lakpanyaa -budu zo 'gbv.

-Lagɔɔ 'anzi yabhlo -laa bhlabhlεε 'yliyɔzvnya 'dizənv

8 -Mɔ wee dvdu -bhlokpadε -gv ni, kpaa bhlabhlεε 'yliyɔzvnya gva. Sabɔ, -zugba wa kv wa bhlabhlεε -zlo ŋwe.

9 -Jejitapεε 'anzi yabhlo yia wa 'klutlali, 'in -Lagɔɔ 'ŋnumn̄iee san 'kadu yia wa gbeli. 'In -nyanigbo yia wa -kpali.

10 'Anzi nεε wa -ylae: «A 'na nyamanı -ni, nu, 'dizənv in -laa ain. Mu yia nyima weee 'muna 'kadu dlı zo slua.

11 -Zεen sabɔ, wa ka amiaa Gbwusanyo gwali, -mɔ -Davidu -zoɔ. Mɔ -wa -Lagɔɔ -Bhasanyo, 'in mɔ -wa Nyimaa -Kanyo.

12 -Lu -we 'kaa o -slolu, 'bhie, a 'ka o yibheli mv ni: 'yuyolu yabhlo a yia 'yia, 'naa mi o -yolabibelida, - zugba o pi nima 'wulili -gbo 'wu la.»

13 Təvn, yalı 'anzı -zlo yia 'anzı -gubho, -Lagoo 'ŋnumnunie nya, -zugba we gbaa:

14 «-Lagoo 'ŋni 'yli -mo yalı 'pipi,
'in nyuma -wa -Lago 'ybhaa,
'wututve -dləo mi wa -nu nya dvdu -gu.»

Bhlabhlee 'yliyɔzvnya mnia Betilemv

15 Da -Lagoo 'anzinya 'bhva wa kwesi, 'in we 'de weee yia yalı mnı ni, -bha bhlabhlee 'yliyɔzvnya zvzlva 'di, wa nee: «-A mnı Betilemv, gbu -we nva - mo le, Jejitape -slolua -aın 'klu, -a 'ka we 'yi.»

16 Wa -soa 'wu -gwagwıe nya, 'in wa yia -mo mnı. 'In wa yia -mo Malii -yo -Zezefu yli. 'Yuyolu pi nima 'wulili -gbo 'wu la, 'in wa yia o 'yi.

17 Da wa 'yia oo 'yuyolu ni, -we 'anzı gbaa wa -yla oo 'yuu daa, 'in wa yia we 'disasie bhli nyıma təlvə -yla.

18 Gbu -we bhlabhlee 'yliyɔzvnya gbaa, -wa weee 'nva we, ŋwəgaga svbhaa wa.

19 Gbu weee 'pla, Malii yia we dlı zə ladılı. O -ka ladı, -zugba o pupalı we -gu 'wlukvvn la.

20 -Mvv 'bigv, 'in bhlabhlee 'yliyɔzvnya yia lvmnı, -Lagoo 'ŋni ylimanıe -yo o 'ŋni mnunie nya. -We wa 'nva klaa, 'in wa 'yia -yo klaa, ni, sa 'anzı gbaa we wa -yla, 'sa we nva.

Malii -yo -Zezefu 'so yia -Zezu -slolua mnı, - Lagobudu 'kadı zə

21 'Yuu ləkəwlu -bhlo nynia, 'in wa yia o knı 'wopə. 'In wa yia o 'ŋni zu -Zezu. Wa 'ni -slo o nvkpla pla, 'ŋni -we 'anzı gbaa o 'nyaa -yla ni, 'mv wa zva o.

22 'In da Malii -yəwəlv ylı nynia, sa we mía cəlida
 *Moizü tite 'wu, 'sa -Zezefü -yo Malii kwaa 'yu *-
 Zeluzalemv, wa 'ka ɔ Jejitape 'klvslolu.

23 Nu, we mí cəlida Jejitapεε tite 'Wvε:
 «'Wvkpıalı nvkpasuyu wa yia -bha -saa Jejitapεε -nv
 nya.»

24 Wee tite -bhlokpadε gbaa wa bvbə -Lagə, -de
 gbele səo, -de -kpakvñ yua səo, we nya, 'in Malii -yo
 -Zezefü -yo we yia mnı.

'Simeəə 'paa -Lagəfuo -Zezuu 'gbv

25 Nu, nyıme yabhlo mı bhaa -Zeluzalemv, 'mə wa
 laa 'Simeəə. Nyıme tkli -wa, 'in ɔ zva -Lagə 'nvnwε,
 'in ɔ mía *Izlaelü Gbvwvsvanyo wvda. Zuzu 'Pvpa mı
 ɔ -gv.

26 -Məə nee ɔ -yla 'cien, nu, -Lagəə -Bhasanyo ɔ yia
 yoo 'paa, ɔ 'nı -slə -məə 'yı, ɔ 'na 'ka tlı.

27 -Lagəə Zuzu 'bhua 'Simeəə 'wu, 'in ɔ yia -
 Lagəbudu 'kadu zə mnı. We bhla, -Zezuu didea ka
 wa 'yu -Lagəbudu 'kadu zə kwa. 'In -we Jejitapεε
 tite gbaa, wa 'ka we lənv ɔ -yla.

28 'Simeəə 'bhua 'yu 'wu, ɔ 'paa -Lagə fuo, 'in ɔ nee:

29 «Jejitape, -we -in gbaa, we ka lənv.

-Sleen -in mneni -in 'ka -na lubhonvnyo 'yitide,
 ɔ 'ka tlı -dləə.

30 Nu, *nyımaa Gbvwvsvanyo -in 'paa yoo,
 in ka ɔ 'yı na 'yli 'sə nya.

31 Nu, nyıme -ɔ -in nva le,
 nyımaa Gbvwvsvanyo nya,
 nyıma weee 'yu, in ka ɔ 'yı.

32 Mə -wa, zlı -we 'kaa dvdvgv -nyıma weee nikpise
 'wusa.
 Izlaelnyıma -in -saa -bha,

wa 'ŋnı 'ka mnı ɔ 'gbv.»

'Simeəə -falipagbv

33 Gbv 'Simeəə mia gbada -Zezuu daa, we ka o 'nyaa -yo o dide 'so ηwəgaga -svbhali.

34 'Simeəə ηwnaa wa 'nyu la, 'in o nee -Zezuu 'nyaa Malii -ylae: «A -tali, 'yu -mənii 'gbv, nyima -duun yia bhlia, 'in nyima -duun yia 'wvəsəa *Izlaelii -dvdu -gv. Mə yia -Lagə -slolua, 'in nyima təlva 'na 'ka o gbu -yəŋjwnu.

35 'In nyima duuun dlı zo lapvpaligbvnya mia, wa dlı zo zizeda, sanee o yia we zli 'klv wlelia bəblee. 'In ama, Malii, gbu -we yia aın ylia, -yo we yia aın 'cənəa, nee 'yli 'so tvvgvble wa fa amaa dibhe 'wv.»

Anı 'paa -Lagəfuo -Zezuu 'gbv

36 We bhla, Fanuelii 'yu Anı, -o -wa -Lagəgbvv -falipanjwno, Aseilii zvayli, -məo mi 'ya wee -Lagəbudu 'kadu zo, -zugba o ka go. O -dəgbv bhla, o -kva yli, we li -zu gbeso, 'in o 'lowli yia tli.

37 O ka -zvv glu -mnva -zu -mnva, 'in -zugba o mi -dvgbajwno nya. O mi -Lagəbudu 'kadu zo 'kəmvv, 'in o nva -mə -Lagəə lubho zlvkpe, jibheza, -zugba o pla 'sun, 'in o bhubhoe -Lagə.

38 Da 'Simeəə mia Malii -yo -Zezefv 'so -yla gbu gbada, we bhla Anı plaa -Lagəbudu 'kadu zo, o 'yia -Zezu ni, 'in o yia -Lagəə 'jñi mnünie bhli. 'In -zugba nyima weeee -wa mia -Zeluzalemvv 'wvzitilyi wvda, o gba -maa -yla -Zezuu gbu.

-Zezu -yo o nyima 'so 'bhitia lv Nazaləti

39 Gbv -we Jejitapəə tite gbaa, -Zezuu nyima bhia we lenve, 'in wa yia wa 'gbe nvkple lvbhitı, Nazaləti, Galilee -dvdu -gv.

40 Wa mi -mə, -zugba 'yu ylimani, o temanı la. 'In gbu yilo yia o ye, 'in -Lagəə 'nanı yia o nya -tv.

*-Zezu ka -zv kugbung le 'sə, 'in ɔ yia -Lagobudu
'kadv zɔ mn̄i*

41 -Zv weee nya, -Zezuu 'nyaa -yɔ ɔ dide mn̄ia
*Zuifvv *'Wuzitilyu 'feti* -gv -Zeluzalemv.

42 -Zv yabhlo nya, da -Zezu 'yia -zv kugbung le 'sə,
sa wa mn̄ia 'cın 'Wuzitilyu 'feti -gv n̄i, 'in ɔ -yɔ ɔ
nyima 'sɔ yi 'saa -mɔ mn̄i.

43 'Feti bhia, wa m̄i Nazaleti luyida, 'in wa 'yu -
Zezu yia -Zeluzalemv -tv. ɔ didea 'n̄i we 'jiyibheli.

44 Wamia dlı nu, -Zezu m̄i wa nənənya glaa. Wa
noa 'ylı -bhlo, 'in wa yia ɔ datalıe bhli wa nyima -yɔ
wa 'talea nyıdı.

45 Nu, wa 'n̄i ɔ 'yıda -mu 'gbv, 'in wa yia -
Zeluzalemv lıbhiti, wa 'ka -mɔ ɔ datalı.

46 We 'ylı tanvv zlı, 'in wa yia ɔ 'yı -Lagobudu 'kadv
zɔ. -Zugba ɔ -dı titee gwesanya nyıdı la, ɔ pvlı wa
yukwli, 'in ɔ yıbha wa gbunya la.

47 Nyıma -wa pvlıa ɔ weli yukwli ınwęgaga ka wa
svbha, ɔ 'ylimnee -yɔ ɔ gbvv 'bigvpalıe 'gbv.

48 Da ɔ nyıma 'yia ɔ n̄i, 'in ınwęgaga yia wa svbha.
'In ɔ 'nyaa nee ɔ -ylaε: «Na 'yu, le ka 'gbv -in yi 'sa -aın
-yla nıva? -In -talı, in -yɔ -na dide mia -na datalida,
-amıaa dlı ka sumanı bhabha.»

49 'In ɔ yia we 'bigvpalı wa -ylaε: «Lee ka 'gbv a
nənə 'mı 'yılıbıla? A 'n̄i we 'ji -yi nu, na Didee -budu
zɔ in 'kaa -mu?»

50 Nu, ɔ nyıma 'n̄i gbv -we ɔ gbaa wa -yla 'wılanı.

51 -Zezu -yɔ ɔ nyıma 'sə yia Nazaleti lıbhiti, 'in ɔ
yia wa 'nuŋwe zu. 'In ɔ 'nyaa yia gbunya -mını dlı zɔ
lazv.

52 -Zezu m̄i 'ylimanıda, -zugba ɔ gbvılo ylimanı
-gvwvla, 'in ɔ namanı -Lagɔ -yɔ nyıma dvdu.

---

* **2:41** 'Mv wa laa -tuauwəli 'wv: «Pâques».

3

*'Zan -Batisi mnazia Nyimaa -Kanyoo 'yloogblv -yo
(Mt 3.1-12; Mk 1.1-8; Zn 1.19-28)*

1-2 Nu, Tibee Sezaaa nyimaa 'wlulapiliee -zu kug-bua le gburu nya ni, we bhla, Pensi Pilati mi dvduu 'wlulapilinyo nya Zudee. Ewlduv mi nyimaa 'wlulapilinyo nya Galilee, 'in o bheli Filippu mia Itulee -yo Tlakoniti -dvdu -gu, -zugba Lizaniasi -moa mi Abileni -nyimaa 'wlulapilinyo nya. 'In Anasi -yo Kaifu 'so mi *-Lagobubonyaa -cian 'kadu nya. We bhla, Zakalii 'yu *Zaan -o dilia da bebilee la, 'in -Lago yia o -yla gbu gba.

3 'In Zaan yia Zudeen gbua dvdu weee -gu 'pliie bhli, -zugba o gba nyima -ylae: «A 'bhitidli, a yi in 'ka ain batizee, 'in -Lago 'ka amiaa -yogbu 'wuti.»

4 Sa *-Lagobubu -falipanyo *Ezaii celia o 'sebhə nukple, 'sa we nua. O nee:

«Nyime yabhlo kpia 'wu da bebilee, o nee:
'Nu, a mnazi Nyimaa -Kanyoo 'yloogblv -yo,
a nu o 'yu 'yoo tklu.

5 'Gbiwlu weee yia kлаa,
-gəgo weee -yo 'kpida weee yia sloa.
'Yloogblv 'wukanədanya yia 'wüslamania,
'ylinyuno -yloogblvnyaa -gu yia
'wümnenia yləçyləo.

6 'In *Nyimaa Gbwuwusanyo -Lago 'paa yoo,
dvduvgu -nyima weee yia o 'yia.»

7 Nyimaa -zlo mi Zaaan -gbə yida, o 'ka wa batizee, 'in o nee wa -ylae: «Tibhe -gnu! -Dawlician!
-Lago gbwuwuhuyli ka cipa. Nyoo -salı ain 'di, 'in a pvpalı 'wlukvun la nu, a mneni a 'ka -Lago 'ce -we mia yida kwee 'tlaa?

8 A 'bhitı amıaa dlı, 'in a -slolu we amıaa lənvgbvnya 'wv sazənv sa. A 'na gbalı amıaa 'dεe dlı zɔ -nle: «Nu, Ablaamv mı -amıaa dvkpasa nyaa 'gbv, -a ka gbvwbhv -ni». Nu, in nee aın -ylae, -Lagɔ mnene, o 'ka tıkpanya nı Ablaamvv 'yua -zeli.

9 -Lagɔ 'nənɔ gbee 'yli -dı sunyaa bhv -yɔ la pepe. Su weee -we'e 'paa 'bhue -zənvnya nı, -dia o yia we, o 'ka we -kosu 'wv viteli.»

10 Tɔvn, 'in waa nyımaa -zlo yia Zaan layıbhae: «Sa -a 'ka -ylęe nu ya?»

11 Zaan yia we 'bıgvpalı wa -ylae: «-ɔ -ka -bana 'sɔ -ka, o 'nye 'yabhlo nyıme -o 'nia -bana -ka. 'In -ɔ -ka lililu duun -ka, o dlili we.»

12 *Nisvñ -gwęzisanya tɔlvıa yia Zaaan -gbɛ, o 'ka wa batizee. 'In wa yia Zaan layıbhae: «-Amıaa -kanyɔ, sa -a 'ka nva?»

13 'In Zaan yia we 'bıgvpalı wa -ylae: «'Gwęzi -we a 'kaa -sa, amıaa 'dε -yi we, a 'na palı we -gv -ni.»

14 'In 'slvja yia o layıbha 'yaε: «Sa -amıa 'ka nva?»

ɔ nee wa -ylae: «A 'na -salı nyıma 'gwęzi kwεe -gla nya -ni, a 'na lili wa -bi 'wv -ni. Amıaa 'penigwęzi namanı aın dvdu.»

15 Nyıma, -wa mıa wvda, maa yıbhaa -maa 'dε la dlı zɔ, «Zaan mıa dε, -Lagɔ -Bhasanyɔ 'kaa yi, -de mɔɔ?»

16 Nu, Zaan nee wa 'dε weee -ylae: «-Amı, 'nyu nya na batizea aın. Nu, -ɔ mıa yida, o 'titε -zi na -nu. In 'ni we 'klv -ka, in 'ka o -sakwlaa 'llukpe -blo. Mɔ yia aın batizea Zuzu 'Pvpa -yo -kosu nya.

17 ɔ ka o bvtε kwεe, o 'ka o 'mno 'wvpv, 'in, o 'ka we 'ya -yo we vavi -yosısalı. 'In o 'ka we 'ya -zənvnya -gbagbv 'wv slu, 'bhie, o 'ka we vavinya -kosu we'e nyumoa 'wv viteli.»

18 Zaan mı nyıma 'dı duun zvda, -zugba ɔ gba wa -yla -Lagəweli -zənv.

19 Nu, we bhla Zaan palıa dudvv 'wlulapılınyɔ Ewlodu -yla gbv la, ɔ bheldii 'ŋwnɔ Ewlodiadı ɔ -saa -məɔ -glo, 'in ɔ yia ɔ kwa, we -yo gbvnyuu -duun ɔ nva ləɛ 'gbv.

20 Nu, 'in Ewlodu yi 'yaa gbvnyuu yabhlo lənv -tapa: ɔ ka Zaan -kaslv 'wupa.

Zaan batizea -Zezu (Mt 3.13-17; Mk 1.9-11)

21 Da wa 'nıa -slɔ Zaan -kaslv 'wupa, we bhla ɔ batizea nyıma duun -yo -Zezuu 'dəbhie -gbolu. ɔ batizee bhla, -Zezu mı -Lagə bhubhoeda, 'in yalı yia ŋwe -kali.

22 'In Zuzu 'Pvpa yia ɔ -gv lasibhli, ɔ 'wlı sa -kpakvn. 'In wa yia weli yabhlo 'bhva -Lagə -gbəɛ 'nu, we neɛ: «Na 'Yu -in -mıa, in -kali -na ze. -Mı in 'nyea na dlı weee yoo.»

-Zezuu dvkpasıu 'ŋninya ni (Mt 1.1-17)

23-38 -Zezu ka sa -zv glı -bhlo -zv kugbua, 'bhie, ɔ yia ɔ lubhoo nvne gwedi. ɔ dvkpasıu ŋni ni:

*-Adaan dide -wa -Lagə.

-Adan gwalıa Setı, Setı gwalıa Enɔsv.

Enɔsv gwalıa Kainamv, Kainamv gwalıa Maleleelı.

Maleleelı gwalıa -Zaledı, -Zaledı gwalıa Enɔkv.

Enɔkv gwalıa Matuzala, Matuzala gwalıa Laməki.

Laməki gwalıa *Nowee, Nowee gwalıa Semv.

Semv gwalıa Alıfakisadı, Alıfakisadı gwalıa Kainamv.

Kainamv gwalıa Sala, Sala gwalıa Ebəlı.

Ebeļi gwalia Falęki, Falęki gwalia Wlago.
 Wlago gwalia Selukv, Selukv gwalia Nakęo.
 Nakęo gwalia Tala, Tala gwalia Ablaamu.
 Ablaamu gwalia Izakı, Izakı gwalia Zakębu.
 Zakębu gwalia Zuda, Zuda gwalia Falesı.
 Falesı gwalia Esləmu, Esləmu gwalia Alını.
 Alını gwalia Adıme, Adıme gwalia Aminadabu.
 Aminadabu gwalia Naasən, Naasən gwalia Sala.
 Sala gwalia -Boazi, -Boazi gwalia Obędi.
 Obędi gwalia -Zesee, -Zesee gwalia -Davidı.
 -Davidı gwalia Natan, Natan gwalia Matata.
 Matata gwalia Mena, Mena gwalia Melea.
 Melea gwalia Eliakimu, Eliakimu gwalia -Zonamu.
 -Zonamu gwalia -Zezefu, -Zezefu gwalia Zuda.
 Zuda gwalia 'Simeo, 'Simeo gwalia *Levii.
 Levii gwalia Matati, Matati gwalia Zolimv.
 Zolimv gwalia Eliezee, Eliezee gwalia -Zezu.
 -Zezu gwalia El. El gwalia Elımadamv.
 Elımadamv gwalia Kozamu, Kozamu gwalia Adii.
 Adii gwalia Męlikii, Męlikii gwalia Neli.
 Neli gwalia Salatielı, Salatielı gwalia Zolobabelı.
 Zolobabelı gwalia Wlesa, Wlesa gwalia Yoana.
 Yoana gwalia Zoda, Zoda gwalia Zozęki.
 Zozęki gwalia Semeini, Semeini gwalia Mata-
 tiasi.
 Matatiasi gwalia Matı, Matı gwalia Nagai.
 Nagai gwalia Esili, Esili gwalia Naumu.
 Naumu gwalia Aməsu, Aməsu gwalia Matatiasi.
 Matatiasi gwalia -Zezefu, -Zezefu gwalia Zanai.
 Zanai gwalia Męlikii, Męlikii gwalia Levii.
 Levii gwalia Matati, Matati gwalia Eli.
 Eli gwalia -Zezefu. 'In we mı nyuma dlıı nu,
 -Zezefuvu nukpasuyu -wa -Zezu.

4

***'Kuzu ylaa -Zezu la
(Mt 4.1-11; Mk 1.12-13)**

1 Zuzu 'Pupa yea -Zezu təvn, 'in ɔ yia Zudeeεen -gəgə -gv 'bhv, 'in ɔɔ Zuzu 'Pupa yia ɔ da bəbleε kwa.

2 'In *'Kuzu yia -mə ɔ layla, 'ylı glv 'sə nəkple. Wee 'ylinya -mını nya, ɔ 'nı -lu yabhlogbəə li. Wee 'ylinya 'plı, 'in ɻwə yia ɔ -yəkpa.

3 'Kuzu nεe ɔ -ylaε: «-In -ka -Lagəə 'Yu nya -mı 'piein, -in gba təkpa mia nı -yla, we -ze 'floo.»

4 'In -Zezu yia we 'bigvpalı we -ylaε: «We mı cəlida *-Lagəsəbhə 'wue:

⟨We 'nı liliu -bhlogbəə -gv nyımeε 'yliyəgagie tlili.⟩
»

5 'Kuzu yia -Zezu 'wvpa -gəgə 'kadıv 'wlu kwa, -bha -bhlokpadə we -slolua ɔ dvdvv 'ŋnumnı -da weeee 'klv.

6 'In we nεe ɔ -ylaε: «'Titə weeee nı kлаа, 'in dvdvv 'ŋnumnie weeee kлаа, in 'ka -mı we 'nyε. Wa ka 'mı we 'de weeee yoo 'nyε. Nyımeε -o in -ka 'yıbha, 'mə in mnenia in 'ka we 'nyε.

7 -In -ka 'mı 'yu 'kukolu 'sibhli, -in -ka 'mı bvbə nı, 'in we 'de weeee zea -na -nv.»

8 'In -Zezu yia we 'bigvpalı we -ylaε: «We mı cəlida *-Lagəsəbhə 'wue:

⟨-In bvbə Jejitape,

-ɔ -wa -na -Lagə,

'in -in nv ɔ 'dəbhlogbəə -yla lubho.» »

9 'Kuzu yia -Zezu -Zeluzalemv kwa. We dia ɔ -Lagəbudu 'kadıv 'wlu la, 'in we nεe ɔ -ylaε: «-In -ka -Lagəə 'Yu nya -mı 'piein, -in -blu 'wv, -in 'ka lasibhli.

10 Nu, we mı cəlida -Lagəsəbhə 'wue:

⟨-Na 'gbv, gbaa ɔ yia ɔ 'anzinya -yla we zv -mı 'yliyə.

11 'In we 'ka we sonya -m̄i z̄o lasl̄v̄v,
-na bh̄v yi tkpa gozoo 'gbv.»

12 'In -Zezu yia we 'bigv̄palı 'Kuzu -ylae: «-
Laḡsəbh̄e n̄ee,
⟨Jejitape -ɔ -wa -na -Laḡo,
-in 'na ylahı ɔ la -ni.»

13 'Kuzu bh̄ia -Zezuu laylaylie so weee lv ni, 'in we
yia ɔ gwevla -s̄e.

*-Zezu dia ɔ lubhoo gwe Galilee -dv̄dv̄ -gv̄
(Mt 4.12-17; Mk 1.14-15)*

14 -Laḡo Zuzuu 'tite m̄i -Zezu yeda, 'in ɔ yia
Galilee lv̄yi. 'In ɔ 'ŋni yia lamneni Galilee -dv̄dv̄
weee -gv̄.

15 Nyıma ɔ slolua *-Laḡobudunya z̄o, 'in nyıma
weee kwalıa ɔ 'ŋni.

*Nazaleti -nyıma 'ni -Zezuu gbv -yoŋwnu
(Mt 13.53-58; Mk 6.1-6)*

16 -Zezu ka Nazaleti mn̄i, -m̄o wa zva ɔ. *Nyapeylı
nya ni, sa ɔ plaa 'cın -Laḡobudu z̄o ni, 'in ɔ yi 'saa
-m̄o pla. ɔ yia 'wvso -Laḡsəbh̄ee zelizeliee 'gbv.

17 'In wa yia ɔ -Laḡgbvv̄ -falpanyo Ezaiii 'səbh̄e
yoo 'nye glıda, ɔ yia we 'wvkalı, da weli ni mia cəlida
ni, 'in ɔ yia we 'yi, 'in ɔ yia we zelie:
18 «Jejitapeɛ Zuzu m̄i 'm̄i -gv̄.

ɔ ka -bha 'm̄i -sa,

in 'ka nyazinya -yla -Laḡgbv̄ gba.

ɔ ka 'm̄i tie, in 'ka -kaslv̄nyıma -yla gba nu:

⟨Amıaa -kaslv̄ ka -z̄en bh̄ia.»

⟨Lolonya, amıaa 'yli ka -z̄en -blo.»

⟨Amıa wa nyęa 'wv, a ka -z̄en gbv 'wvbhv.»

19 'In, -zv̄ -we nya Jejitape 'kaa ɔ zvzənv̄ lenv̄,
in 'ka we 'd̄i wa -salı.»

20 -Zeu glia wee 'səbhə, 'in ɔ yia we -Lagəbudu zəo lubhonvnyo yoo 'nye, 'in ɔ yia ladı. Nyıma weee -wa mia -bha, -maa yia ɔ ylada -tu sa tenyii.

21 Təvn, 'in ɔ nəe wa -ylaε: «-We 'səbhəε 'ya gbaa, we ka -zeen lenv, amia pulva da 'mı yukwli, amiaa 'yibadı.»

22 -We wa 'də weee yia -yo -Zezuu gbəgbəin, 'in wa yia we gbəgbie bhli. 'In gbuzənv -gbunya ɔ mia gbada, we ka wa ŋwəgaga -svbhalı. 'In wa nəe: «Nyıme mia də, ɔ 'nı -Zezəfvv yuu?»

23 -Zeu nəe wa -ylaε: «Nine 'nı a yia 'mı -yla 'paa, gbuzənv sa. Gbaa a yia: <-Dətlə, -in jipe -na 'də.> 'In gbaa a yi 'yaa 'mı -ylaε: <-We weee -in nva lə Kapenaumv nı, -a ka we 'dı 'nv. -In nv wee gbunya -bhloo 'də lə -na 'dəe dvdu -gv -seli.> »

24 -Zeu nəe wa -yla 'yaε: «Cıun, gbuzənv -wa, wa'a -təlv -Lagəgbvv -falıpanyo nyıme, ɔ 'dəe dvdu -gv.

25 Gbuzənv na gbaa da aın -yla. -Dvğbanıwı duun mı Izlaelı -dvdu -gv zlıme, -Lagəgbvv -falıpanyo Eliii bhla. -Zugba 'nyu'u lva -zv ta 'cv gbelibhlo, 'in ŋwə 'kadı yabhlo yia wee dvdu weee -gv yi.

26 'In -mvv bhla, -Lagə 'nı Elii tie -dvğbanıwı mia Izlaelı -dvdu -gvv -gbe, 'in ɔ 'ka wa 'yabhlo 'Wısa. Nı, -dvğbanıwı -ɔ mia Salepvtagbe nıkple, Sidəən -dvdu -gv, ɔ -gbe -Lagə tiea Elii.

27 -Lagəgbvv -falıpanyo Elizeee bhla, -zugba *səlibhanya duun mı Izlaelı -dvdu -gv. Elizee 'nı wa 'yabhlogbə ɔ jipe, nı, Silii -yu Naamaa ɔ jipea.»

28 Nyıma weee -wa mia -Lagəbudu zə, wa 'nva wee wəlnıya -mını, 'in we yia wa 'cədlə la.

29 Wa 'də weee -səa 'wı, 'in wa -yo -Zezuu 'susue yia 'gbe -glıma mnı. 'In -gəgə -we kwesi wa 'gbe

mia 'subhada, 'in wa yia we 'wlu o kwa, wa 'ka o zo vitelii 'gbu.

³⁰ Nu, 'in -Zezu yia wa nyidi 'phili, 'in o yia mni.

*-Zezu puea nyime -o kaa zuzu 'nyuu 'bi
(Mk 1.21-28)*

³¹ Tɔvn, -Zezu mnia Kapenaumv, Galilee -dvduv 'gbe yabhlo nvkple, 'in o yia nyima -Lagɔgbu -slolu Nyapeyli weee nya, -Lagɔbudu zo.

³² O nyima -slolu so ka wa ŋwegaga -subhalı. Nu, se -we -Lagɔ 'nyea -Zezu, we nya o gbaa.

³³ -Mo -Lagɔbudu zo, nyime yabhlo kaa pvin -ka -zuzu 'nyuu 'bi, mo 'kpia 'wv 'titęe, o nee:

³⁴ «'Aaa! Nazaletiyu -Zezu, -naa lee -gbu pulı -amiaa gbu 'wv la? -Amiaa lasasiee 'gbu -in yia yi yi? In -yi -mi ŋwee ŋwee: -Lagɔ -Mɔwlvnyo o tiea, 'mo -in -mia.»

³⁵ -Zezu yia we, we ŋwee labhalı -gla nya. O nee we -ylaes: «'Mu ŋwe, 'bhv o 'wv!» Zuzu 'nyuu yia oo nvkpasu labhli dvduv, nyima weee -zejila 'wv, 'in we yia o 'wutla, we 'ni o gbvnyuu yabhlogbo -yla lenv.

³⁶ Nwiegaga yia wa 'de weee subha, 'in wa nee wa 'dekpvua nyidie: «Mo -welı mv dea? Se -yo 'titę nya oo nyime gbaa zuzu 'nyii -yla gbu, 'in we tlaa nyima 'wv!»

³⁷ 'In -Zezuu 'ŋni yia lamneni wee dvdu weee -gv.

*-Zezu jipea guvnya
(Mt 8.14-17; Mk 1.29-34)*

³⁸ -Zezu 'bhva -Lagɔbudu zo ni, 'in o yia 'Simoo -budu zo mni. -Zugba 'Simoo 'ŋwnoo 'nyaaa ku -su sa -glagla, 'in wa nee o -yla, o Zukpa -wa, o jipe o.

³⁹ -Zezu kwlia o -gv 'wv, 'in o nee o kusulo -yla welı 'titę nyaes: «-In 'bhv o -gv la.» O gba 'saa tɔvn, 'in we

yia ɔ -gv labhv. -Bha -bhlokpadε ɔɔ 'ηwnu -sɔa 'wv, 'in ɔ yia wa -yla pipie bhli.

40 Jibheylv nya, -wa kaa guzvnyaaa 'yli -bhlo -bhlo nι, 'in -maa -yo -maa guzvnya yia -Zezuu -gbε yi. ɔ yia wa kwezi -bhlo -bhlo, 'in ɔ yia wa jipe.

41 Zuzu 'nyii yi 'yaa guzvnya duun 'wvtlə 'wvlpikpie nya: «-Lagɔɔ 'Yu -in -mia!» -We ka gbu -wa, wa -yi we 'ji -nya nu, -Zezu mia, -Lagɔɔ -Bhasanyɔ -wa. 'In -Zezu yia we wa ηwεε labhalı -nya, ɔ 'nι ηwnu wa 'ka gba.

*-Zezu mnia -Lagɔgbv gbaa dvdv weee -gv
(Mk 1.35-39)*

42 Zl ɔ 'ka 'wvladolua mnι tɔvn, 'in -Zezu yia 'gbe nvkplε 'tla, 'in ɔ yia da yabhlo mnι -flii. 'In nyimaa -zlo yia ɔ 'yli 'bι lanɔnvε bhli, da ɔ mia nι, 'in wa yia -bha nyni. Wa 'ybha ɔ 'na 'bhvlv wa -yo -ni, 'in wa yia ɔ lakpvkpali.

43 'In -Zezu nee wa -ylae: «We mi 'ya nu, in gba *-Lagɔɔ nyimaa 'wlulapılıgbv 'gbe tɔlvə 'wv. We 'gbv, -Lagɔ yia 'mι tie.»

44 'In ɔ gbaa -Lagɔgbv, -Lagɔbudunya zo, dvdv weee -gv.

5

*-Zezu laa ɔ *'bunɔnyaa tianv
(Mt 4.18-22; Mk 1.16-20)*

1 'Yl ɔ yabhlo nya, -Zezu mi Zenezalεtι* -nyu 'kadv yabhloo -gɔgo -gv, 'in nyimaa duun yia ɔ gbeli, wa 'ka -Lagɔwεlι 'nvv 'gbv.

---

* **5:1** 'Mv wa la 'yaa Galilee.

2 'In 'glv sɔ mia 'nyuu -gəgo ɲwe -yo, -Zeu yia we -yoyi, -zugba zibhi -bhanya ka we 'wotla, wa mi wa 'sowlinya -wəlvda.

3 Wee 'glv səbhie glaa, 'yabhlo -wa 'Siməɔɔ -nu. -Zeu -gblaa we 'wv, 'in ɔ nɛɛ ɔ -ylae: «'Siməɔ, -in vla gwe 'nyuu -gəgo -yo -se.» -Zeu mi wee 'glv nɔkple, -zugba ɔ slolu nyima -Lagɔweli.

4 Da ɔ bhia gbagbie, ɔ nɛɛ 'Siməɔ -ylae: «-In bɛ 'nyuu 'wotolvda 'glv nya, 'bhie, a 'ka amiaa 'sowlinya viteli.»

5 'In 'Siməɔ nɛɛ ɔ -ylae: «Na -Slolunyɔ, -a ka siada -tv sabɔ weee, -a 'nɪ -lu yabhlogbəɔ 'yɪ. Nu, -mɪ gbaa -a nu we lɛɛ 'gbv, vitelia na yia wee 'sowlinya.»

6 Wa vitelia wee 'sowlinya, 'in wa yia zibhii -zlo 'pli, wa 'nɪ we 'wugbizee mneni, 'in wa 'sowli yia ylaylie gwedi.

7 We 'dɛɛ 'gbv, wa -lima mia 'glv yabhlo 'wv, 'in wa yia wa la sɔ -papie nya, -maa 'ka wa 'wusa. 'In wa -yo wa 'glv yia yi. 'In wa yia wee zibhi wee 'glv səbhie 'woslu. We ka we ye kɛkɛɛ 'gbv, we fɛlɪ 'nyu glu mnia.

8 Nu, Simɔ Piɛlɪ 'yia gbv -mɪnɪ -yo nɪ, 'in ɔ yia 'kukolu 'sibhli -Zeu 'yu, 'in ɔ nɛɛ ɔ -ylae: «-In vla gwe 'mɪ -yo, na -Kanyɔ! -We ka gbv -wa, gbvnyuu -lɛnɔnyɔ in -mia.»

9 Zibhi -duun wa 'bhaa, da wa 'yia we -yo nɪ, 'in -nyanigbə yia Simɔ Piɛlɪ -kpali, we -yo ɔ nɔnɔnya 'sɔ.

10 Nu, Zebedeee 'yua *'Zake -yo Zaan -wa mia 'Siməɔɔ nɔnɔnya nya, 'sa -bhloo 'dɛ -nyanigbə -kpalia -maa.

'In -Zeu nɛɛ 'Siməɔ -ylae: «-In 'na nɔnɔ nyanɔ -nɪ, nɪ, sa na kpaa da zibhi nɪ, -sleɛn, nyimaa -zlo -na yia -Lagɔɔ -gbɛ laa.»

11 Nu, wa -laa wa 'glv 'nyuu -gəgo -yo lv, 'in wa yia -bha -lu weee ti, 'in wa yia -Zeu 'bi mn̄i.

*-Zeu jipea səlibhanyə yabhlo
(Mt 8.1-4; Mk 1.40-45)*

12 'Yl̄ yabhlo nya, -Zeu mi 'gbe yabhlo n̄ukple, nyime -o ka ku s̄ol̄i 'bhua la sa -kan, 'in o yia -Zeu 'ȳi. O bea o -yo, 'in o yia dvdu lagbli o 'yu. O nee o -ylaes: «Na zukpa -wa, na -Kanyo. -In -wəlv 'mi -yo. Nu, we -ka -mi dvdu nani, -in mn̄eni -in 'ka 'mi jipe.»

13 -Zeu -gloa so 'wv, 'in o yia oo səlibhanyoo ku kwəzi, 'in o nee: «We nani 'mi dvdu, we 'ka -mi -yo 'bhv!» -Zeu gba 'saa tɔvn, -bha -bhlokpadə wee s̄ol̄i 'bhua oo nyimee ku -yo.

14 -Zeu nee oo nyime -ylaes: «-In -ka mn̄i ni, -in 'na -sal̄i we 'd̄i nyime yabhlogbo -ni. Nu, -in mn̄i -na 'de -Lagəbvbənyə 'kl̄slolua. O -ka -mi 'ȳi, 'in 'slaka Moiz̄i gbaa -na -sukpa -nyime wla ni, -in 'ka we wla. 'In nyima 'ka we 'jiyibheli nu, s̄ol̄i ka -mi ku 'wv 'bhv.»

15 Nu, -Zeu gba 'saa da o -ylaoo, -mvv bhla o 'j̄ni -yo lamnenie mn̄ia bhabha. 'In nyimaa -zlo yia o gbeli, wa 'ka o wəli yukwli p̄olv, 'in o 'ka 'ya wamia jipe.

16 'In -Zeu bhua wa glaa 'kəmvv, 'in o mn̄ia -Lago bhubhoea da bəblee.

*-Zeu jipea zəlaslonyə yabhlo
(Mt 9.1-8; Mk 2.1-12)*

17 'Yl̄ yabhlo nya, -Zeu mi -Lagəgbv nyima -sloluda, -zugba *Faliz̄nyima -yo titee -cian -d̄i o kwesi la, wa p̄olv o yukwli. Waa nyima -man̄i, Galilee -yo Zudee -dvduv 'gbe weee n̄ukple wa

'bhua. Təlvə 'bhua -Zeluzalemv. Jejitapεε 'tite -yo -Zeju 'so mi, -zugba o jipe 'sa we nya guzunya.

¹⁸ Nyımaa -zakpa -bhlo -yo zəlaslonyo yabhlo yia yi, -zugba o mi 'sowli 'wv. -Budu -we zo -Zeju mia, wa 'ybha wa -yo zəlaslonyo 'ka -mə pla, 'in wa 'ka o -Zeju 'yu ladı.

¹⁹ Nyımaa -zloo 'gbv, da wa 'kaa 'plılı -bha 'nı -mi. Təvn, 'in wa yia wee -budu 'wlu -gbla. Wa yia -bha ȳwə -dı, wa -lalıa -bha o, 'in wa yia wee -budu zo o lasibhli nyımaa -zlo nyıdı -Zeju 'yu təin.

²⁰ -Zeju 'yia ni, wa ka o dlı -gv zu, o nəeə oo guzunyoo -ylaes: «'Tale, in ka -na gbonyii 'wvtı.»

²¹ -Zeju gba 'saa da təvn, -Lagəə titee gwesanya -yo Falizinyıma yia 'ywıñwue ȳwıñwue bhli: «Nyoo oo nyıme -məni -mia, 'in o vəli -Lagəə? Nyoo mnəni o 'ka nyımaa gbonyii 'wvtia? -Lagəə 'dəbhlogbəə mnənia we, we 'nı mvv?»

²² Gbv -we wa mia dlı zo lapvpalıda, -Zeju yibhe-lia we 'ji ni, 'in o nəeə wa -ylaes: «Ləeə ka 'gbv a pvpalı sa gbv -məni dlı zo la?»

²³ In 'ka gba: «In ka -na gbonyii 'wvtı», -mvv -kalia -yo yaayı in 'ka gba: «In -so 'wv, -in 'ka no», -mvv -kalia -yo yi?»

²⁴ In 'ybha a yibheli we 'ji ni, *Nyımeε 'Yu ka we se dvdv -gv, o 'ka nyımaa gbonyii 'wvtı.» Təvn, 'in o nəeə zəlaslonyo -ylaes: «-So 'wv, 'bhu -na 'sowli 'wv, mnı -buduñwəə.»

²⁵ -Bha -bhlokpadə, zəlaslonyo -soa 'wv nyıma weee 'yibadı. O 'sowli -we -gv o pi yaa la, o 'bhua we 'wv, 'in o yia o -buduñwəə mnı, -Lagəə 'jnı mnənię nya.

²⁶ Nyıma weee -wa mia -bha, ȳwəgaga yia wa svbha, 'in -nyanigbə yia wa -kpalı. Wa yia -

Lagoo 'ηni -mnini, 'in wa nee: «-Yia! -A ka -zeen gwedigbonyaa da 'yi!»

*-Zezu laa Levii, o'ka o'bı no
(Mt 9.9-13; Mk 2.13-17)*

²⁷ -Mvv 'bigv, -Zezu 'tlaa, o mi sa -zieda, 'in o yia *nisvn -gwenzisanyo yabhlo 'yi, -zugba -moo -di -moo lubhonv -budu zo la. 'Mo wa laa Levii. 'In -Zezu nee o -ylae: «Yi 'mi 'bi.»

²⁸ Tovn, *Levii -soa 'wv, o tia -bha o -lu weee, 'in o yia -Zezu 'bi mn.

²⁹ -Mvv 'bigv, 'in Levii yia -Zezu -yla lililu 'kadu pi o -budu zo. -Zugba nisvn -gwenzisanya duun -yo nyima telva mi -bha, 'in wa yia li dabvdv.

³⁰ Falizinyima -yo wa -Lagoo titee ghesanya 'yia we -yo, 'in wa yia wa zo ηwuñwenie bhli. 'In wa nee -Zezuu 'binonya -ylae: «Lee ka 'gbv a -yo nisvn -gwenzisanya -yo gbvnyuuu kwε -cian telva 'so li, 'in a -yo wa 'so maa?»

³¹ -Zezu 'bhua weli 'wv, 'in o nee wa -ylae: «Nyima -wa -yalia, wa'a mn -døtlø -gv, nu, guzvnya mnia -døtlø -gv.

³² In 'ni nyima -wa laa wa 'de nyima tøklø laliee 'gbv yi. Nu, gbvnyuu -lenvnyaa 'gbv in yia yi, wa 'ka wa dli 'bhiti.»

*-Lagoo gbvzønv -yo nyimaa lenvgbv 'ci'in no dabvdv
(Mt 9.14-17; Mk 2.18-22)*

³³ 'In nyima telva nee -Zezu -ylae: «Zaan 'binonya plaa 'sun, 'in wa bhubhoea -Lagoo, 'sa Falizinyima 'binonya nu 'yaa. 'In -nanvv 'binonya mi lida, - zugba wa ma!»

³⁴ -Zezu yia we 'bigvpali wa -ylae: «Nyime -ka o 'ηwnø -kwa -fetø -sada -mi, o -ka o 'talea la, a mneni a

'ka gba wa -yla wa pla 'sun, -zugba ɔɔ 'ŋwnəɔɔ 'lowli
mɪ wa glaa?

³⁵ Bhla yabhlo yia nynia, 'in wa 'ka 'ŋwnəkwanyɔ
wa glaa -sa. Wee 'ylnya -mìnì nya, wamia 'kaa 'sun
pla.»

³⁶ 'In -Zezu yi 'yaa wa gbuu nine -mìnì 'pali. ɔ nee
wa -ylae: «Nyime yabhlogbɔɔ 'nì mneni ɔ 'ka 'naa
lolu yla, 'in ɔ 'ka we 'pi 'naa sva -yolanenì, 'in ɔ 'ka
we pipe. We -ka -muvv, -zugba yla wa ylaa wee 'naa
lolu bhe. We 'yli 'na 'ka 'wuwlv.

³⁷ 'In nyime yabhlogbɔɔ 'nì mneni ɔ 'ka nu lolu
*bala sva 'wu slu. ɔ -ka 'sa nu, 'in we wləa. 'In wee
nu jitea dvdu, -zugba wee balanya ka -nyumɔ.

³⁸ We 'gbv, a slu nu lolu bala lolu 'wu.

³⁹ 'In nyime -ɔ -ka nu sva 'ma, nu loluu 'ma tu'v
'bha ɔ. -We ka gbu -wa, gbaa ɔ yia nu: «Nu sva nanı
'yli.» »

6

-Zezu mɪ Nyapεylu -Kanyɔ nya (Mt 12.1-8; Mk 2.23-28)

¹ Zuifvv Nyapεylu yabhlo nya, -Zezu -yo ɔ 'bunɔnya
mɪ blekpaanya* 'plida, ɔ 'bunɔnya -ka bleya 'kwa,
wa -ka we 'titli, -zugba wa li we.

² Wa mɪ 'sa nuda, Falizinyima tolva 'yia wa -yo ni,
'in wa yia wa layibhae: «-We -amiaa tite gbaa, wa
'na nu Nyapεylu nya le -nì, leɛ ka 'gbv a nu we lea?»

³ -Zezu yia we 'bigvpali wa -ylae: «-We nyimaa
'wlulapilinyɔ -Davidi nuva le, -we mia celida -
Lagɔsebhε 'wu, a 'nì -slə we zelii? 'Yli yabhlo nya,
'in ŋwo yia ɔ -yo ɔ 'bunɔnya 'bha,

---

* **6:1** 'Flooya wa laa -tuauweli 'wu: «bl'e».

4 -Davidı plaa -Lagəə bvbəbudu zə, 'floo wa 'nyea -Lagə, ə 'bhua we 'wv, ə lia we, 'in ə yia ə nənənyaa -nv wla, 'in -maa yia we li. Wee 'floo -mını, -amıaa tite nəe, -Lagəbvbənyaa 'dəkpua 'ka yaa we li.»

5 -Zezu nəe 'ya wa -ylae: «Nyıme Yu mıa, mə -wa Nyapəylı -Kanyə.»

*Nyapəylı nya -Zezu jipea nyıme ka sə 'kua
(Mt 12.9-14; Mk 3.1-6)*

6 Nyapəylı yabhlo nya 'ya, -Zezu plaa -Lagəbudu zə, 'in ə yia -Lagəwələ -sloluslolue bhli. -Zugba nyıme -ə ka likwəsə 'kua, ə mı wee -budu zə.

7 -Zugba -Lagəə titee gvesanya -yo Falızınyıma wva -Zezu tenyii, -de ə yi nyıme jipe Nyapəylı nya, 'in sa ə'ə zva tite 'nuŋwə, wa 'ka we gbu ə 'wlu dı.

8 Nu, -Zezu -yi wa 'wlukvvn lapvpalıgbv, we 'gbv, ə nəe əə nyıme ka sə 'kua -ylae: «-In -sə 'wv, -in 'yligbe nyıma weee -zejila 'wv.» Əə nyıme yia 'wvə, 'in ə yia 'yligbe.

9 -Zezu nəe wa -ylae: «Wəlı 'nı na yibhaa sa aın la. Sa tite gbaa? We nəe wa nv gbu -zənv le *Nyapəylı nya yaayı, wa nv gbu 'nyuu ləe? Wa pue nyıme yaayı, wa 'bha əə?»

10 -Zezu ylaa wa 'de weee -gv -ylili, 'in ə nəe əə nyıme -ylae: «-Glo -na sə 'wv.» -Məə nv 'saa -Zezuu wəlı -gv, 'in -məə sə yia 'pv.

11 -We -Zezu nvə le, 'in we yia -Lagə titee gvesanya -yo Falızınyıma 'cə 'nyuu dlə la. 'In -we wa 'kaa -Zezu 'wluo nv, 'in wa yia we pvpalı wa 'dəkpua nyıdı.

*-Zezu -saa -bha ə tietienya kugbua le 'sə
(Mt 10.1-4; Mk 3.13-19)*

12 We bhla, -Zeu yia -Lagə bhubhoee 'gbv -gəgə
'wlu mnı, 'in ɔ yia -Lagə bhubhoeda -tv zl̄ yia ɔ -zl̄l̄.

13 Zl̄ zlia, ɔ yia ɔ 'bınənya la. Wa glaa, 'in ɔ yia
nyıma kugbua le 'sɔ -bha -sa. 'In ɔ yia wa la ɔ
tietienya.

14 Wa ijni ni: 'Siməo (-ɔ ka -baŋni ɔ zva Piełi) -
yɔ -məo bheli Andlee, 'Zake -yɔ *Zaan, Filipu -yɔ
Batlemii,

15 Matie -yɔ Toma, Alıfeeee 'yu 'Zake -yɔ 'Siməo wa
laa *Zelətv,

16 'Zakee 'yu Zudası -yɔ Zudası Isıkaliotv, -ɔ 'kaa
-Zeu wla ɔ tonyıma kwɛɛ.

*-Zeu mı nyımaa -zlo -sloluda, -zugba ɔ jipe 'sa
guzvnya*

(Mt 4.23-25)

17 -Zeu -yɔ ɔ tietienya kugbua le 'sɔ 'bhva -gəgə
'wlu, 'in ɔ yia da ylalaa yabhlo 'yligbe, -zugba ɔ
'bınənya təlvaa -zlo mı -bha dɛ. Nyıma -duun 'bhva
Zudee -yɔ -Zeluzalemv -dvdv -gv, we -yɔ Tilı -yɔ
Sidəən -gbenya mia gumunyuu -gəgə -gv.

18 Wa 'dɛ weee yia, -Zezuu wəl̄i yukwli pvl̄e -yɔ
ɔ 'ka wa jipee 'gbv. Nu, -wa zuzu 'nyii mia sıalida,
-Zeu ka wa jipe.

19 Nyıma duun 'ybha wa 'ka ɔ kwɛzı, -we ka gbv
-wa, 'tɪtə bhva ɔ 'wv, we mı wa 'dɛ weee jipeda.

'Wvtvtve -dləo -yɔ gbvnyuuu gbv

(Mt 5.1-12)

20 -Zeu ylalaa ɔ 'bınənya, 'in ɔ nɛɛ wa -ylaes:
«Amia bobabhanya,

'wvtvtve -dləo mı amiaa -nv nya,

nu, -Lagə pılı aın 'wlu la.

21 Amia ıŋwɔ mia da 'bhada,

'Wvvtvve -dləə mɪ amiaa -nv nya,
-we ka gbv -wa, lva a yia.

Amia mia da wida,

'Wvvtvve -dləə mɪ amiaa -nv nya,
-we ka gbv -wa, nyaa a yia.

22 Nyima -ka aɪn 'wonye,

wa -ka aɪn kwneε -sa, wa -ka aɪn vəlɪ,
'in wa -ka amiaa daa gbonyuu gba Nyimee 'Yuu
'gbv,
'Wvvtvve -dləə mɪ amiaa -nv nya.

23 «-Mvv 'sasvkpə -gbonya -ka aɪn yli, a lɪtə 'mwna
nya. Nu, amiaa -tnvv 'kadi mɪ -mə aɪn wvda -Lagəə
-gbə. Nu, 'sa wa dvkpasi palı bhaa -Lagəgbvv -
falipanya 'kluyie 'wv.

24 Amia, 'ŋnumninya,

gbonyuu mɪ amiaa -nv nya,
a ka amiaa zvzənnya kwεε -seli dvdv -gvv 'gbv.

25 Amia -wa lva da,

gbonyuu mɪ amiaa -nv nya, -we ka gbv -wa,
ŋwɔ yia aɪn 'bhaa yia.

Amia -wa mia da nyada,

gbonyuu mɪ amiaa -nv nya, -we ka gbv -wa,
gu yia aɪn 'wvwlvə, 'in a 'ka wi.

26 Nyima weee -ka amiaa gbvzənv gbada -mɪ,
-zugba gbonyuu mɪ amiaa -nv nya.

Nu, 'sa wa dvkpasi nv bhaa
yoyogbvv -falipanya.

*A -kalı amiaa nyima 'nyiii ze
(Mt 5.38-48, 7.12)*

27 «Amia -wa pvlə da 'mɪ yukwlɪ, in nεε aɪn -ylae:
a -kalı amiaa tonyimaa ze, -wa nyea aɪn 'wv, a nv wa
zvzənv 'wluo.

28 -Wa bhlia ain gweze, a njwna wa 'nyu la, -wa palia ain 'kliyie 'wv, a bhubhoe -Lago wa 'jñi nya.

29 Nyime -ka -na yukwli yabhlo 'kpa 'wvsvbha, -in 'bhitio -yla we -bvdu. 'In o -ka -na -guslunaa 'wvbhu, -in 'na 'tvtolv -na -bana o kwee -ni.

30 Nycoo nyco -ka -mi -lu -zlali, -in 'nye we o. 'In nyco -ka -na -lu 'wvbhu, -in 'na 'yibhalı we -yo la -ni.

31 -We a 'yibhaa nyima nu ain -yla le, amia nu 'ya we le wa -yla.

32 «-Wa -kalia amiaa ze, we -ka -maa -bhloo 'de ze a -kali, a 'na pvpali 'wlukvvn la -ni ni, -Lago yia ain 'penia we 'gbv -ni. Gbonyuu -lenvnya -kali 'ya -wa -kalia wamiaa ze, we 'ni saa?

33 -Wa nuu ain 'nanı 'wv, a -ka maa -bhloo 'de 'nanı 'wvnu, -Lago 'nia ain 'penia yi. 'Sa gbonyuu -lenvnya -maa nu 'ya, we 'ni muv?

34 Nyima -wa saa amiaa kpagbv, a -ka -maa -bhloo 'de kpagbv -yo fa, le -lu a 'ka 'yi we 'penie nya -Lago kweea? Gbonyuu -lenvnya mia ni, gbonyuu -lenvnya wa fa kpagbv -yo. 'In wa 'ka we 'bigvpali -nu 'yu 'gbv!

35 We 'gbv, in nee ain -ylae, a -kali amiaa tonyimaa ze. A nu zuzenu le. A fa kpagbv, amiaa dli 'na -tuv we 'bigvpali -nu -yla -ni. Ni, Yalı -Lago yia ain 'penia, 'in a 'ka o 'yua -ze. -Lago mi zuzenuv lenvnyo nya, -wa 'nia 'nanı -yi -yo nyima 'nyiii gbegbein.

36 Sa amiaa Dide -Lago kaa nyazidli ni, amia -ka 'ya 'sa nyazidli.

*A 'na 'bhulu nyima -putuu -yo gbv 'wv -ni
(Mt 7.1-5)*

37 «A 'na 'bhulu nyima -putuu -yo gbv 'wv -ni, -Lago yi amiaa -yo gbv 'wvbhu. A 'na dli nyima wa

gbvnyuuu 'gba 'wlu -ni, -Lago yi amiaa -nu ain 'wlu di. A ti nyimaa -yøgbv 'wv, 'in -Lago 'ka amiaa -yøgbv 'wvti.

³⁸ A 'nyε nyimaa, 'in -Lago 'ka ain 'nyε. A -ka 'sa nu, 'in -Lago slua amiaa bi 'wv -lu, 'in wa bhua we, 'in we kva, 'bhie, we sloa gwe -yo la. Sa a nyεa nyimaa, 'sa -Lago yia ain 'nyεa.»

³⁹ 'In -Zezu yi 'yaa wa gbvv nine yabhlo 'pali: «'Lelonyo mneni o 'ka 'lelonycsu lakpa, 'in o 'ka o 'yoo da -sloluu? Wa -ka 'sa nu, 'in wa 'de 'so bhlilia 'bhvka 'wv, we 'ni mvv?

⁴⁰ «Nu, 'kpiakpianyo yabhlogbco 'ni o -slolunyo 'wuzi. 'Kpiakpianyo -o -ka 'wusibhli, o -kanyo o -yo o mnenia 'wv.

⁴¹ «Bvεe gø -le mia -na bhelii 'yliya 'wv, 'mv -na yia -yo, 'in su -kibhe 'kadu -we mia -na 'yliya 'wv, -i 'in 'yi we -yo. Lee -lu ka 'gbva?

⁴² -Mi, -mømo kaa su -kibhe 'kadu 'yliya 'wv, 'in -i 'in 'yia we -yo, sa -na gba -na bhelpylae: «Na bhelp, -in 'tide 'mi 'yi, in 'ka -mi wee bvεe gø 'yliya 'wv -saa?» Wel 'so -nyime, -in -sa -slo -na 'de su -kibhe 'kadu 'yliya 'wv, -in 'ka layi, 'bhie, -in 'ka bvεe gø -na bhelii 'yliya 'wv -sa.

*Suu 'bhue -yo wa yibhelia we
(Mt 7.16-20, 12.33-35)*

⁴³ «Su -zənv'u tnv 'bhue 'nyuu, 'in su 'nyuu'u tnv 'bhue -zənv.

⁴⁴ Suu 'bhue -yo wa yibhelia we. Wa'a -sa magloo mnnewia 'wlu, 'in wa'a -sa *-dløya 'ylliu su 'wlu.

⁴⁵ Nyime -zənv mia, gbvzənv mia o dibhe 'wv, 'mv o nva le. 'In nyime 'nyuu mia, gbvnyuu mia o dibhe 'wv, 'mv o nva le. Nu, gbvnya bhvva nyime dibhe 'wv, mv tlaa o ηwεε.

*-Budu 'səə gbuu nine
(Mt 7.24-27)*

⁴⁶ «Lee ka 'gbu, a la 'mɪ <-amiaa -Kanyo, -amiaa -Kanyo», 'in -we na gbaa aɪn -yla, 'in a'a nu we lea?

⁴⁷ Nyime -o yia na -gbɛ, -o pulva na wəlɪ yukwli, 'in o nəa we -gu, o 'wowlu na yia aɪn 'kləslolua.

⁴⁸ O 'wlə sa nyime -o yia o -budu 'səbhaa, 'in o yia 'wutəlo -bhvka 'bhlu, 'in o yia we gwe glu palı təkpa -gbu, mə. 'Nyu 'kadu lva, we -gbligbli yilia wee -budu -yo, we 'nɪ we -wlə, wee -budu mɪ 'səbhada 'nanuuu 'gbu.

⁴⁹ 'In nyime -o pulva na wəlɪ yukwli, 'in o' nəa we -gu nɪ, o 'wlə sa nyime -o 'səbhaa o -budu dvdu klo -gu, 'in o 'nia we gwe glu 'pa, mə. 'Nyu 'kadu lva, we -gbligbli yia, 'in we yia we -wlə -bha -bhlokpadə. 'In wee -budu yia lamumni weeee.»

7

*-Zezu jipea 'slvjaa 'yugalinyəə zəlubhonvnyo
(Mt 8.5-13)*

¹ Da -Zezu bhia wəlnya -mɪni gbagbie, nyimaa -zlo -wa mia o yukwli pulva -yla, 'in o yia Kapenaumv gbe nəkple mni.

² -Mə Kapenaumv, *Wləmv -slvja glv gbuu 'yugalinyo ka zəlubhonvnyo yabhlo o 'yibhaa bhabha. O zəlubhonvnyo ka gu -yo, we -tv 'wv -se, o 'ka tlı.

³ Da oo 'slvjaa 'yugalinyo 'nva -Zezuu 'dɪ, 'in o yia Zuifuu nyima kpasi təlvə o 'wutie, nɪ, o yi o 'ka o zəlubhonvnyo jipe.

⁴ Wa mnia, 'in wa yia -Zezuu -gbɛ nyni, wa bhubhoea o bhabha, 'in wa nee o -ylae: «Nyime mia da, nyime -zənv -wa, o ka we 'klv, -in 'ka o -yobɛ.

5 Ḍ kalı -amıaa nyıma weee ze, 'in mə 'svbhaa - amıaa -Lagəbudu.»

6 'In -Zezu -yo wa 'sə yia mnı.

Wa 'ka ɔ -budu -yo cipaas yi, 'in ɔɔ 'slvjaa 'yugalınyɔ yia ɔ 'talea tie, nıı, wa mnı -Zezu yoo wa gbaes: «Na -Kanyɔ, -in 'na stali -na 'dε -nı, in 'nı we 'klu -ka, -in 'ka na -budu zə pla.

7 In 'nı we 'klu -kaa 'gbv, na 'dε 'nia -na -gbe mnı. -Mvv 'gbv, -in gba wəlı yabhlogbəo, 'in na zəyu 'ka 'pv.

8 Nıı, in ka 'wlulapılnya, 'in na zva wa 'nvejwe. In ka 'slvja, -wa 'wlu in pıla la. In -ka 'yabhlo -yla gbaes: <-In mnı!>, 'in ɔ mnıa. In -ka 'ya -bvdv -yla gbaes: <-In yi!>, 'in -moo yia. 'In in -ka na zəlubhonvnyɔ -yla gbaes: <-In nv -mını le!>, 'in ɔ nva we lε.»

9 Da -Zezu 'nva welinya -mını, 'in ɔ yia ɔɔ 'slvja glo gbuu 'yugalınyɔ 'jnı kwali. 'In nyımaa -zlo mia ɔ 'bı, ɔ 'bhitia wa -gbe la, ɔ nee wa -ylae: «In nee ain -ylae: nyıme, -ɔ zva sa dlı nı, in 'nı -slı we -kanyɔ 'yı Izlaelı -dvdvv 'debhie -gbolu -gv.»

10 -Zezu gba 'saa təvn, 'slvja glo gbuu 'yugalınyɔɔ tietienya yia ɔ -gbe ləbhiti, wa 'kaa yi, -zugba ɔ zəlubhonvnyɔ kaa gu -yo, ɔ ka 'pv.

*-Zezu 'bhua -dvgba njwnɔɔ nvkpasuyu yabhlogbəɔ
'wv tlıtlie lv*

11 -Mvv 'bıgv, 'yı yabhlo nya, 'gbe yabhlo wa laa Nainı, 'in -Zezu yia -mə mnı, -zugba ɔ 'bınonya -yo nyımaa -zlo -yo ɔ 'sə mi nɔda.

12 Ḍ 'ka wee 'gbee 'suo njwe -yo cipaas mnı, -dvgba -njwnɔ yabhloo nvkpasuyu yabhlogbəɔ tlıa, wa mi ɔ 'bhluda mnıda. -Zugba wee 'gbee nvkpla -nyıma duun -yo ɔɔ -dvgba njwnɔ nɔ, wa mnı 'bhvka -gv.

13 Da Nyımaa -Kanyo 'yia oo -dugba -nywno -mɔnɔ -yo, 'in -mɔo yia o nyazı 'wula bhabha. O nεe o -ylae: «A -gəlv 'wv, a 'na wili -nl.»

14 'Bhie, o bea -bha, 'in o yia 'kwiee -gbo kwεzı. 'In we 'wubhunya yia 'yligbe. -Zeu nεe: «Nyimeslɔyu, in nεe, -in -sɔ 'wv!»

15 -Zeu gbaa 'sa tɔvn, 'in oo tlitlinyo yia 'wvso, 'in o yia gbagbie bhli. 'In -Zeu yia o 'nyaa o yoo 'nyε.

16 -Nyanigbɔ yia nyima weee -kpali. 'In wa yia -Lagɔɔ 'ŋni ylimanie bhli, wa nεe: «-Lagɔgbvv -falipanyo 'kadu yabhlo ka -aın glaa yi. -Lagɔ ka o nyıma 'wusaa yi.»

17 -Zezuu 'ŋni -zɔnv yia lamneni Zudee -dvdv weee -yo we kwesi -gbe weee -gv.

'Zan -Batisı tiea nyıma -Zezuu -gbε (Mt 11.2-19)

18 -We weee 'plia, 'Zan -Batisı 'bınənya yia we o -salı lvdı nya. 'In 'Zan -Batisı yia wa glaa nyıma 'sɔ la.

19 'In o yia wa Nyımaa -Kanyo -Zezuu -gbε tie, wa 'ka o layibha 'lee: «Nyıme -o 'kaa yi, -a mia wvda, 'mɔ -in -mia yi, yaayu, -a wv nyıme -putuu?»

20 Oo 'Zan -Batisı 'bınənya nynia -Zezuu -gbε, wa nεe o -ylae: «'Zan -Batisı tiea -aın -na -gbε, -a 'ka -mi layibha 'lee: <-Lagɔɔ -Bhasanyo -o 'kaa yi, -a mia wvda, 'mɔ -in -mia yi, yaayu, -a wv nyıme -putuu?»

21 Wee bhla -bhloo 'de nya, -Zeu jipea guzonya duun -yo 'kukunya, 'in nyıma -wa kaa zuzu 'nyii 'bı, o yia we wa 'bı vu, 'in o yia 'lələnya duuun 'yli -blo.

22 'Bhie, o nεe 'Zan -Batisı tietienya 'sɔ -ylae: «A mni, -we a 'yia -yo, 'in a 'nva, a -salı we 'Zan -Batisı lvdı nya: <Nu, 'lələnya mi layıda, 'tigitunginya

mí nəda 'nanvv, *səlibhanya ka 'pv, 'sulonya mí 'nəda, tlthnya ka tlthie lv 'wuso, 'in wa mí -Lagəgbv gbada bobabhanya -yla.»

23 Nyıme -o 'nı 'mı dlı -gv -sa, 'wutvtve -dləo mí o -nu nyaya.»

-Zezu gbaa 'Zan -Batisı gbv o binyimaa -zlo -yla

24 Da 'Zan -Batisı tietienya 'bhitia lv, -bha -Zezu blia 'Zan -Batisı gbv gbagbie nyımaa -zlo -yla. O nee: «Lee -lu a mnı ylaa da bębleea? Gblee -we -pıpe mia zukluda, mv -wa yi? -Innya!

25 'In lee -lu a mnı -slęen -mə ylaa? Nyıme -o -plaa 'jnımnı naa 'wv, mə -wa yi? A -yi we 'ji nı, nyıma -wa plaa 'jnımnı -naa -zənvnıya 'wv, 'in wa mia 'jnımnı -li nyıdı nı, nyımaa 'wlulapılınyaa -budu zə wa -dılıa la.

26 Lee -lu a mnı -mə ylaa tenua? -Lagəgbvv -falıpanya -wa yi? In, in nee aın -ylae: o 'yli, o -zi -Lagəgbvv -falıpanya 'degbolu.

27 Nu, -Lagə nee o 'sebhı 'wv 'Zan -Batisı daae: <-Mı 'yu na paa na *tietienyo yoo,
'in o 'ka -na 'yoo -yemnazi.»

28 In nee aın -ylae: nyıma -wa 'jwnı gwalıa, wa glaa, nyıme -o 'kaa 'yli, o 'ka 'Zan -Batisı -zi, -məo 'nı -mı. -Zugba, nyıma -wa -Lagə pılıa 'wlu la glaa, nyıme 'kienyile 'yli, -məo -zi o 'wv.»

29 Nyıma weee -yo nisvn -gwəzisanya -wa pılvıa 'Zan -Batisı wəli yukwli, wa ka we 'jiyibheli nı, -Lagə tiklü, 'in wa yia wa 'de 'Zan -Batisı yoo 'nyε, 'in -məo yia wa batizee.

30 Nu, Falızınyıma -yo -Lagə titee gwesanya ka zvəzən -Lagə 'kaa wa -yla lənv kwnıe -sa, 'in wa 'nı jwnı 'Zan -Batisı 'ka wa batizee.

31 -Zeu nεε 'yaε: «Waa desleεn -nyima, nyεo in 'ka wa 'wvpalιa? Nyεo wa -yo o 'wvwlv?

32 Wa 'wlv sa 'ylaasi -dia la -gbləgbhv 'wv, ma. - Zugba wa lhlalı, 'in wa gba wa -lima -ylae:
-A ka aın -yla -lili bhlı,
a 'nı lite!

'In -a yia aın -yla guzo -lvv bhlı,
a 'nı wi!»

33 Nu, 'Zan -Batisı yia, o'lia lililu -zənv, o'maa nv,
'in a nεε: «Ka zuzu 'nyuu 'bı.»

34 *Nyimee 'Yu yia nı, o li, 'in o maa. 'In a nεε: «A -
talı, nyime mia de, liligbv -yo nvmagbv o kaa. *Nisvn
-gwəzisanya -yo gbvnyuu kwε -cian, wa 'tale o -
mia.»

35 Nu, -wa ηwnua -Lagəgbv -yo, ma yibhelia we 'ji,
-Lagəo gbvyləo mia, we tklu.»

-Zeu tia gbvnyuuu lenv -ηwnə yabhloo -yəgbv 'wv

36 Falizinyime yabhlo laa -Zeu, wa 'ka li dabvdu.
'In -Zeu yia oo Falizinyimee -budu zə pla, 'in o yia
lililu gwe ladı.

37 -Mvv bhla, gbvnyuuu lenv -ηwnə yabhlo mi
wee 'gbe -mvv nukple. «'nva nu, -Zeu mi
Falizinyimee -gbe lida, o -yo *-lasiklo -zənvv -
bhonyidaa yeyenu yia -mo mnı.

38 'In o yia -Zeu lvv ladı, -məo bhvnya -yo, -zugba
o wi. 'In o 'məo yia -Zezuu bhv wətəlv. 'Bhie, o yia
we -yəse o 'nyi nya, o yia we gbleli, 'in o yia -lasiklo
o bhv -yo slu.

39 Falizinyime, -o laa -Zeu wa 'ka li dabvdu, o
'yia we -yo, o nεε o 'dεε dlı zəe: «O nyime -məni
-ka yaa -Lagəgbvv -falipanyo 'piein, 'ηwnə -o mia
de o kwəzida, sa o mia, -zugba, o ka yaa o yibhelı
gbvnyuu lenv ηwnə nya.»

40 -Zeu 'bhua weli 'wvu, o nεε oo Falizinyume -ylaε: «'Simoo, in 'yibha in 'ka -mi -yla gbu yabhlo gba.»

'Simoo nεε: «Na -Kanyo, -in gba.»

41 'In -Zeu nεε: «Nyime yabhloo kpagbu mia nyima 'so -yo. 'Yabhlo ka tamaa 'wlu glu gbu -zakpa gbu 'wlu (500.000), 'in -gvdu kaa 'wlu glu 'so 'wlu kugbua 'wlu (50.000).

42 Nu, waa nyima 'so 'na 'ka wee kpagbu -saa 'gbu, 'in oo nyime yi 'saa we ti. 'Lee wa 'de 'so glaa nu, nyoo 'ka oo nyime 'yibha bhabha?»

43 'In 'Simoo yia we 'bigvpaliε: «-Ami dlı ni, -o kaa 'gwεzi 'kadu 'wlu, mo 'kaa o 'yibha bhabha.»

'In -Zeu nεε o -ylaε: «Gbu -zənv -in gbaa.»

44 Təvn, -Zeu 'bhitia la 'ηwnəo -gbε, 'in o nεε 'Simoo -ylaε: «-Na yi 'mo ηwnəo ni -yo? In plaa -na -budu zo, -in 'ni 'mi 'nyu 'nye, in 'ka bhv -yo budo. Nu, mo budoa na bhv -yo o 'mio nya, 'in o yia we -yo se o 'nyi nya.

45 -In 'ni 'mi gbleli, nu, o plaa, mo -tva na bhv gblelida.

46 -In 'ni 'mi 'kpi 'wluo slu, nu, mo slu na bhv -yo -lasiklo.

47 We 'gbu, in nεε -mi -ylaε: -Lagoo ze o kalia bhabhaa 'gbu, -Lago ka o gbvnyuu duun 'wvti. Nu, nyime -o nua gbvnyuu 'kienyi le, 'in -Lago yia o -yogbu 'wvti, o -Lagoo zekalidli -se.»

48 'In -Zeu nεε oo 'ηwnə -ylaε: «In ka amaa gbvnyii 'wvti.»

49 -Wa -yo o 'so mia lida, -maa nεε -mo dlı zoε: «Mo -nyime moa, 'in -moa ti nyimee gbvnyuu 'wva?»

50 'In -Zeu nεε oo 'ηwnə -ylaε: «Amaa dlı ka ain pue, a mni, 'wvtvne -dləo -yo ain 'so -mi!»

8

'Nywni-wa nəa-Zezu 'bi

1 -Mvvv 'bigs, -Zezu yia 'gbe 'kadı -yo 'gbe yua 'wv mni, *-Lagoo nyimaa 'wlulapiliee gbvzənunyaaa gbagbie nya, -zugba o 'binonya kugbua le 'so -yo o mi.

2 'In, 'nywni təlva o vua zuzu 'nyii 'bi, -yo o jipea, -maa mi 'ya -bha. Wa nyi ni: Magidalaan -nywno Malii zuzu 'nyii gbeso 'tlaa 'wv,

3 Ewloduvv lubhonvnyo 'kadu Kuzaa 'nywno Zani, -yo 'Suzani -yo 'nywni dumadu, -wa -saa -Zezu -yo o 'binonya 'wv, wa zvzənuya.

'Mnəpanyəo gbvv nine

(Mt 13.1-9; Mk 4.1-9)

4 Nyimaa -zlo 'bhua 'gbe -bhlo -bhlo 'wv, 'in wa yia -Zezu -yo 'wlugbeli. 'In o yia gbvv nine -minu wa 'palı.

5 «Nu, kpaapanyo mnia o 'mnəo 'paa. O mi o 'mnəo 'pada, o 'mnia we, 'in we -zakpa -bhlo yia 'yoo nyə -yo bhli. 'Pliplinya nəa we -gv, 'in 'zianya yia we li.

6 Təlva yia tvkpa -dvdu -gv bhli, we mia, -bhaa bla 'ni 'nyu 'wvlakaa 'gbv, 'in we yia ye.

7 Təlva yia -kpəga glaa bhli, 'in -mvv -yo we 'so yia 'wvso, 'in -mvv yia we -gv pallı, 'in we yia we 'tuntnu.

8 Təlva yia dvdu -zənv -gv bhli, 'in we yia mi, we 'paa lakpa, we lakpa -bhlo -sa -mə 'yaa glo gbu.»

'In -Zezu yia we -gv di weli 'titə nyaε: «-O -ka 'nvnv -yukwli 'wlu -ka, o 'nu we.»

-Mvsv ka 'gbv -Zezu pa gbvv ninea?

(Mt 13.10-17; Mk 4.10-12)

9 O 'binonya ka o wee gbvv nine -minu 'ji layibha.

10 'In o yia we 'bigvpalı wa -ylae: «-Lago ka o nyımaa 'wlulapılıgbı mia zizeda aın 'klıslolu. 'In nyıma təlva -nv mia, gbvv nine nya wa 'paa we wa -yla.

〈Wa -ka -lu yla, wa'a 'yi we -yo,
 'in wa -ka gbu 'nv,
 wa'a 'nv we 'wula.〉

*-Zeu gbaa wee gbvv ninee ji
 (Mt 13.18-23; Mk 4.13-20)*

11 «Wee gbvv ninee ji ni: 'mnɔya mia, we 'wlv -Lagɔwelı.

12 Nyıma təlva 'wlv 'yoo ɔwε -yo da 'mnɔya bhli: wa -ka -Lagɔwelı 'nv ni, 'in *'Kuzu yia, 'in we saa we wa dibhe 'wv, wa yi we dlı -gv zv, 'in wa yi gbu 'wvbhvı 'gbv.

13 -Mvvnnya mia tıkpa -bita -gv: -mvv 'wlv nyıma -təlva, -wa nva -Lagɔwelı, 'in wa ɔwnua -bha we -yo 'mına nya ni, wa'a 'tide we 'yi, we'e fa wa 'wv somi. Bhla -selę nya, wa ɔwnua we -yo, 'in laylagbunya -ka yi, 'in wa dlı bhva we -gv.

14 Nyıma təlva 'wlv 'mnɔya -we bhli -kpɔga glaa: wa -ka -Lagɔwelı 'nv, bhla -gvdu -ka nyni, 'in wa tidea wa 'de 'yi -se -se, 'in dlılvı -yo 'ɔnımrı -li, dvdu -gbv 'mına -li tuntnua wa, 'in wa'a wla 'ya, -mvv'v zalı.

15 'Mnɔya -we bhlia dvdu -zənv -gv, -mvvnnya 'wlv nyıma -wa nva -Lagɔwelı dlı -zənv nya, 'in wa zva we la, wa dlı weee nya, 'in wa paa 'ya bhla weee nya.

*'Napee gbvv nine -yo -Lagɔwelı yukwli pvlv sə
 (Mk 4.21-25)*

16 «Nyimē -ka 'nape -nyuma, o'c -gbli we -solu 'wluo, 'in o'c fa we 'lii zo. Nu, yali o dia we la -budu zo, 'in -wa -ka pla, wa 'ka we san -yoyi.

17 Nu, -we weee mia zizeda, zh 'klv we yia 'tlaa, 'in -we weee mia 'wiemi -lu nya, 'ji wa yia we yibhelia, 'in we 'ka 'bhlewlw weee.

18 We 'gbv, a zu amiaa gbvv yukwli pvlv so 'yiliyo. Nu, -lukanyo mia, o -nv wa yia -gupalia, 'in nyime -o 'nia -lu duun -ka, we -selc -we -gv o dl mia, kwee wa yia we o -saa.»

-Mama -wa -Zezuu bhelia -yo o 'nyaa?

(Mt 12.46-50; Mk 3.31-35)

19 -Zezuu bhelia -yo o 'nyaa 'so yia o 'yia ni, nyima duuun 'gbv, wa 'ni mneni wa 'ka o yli.

20 'In wa yia -Zezu 'di kwaε: «-Na 'nyaa -yo -na bhelia mi 'pipee. Wa 'yibha wa 'ka -mi 'yi.»

21 'In -Zezu nee wa 'de weee -ylaε: «-Wa puvva -Lagoweli yukwli, 'in wa noa we -gv ni, ma -wa, na 'nyaa -yo na bhelia.»

-Zezu 'yligbelia -pipe 'kadu

(Mt 8.23-27; Mk 4.35-41)

22 'Yi yabhlo nya, -Zezu -yo o 'binonya -gblaa 'glo yabhlo 'wv ni, 'in o nee wa -ylaε: «-A 'plili 'nyuu kakpe -putu -gv.» 'In wa yia mni.

23 Da wa mia 'nyu 'wudida, 'in -Zezu yia 'ylaa ηwo. Tɔvn, -pipe 'kadu yia 'nyu -gv 'pliphie bhli. 'Nyu mi 'glv yeda, we -tu 'wv -se, wa 'ka 'nyu glu mni.

24 -Zezuu 'binonya bεa o kwesi, 'in wa yia o ganø. 'In wa nee 'wokpikpie nya: «-Slolunyø, -Slolunyø, -amia tlia!»

-Zezu ganəa, 'in ɔ yia -pıpe 'wluo 'kpılı. 'In 'nyuu -gbvgbv yia zəbe, we yia 'yligbe blenyii. 'In -bha yia 'wuku.

25 -Zezu nəe ɔ 'binənya -ylaε: «Mə amiaa dlızvzve mia?»

-Nyanigbo -kpalia wa ni, 'in ŋwegaga yia wa svbha. 'In wa nəe wa 'dəkpva nyidie: «Məo -nyimə ɔɔ -məni -mia, 'in ɔ gba 'nyu -yə -pıpe -yla, 'in we zu ɔ 'nunwea?»

*-Zezu -saa nyimə yabhlo zuzu 'nyii 'bi
(Mt 8.28-34; Mk 5.1-20)*

26 -Zezu -yə ɔ 'binənya -dia 'nyu 'wv, Zelazi -nyimaa dvdv* mia nyuu kakpe yabhlo -gv, Galilee 'kv, -mə wa nynia.

27 Da -Zezu 'bhva 'glv 'wv ɔ 'sibhlia la, 'in wee 'gbee nvkpla -nyimə yabhlo yia ɔ yoo yi. ɔɔ nyimə mia, zuzu 'nyii mia ɔ 'wv. 'Bı ka 'wvgwle, ɔ'ɔ -pla -bana 'wv, 'in ɔ'ɔ -gv -budu zo, nu, gbawla -nyidı ɔ gva.

28 Da ɔ 'yia -Zezu -yə, 'in ɔ yia 'wvkpi, 'in ɔ yia ɔ bhv -yə bhlili. 'In ɔ nəe weli 'titə nyaε: «-Naa lεe -gbv pılı na gbv 'wvla, -Zezu, Yalı -Lagəo 'Yu? -Mı na bhubhoea, -in 'na palı 'mı 'kliye 'wv -ni!»

29 -We ka 'gbv ɔɔ nyimə yi 'saa gba, zuzu 'nyuu mia ɔ 'wv, 'mə -Zezu gbaa we 'tla ɔ 'wv. Wee zuzu 'nyuu mia, 'wv we bhua ɔ -zakpa duun nya. Wa -ka ɔ sənya gbvan netellikpe nya, 'in wa -ka ɔ gbloko bhv 'wv fa, 'in ɔ dia we 'də weee. 'In wee zuzu 'nyuu kwaa ɔ -flii.

30 -Zezu yia ɔ layıbhaε: «Sa wa la -na 'ŋnia?»

* **8:26** 'Mv wa la 'yaa Gadale -nyimaa dvdv.

'In ɔ nεε: «Na 'ŋnɪ wa laa <'Slvjaa -zlo> ». -We ka gbu -wa, zuzu 'nyii duun mɪ ɔ 'wv.

31 'In wee zuzu 'nyii nεε -Zezu -ylaε: «-Na zukpa -wa, -in 'na kwalı -aɪn *glukaslv 'wv -nɪ!»

32 -Zugba -boboo -zlo mɪ we lililuu datalıda -gəgəo nvkpla -gv. 'In wee zuzu 'nyii nεε -Zezu -ylaε: «-Na zukpa -wa, -in kwa -aɪn -bobonya mia ni 'wv!» 'In -Zezu yia we 'yoo 'nye nu, we pla we 'wv.

33 Tɔvn, zuzu 'nyii yia ɔɔ nyimɛ 'wv 'tla, 'in we yia -bobonya 'wv pla. 'In wee -bobo weeee yia -gəgə kwli -gwagwile nya, 'in we yia 'nyu lv slo, 'in we yia tl -nya.

34 Da wee -boboo 'yiliyɔzvnya 'yia gbu 'plia nɪ -yo, 'in wa -yo -gwagwile yia 'gbe 'kadı -yo kvdanya 'wv we 'dɪ lamneni.

35 Da wee gbu -mɪnɪ 'plia, 'in nyima yia -mɔ 'yia mnɪ. Wa nynia -Zezu kwesi, nyimɛ -ɔ 'wv zuzu 'nyii 'tlaa, 'in wa yia ɔ 'yi, -zugba ɔ -dɪ -Zezuu bhv -yo la, -bana mɪ ɔ 'wv, 'in ɔ 'wlukvvn ka ladolu. 'In -nyanıgbɔ yia wa -kpali weeee.

36 Sa ɔɔ zuzu 'nyii 'wv -nyimɛ 'pua nɪ, -wa 'yia wee gbu weeee da, 'in -maa yia we 'dɪ -sa wa -yla.

37 Tɔvn, Zelazi -nyima weeee nεε -Zezu -yla, ɔ 'bhv wa dvdu -gv. Nu, -nyanıgbɔ ka wa -kpali. 'In -Zezu yia 'glv 'wvgbla, ɔ 'ka lomnɪ.

38 Nyimɛ -ɔ zuzu 'nyii 'tlaa 'wv, bhubhoea -Zezu, ɔ nεε ɔ -ylaε: «ln -yo -mɪ 'sɔ 'ka mnɪ.» 'In -Zezu yia ɔ lılabhitili, ɔ nεε ɔ -ylaε:

39 «Mnɪ -na -buduŋwεε. -We weeee -Lago nva -mɪ -yla le, -in gba we nyima -yla.» ɔɔ nyimɛ mnia, -we weeee -Zezu nva ɔ -yla le, 'in ɔ yia we 'dɪ lamneni, wee 'gbe 'kadu nvkple weeee.

*-Zezu puea 'ηωνω yabhlo, 'in ɔ yia -Zalusu 'ηωνω�у
'yliyօgagie 'nyε*

(Mt 9.18-26; Mk 5.21-43)

40 Da -Zezu yia lv 'nyuu kakpe -putu -gv, 'in nyimaa -zlo yia ɔ yoo -sa, wa mι ɔ wudaa 'gbv.

41 We bhla, nyime -ɔ wa laa -Zalusı nymia -Zezuu -gbε. -Lagəbuduu -kanyɔ yabhlo ɔ -mia. 'In ɔ yia -Zezuu bhv -yɔ bhlili, ɔ yia ɔ bhubhoe nu, ɔ yi ɔ -budunjwεε.

42 -We ka gbu -wa, ɔ 'ηωνω�у yabhlogbəɔ kaa -zv kugbua le 'sɔ, mɔ mia tlida.

Da -Zezu mia -mɔ mnida, -zugba nyimaa -zlo tuntnu 'saa ɔ sɔ weeee lv.

43 Wa nyidi, 'ηωνω yabhlo mia -bha, ɔ kwεpalie li ɔ -yɔ -zv kugbua le 'sɔ. 'In ɔ yia 'gwεzi weeee -nyumə. -Dətləɔ yabhlogbəɔ 'ni ɔ jipe.

44 ɔ 'plulia -Zezu lvv, 'in ɔ yia ɔ -banaa ηwε kwεzı. -Bha -bhlokpadε ɔ 'pıɔn yia 'wukani.

45 'In -Zezu yia layibhaε: «Nyɔɔ zı 'mι kwεa?»

Wa 'dε weeee mι we kpεlidaa 'gbv, 'in Pieli nεε: «Na -Slolunyɔ, nyima -wa gbelia -mι, ma tuntua -mι sɔ weeee lv!»

46 'In -Zezu nεε: «Nyime yabhlo ka 'mι kwεzı, in ka we 'jiyibheli nu, na 'titε ka lubho nv.»

47 ɔ 'ηωνω 'yia we -yɔ nu, wa ka we 'jiyibheli, 'in ɔ -yɔ telitelie yia -Zezuu bhv -yɔ bhlia mnı. 'In -we ka 'gbv, ɔ yia ɔ kwεzı, 'in sa ɔ 'pva -bha -bhlokpadε, ɔ yia we gba ɔ -yla, nyima weeee 'yibadı.

48 -Zezu nεε ɔ -ylae: «Na 'yu, amaa dlı ka aın pue, a mnı, 'wutvtve -dləɔ -yɔ aın 'sɔ -mι!»

49 Da -Zezu mia gbu -mını gbada, nyime yabhlo 'bhva -Zalusu -budunjwεε, ɔ yia 'in ɔ nεε ɔ -ylae: «-In 'na sıalı Nyimaa -Kanyɔ -nι, -na 'ηωνω�у ka tlı.»

50 -Zezu 'nua we nɪ, o nɛɛ -Zalusı -ylae: «-In 'na nʊnʊ nyano -nɪ, -in zu dlı! 'Pua o yia.»

51 -Zezu nynia wee -budunywɛɛ, o 'nɪ ɿwnu nyima -putu 'ka wee -budu zə pla, 'mʊ we 'nɪ Piɛlɪ klaa, *Zaan klaa, *'Zake klaa, we -yə 'yuu dide -yə o 'nyaa 'wubhuv.

52 Nyima weee mɪ wida, -zugba wa bhalı o ɿwnɔyuu 'gbv. 'In -Zezu nɛɛ wa -ylae: «A 'na wili -nɪ, o 'nɪ tlɪ, 'ylaa 'wʊ o mia.»

53 'In wa -yi we 'ji nɪ, 'yu ka tlɪ 'gbv, wa yia o gla palı.

54 -Zezu kpalia o sɔ -yə, 'in o yia 'wʊkpi, o nɛɛ: «Na 'yu, a -sɔ 'wʊ!»

55 O zuzu 'sibhlia o -gv la, 'in o yia 'wʊsɔ -bha -bhlokpadɛ. -Zezu nɛɛ wa -ylae: «A 'nyɛ o liliu..»

56 -We 'phia, 'in we yia o ɿwnɔyuu 'nyaa -yə o dide ɿwɛgaga -sbhali. 'In -Zezu nɛɛ wa -ylae: «A 'na gbalı we nyime yabhlogbɔɔ -yla -nɪ!»

9

*-Zezu tiea o 'bɪnɔnya kugbua le 'sɔ
(Mt 10.5-15; Mk 6.7-13)*

1 'Ylɪ yabhlo nya, -Zezu gbelia o 'bɪnɔnya kugbua le 'sɔ 'wlu, 'in o yia wa se -yə 'titɛ 'nyɛ, wa 'ka zuzu 'nyii vu, 'in wa 'ka gu nyima -yə -sa.

2 'Bhie, o yia wa tie, wa 'ka -Lagɔɔ nyimaa 'wlu-lapiligbv gba. 'In wa 'ka guzvnya jipe.

3 'In o nɛɛ wa -ylae: «A -ka noa mnia yi nɪ, a 'na 'bhulu -lu yabhlogbɔɔ 'wʊ -nɪ: kɔ̃su, *-bada, 'floo -yə 'gwɛzi 'na -mɪnɪ aɪn kwɛɛ -nɪ. 'In nyime yabhlogbɔɔ 'na 'bhulu -bana 'sɔ 'wʊ -nɪ.

4 -Budu -we ŋwεε a -ka mn̄i, wa -ka am̄aa 'lakpasu kpa, a -t̄v -bha t̄kli, 'in am̄aa l̄vhiti ȳl̄ 'ka nyni.

5 -Budu -we ŋwεε a -ka mn̄i, wa 'n̄i am̄aa 'lakpasu kpa, a 'tla wee 'gbe n̄ukpl̄e. A gbɔt̄o am̄aa bhv -ȳo *-phubhui, 'in nȳma 'ka we 'jiyibheli n̄i, wa 'n̄i -Lagəgbv̄ -ȳɔŋwnu.»

6 -Zezuu 'b̄inənya yia mn̄i. 'In wa yia 'gbe weee 'wv 'pl̄i, -Lagəgbv̄ gbagbie -ȳo guzvnyaa jipee nya da weee.

*Ewlodv lva dli -Zezuu 'gbv
(Mt 14.1-12; Mk 6.14-29)*

7 We bhla, -we weee mia 'pl̄ida, 'in Galileee 'wlu-lap̄l̄nyo Ewlodv yia we 'nv. -We o 'kaa 'wlukvvn lap̄pal̄i, we 'n̄i -m̄i. Ni, nȳma -t̄lv̄a n̄ee: «'Zan -Batisi -s̄oa 'wv tl̄tl̄nya glaa.»

8 'In nȳmaa -zakpa -bhlo n̄ee: «Elii yia lv dvdv -gv.» 'In t̄lv̄a n̄ee 'yae: «Bhabenyii -Lagəgbv̄ -falipanyaa 'yabhlo -s̄oa 'wv tl̄tl̄nya glaa.»

9 Ewlodv n̄ee: «Na w̄eli -gv, wa ka Zaan 'wlu -gv -d̄i. 'In nȳme -o ka -gvgbv na n̄va d̄e, nȳoo m̄oa?» 'In o yia -Zezu 'ylibilənənv, o 'ka o 'ȳl̄.

*-Zezu 'nȳea nȳmaa 'wlu glv -bhlo 'wlu gbu lililu
(Mt 14.13-21; Mk 6.30-44; Zn 6.1-14)*

10 -Zezuu tietienya yia o -gb̄e lv, -we wa n̄va le, 'in wa yia we 'd̄i o -sali. O -ȳo wa 's̄o vlaa gwe, 'in wa yia 'gbe -we wa laa B̄etisaida kwesi mn̄i.

11 Nȳmaa -zlo 'n̄va we, 'in wa yia o 'b̄i mn̄i. -Zezu yia wa kpa s̄o 's̄o nya, 'in o yia wa -yla -Lagəo nȳmaa 'wlulap̄l̄gbv̄ gba. Nȳma -wa 'ȳlbhaa o jipe wa, 'in o yia -maa jipe.

12 Da jibhe mia zəda, 'in -Zezuu 'bınənya kugbua
le 'sə yia ɔ kwesi be. 'In wa nee ɔ -ylae: «Da -a mia
-seli, -bha tlvlv la. -In gba nyıma -manı -yla, wa
mnı 'gbenya -yo kvdanya mia kwesi 'wv, wa 'ka
lililunya -yo lapıda 'yi.»

13 'In -Zezu nee wa -ylae: «Amıaa 'de 'nye wa
lililu!»

'In wa yia we 'bigvpalıe: «'Floo gbu -yo zibhii 'ya
'sə -a kaa kwee. -In 'yıbha, nıı, -amıa mnı nyımaa
-zlo -manı lililu zəaa?»

14 (Nıı, sa, nyımaa 'wlu glu -bhlo 'wlu gbu mia -
bha (5.000)).

'In -Zezu nee ɔ 'bınənya -yla, wa dı wa la sa glu 'sə
'ya kugbua, kugbua ıjwee.

15 Wa nu 'saa, 'in wa yia wa 'de weee ladi.

16 -Zezu 'bhua wee 'floo gbu -yo zibhii 'ya 'sə 'wv,
ɔ ylaa yali, 'in ɔ yia -Lagɔ suo 'pa. ɔ dıdlıa we la, 'in
ɔ yia we ɔ 'bınənya yoo 'nye, wa 'ka we nyımaa -zlo
'wıladlıli.

17 Wa 'de weee lia, 'in wa yia lv. 'In -we -tva 'wv,
wa -yo we -cicee yeye -nu kugbua le 'sə yia mnı.

Pielı nee -Zezu -wa -Lagɔ -Bhasanyo
(Mt 16.13-19; Mk 8.27-29)

18 'Yıı yabhlo nya, -Zezu mı -Lagɔ bhubhoeda, ɔ
'de -bhlo, -zugba ɔ 'bınənya mı ɔ kwesi. 'In ɔ yia wa
layıbhae: «Nyɔɔ nyımaa -zlo palı 'mı 'wua?»

19 'In wa yia we 'bigvpalıe: «-Zakpa -bhlo nee, 'Zan
-Batisı -in -mia. Tılva nee, Elili -in -mia, 'in tılva nee
'yaε, -Lagɔgbvv -falıpanya mı bhaa bhlasabhlıa, wa
'yabhlo -səa 'wv tlıtlınya glaa.»

20 'In -Zezu yia wa layıbhae: «'In amıa, a nee, nyɔɔ
in -mia?»

'In Pielı yia we 'bıgvpalie: «-Lagoo -Bhasanyo -o ka gbu o gbaa, 'mə -in -mia.»

*-Zezu 'paa o tlitlie -fali
(Mt 16.20-28; Mk 8.30-9.1)*

21 'In -Zezu nee wa -yla 'klv 'cici nyaε: «A 'na gbalı we nyime yabhlogbo -yla -ni.»

22 'In o yia we -gvdie: «We mi nu, oo Nyimee 'Yu sia bhabha. 'In Zuifuu nyima kpasi kлаа, *-Lagobubonyaa -cian kлаа, we -yo -Lagoo titee gwe-sanya yia o kwnee -saa. 'Bhaa wa yia o, 'in 'yli 'so we tanu nya, tlitlinya glaa o yia 'wusaa.»

Sa wa 'ka -Zezu 'bi noa

23 'Bhie, o nee wa 'de weee -ylae: «Nyooo nyoo -ka gba o 'ka 'mi 'bi no, o -sa o 'de dli, o 'bhu o siasiee *su 'wu, 'yli weee nya, 'in o 'ka 'mi 'bi yi.

24 Nu, nyooo nyoo -ka o 'deey 'yliyagagie 'wvgv nu, 'wu o yia we boa. 'In o -ka o 'deey 'yliyagagie 'wvbø na 'gbu, 'yliyagagie -we 'nia bhloluda -ka, 'mu -moo yia 'yia.

25 Nyime -ka dvdu -gvv zuzenu weee 'yi, 'in o -ka o 'yliyagagie 'wvbø, o -ka o 'de lasa dvdu -gv, lee -lu o 'ka we 'wu 'yia?

26 Nyime -o -ka in -yo na weli 'so zu nu, zli Nyimee 'Yu yia yia o -yo o Dide -yo -moo -mowlu -anzinyaa 'qnumnie 'wu, we zli -moo nu 'yaa enuu zu.

27 In nee ain -yla gbuznu sae: -wa mia da -seli, wa telua ka -Lagoo nyimaa 'wlulapilie da 'yi, 'bhie, wa 'kaa tl.»

*-Zezu bhitilia 'wvla
(Mt 17.1-8; Mk 9.2-8)*

28 -Zeu gbaa wəlɪ -mɪnɪ, we 'bɪgv, ləkəowlu -bhlo 'plia sa, -Zeu -yə Piəlɪ, Zaan -yə 'Zake 'sə mnia, 'in ɔ yia -gəgə 'wlu -Lagə bhubhoea mni.

29 Da -Zeu mia -Lagə bhubhoeda, 'in ɔ 'klv yia 'bhiti, 'in ɔ 'wv -bana yia pəmanɪ, -zugba we lɪ 'bibɪ.

30 -Bha -bhloo 'dε, 'in nyima 'sə yia ɔ 'klv 'tlalɪ, -zugba ɔ -yə wa 'sə gba. Moizɪ -yə Elii sə -wa.

31 Ma 'tlaa -Lagə 'ŋnumnɪee san -nyidi. Sa -Zeu 'kaa ɔ lubho 'wlubha -Zeluzalemv, ɔ tlthie nya, 'in wa -yə ɔ 'sə yia we -gvgbv gba.

32 Piəlɪ -yə ɔ -lima 'sə ka -gblo 'ylaa nya. Da wa ganəa, 'in wa yia -Zezuu 'ŋnumnɪee san -yoyi, we -yə nyima sə mia ɔ kwesi.

33 Da waa nyima mia -Zeu kwesi 'bhvda, 'in Piəlɪ nɛɛ ɔ -ylae: «Na -Slolunyɔ, -a -ka -seli -tʊ we nanɪ 'yli. Palv yua ta -a yia 'subhaa, -na -nv -bhlo, Moizɪ -nv -bhlo, Eliii -nv -bhlo.» (Nii, -we Piəlɪ mia gbada, ɔ 'nɪ we -yi.)

34 Da ɔ mi 'saa gbada nɪ, 'in yalipvpa yia wa -gvgbli. We -gblia wa -gv, 'in -nyanigbə yia wa -kpali.

35 'In wəlɪ yabhlo yia wee yalipvpa nyidi 'tla, we nɛɛ: «-ɔ mia dε, na Yu -wa, 'mɔ in -saa -bha, a pvlv ɔ yukwli!»

36 Da wa 'nva wəlɪ -mɪnɪ, -mvv 'bɪgv, -Zezuu 'debhlogbə wa 'yia -yə. 'In ɔ 'bınənya yia ŋwɛ 'mu 'cε, -we wa 'yia -yə, wa 'nɪ we 'dɪ -sa nyimɛ yabhlogbə -yla, we bhla.

*-Zeu vua zuzu 'nyuu, 'yu yabhlo 'bi
(Mt 17.14-18; Mk 9.14-27)*

37 Zlɪ zlia, 'in wa yia -gəgə 'wlu 'bhv. Nyimaa -zlo yia -Zeu yoo yi.

38 -Mə nyimaa -zlo nyidi, nyimə yabhlo yia 'wukpi: «Na -Kanyo, -mɪ na bhubhoe, -in yla na 'yu, mə -wa na 'yu yabhlogbəo!

39 -In -talı, zuzu 'nyuu -ka ɔ kpa, 'in ɔ kpia 'wø, -bha -bhlokpadə, we zuklua ɔ 'titəe, 'in we wlelia ɔ 'fufli gbua ŋwəe. We -ka ɔ sıalı kplokplo, 'bhie, we bhva ɔ -gv.

40 In ka -na 'bınənya bhubhoe nü, wa vu wee zuzu 'nyuu ɔ 'bi, wa 'nı we kwə -yə mneni.»

41 -Zezu yia 'wukpi: «Desleen -nyima -wa'a zo dlı, nyima 'nyii, 'ylı zuma in -yo aın 'sə 'ka lia? 'Ylı zuma in 'ka amiaa 'gba zo 'yligbeda -tva? -In -yo -na 'yu yi -seli.»

42 Bhla -we nya 'yu mia -Zezu kwesi beda, 'in zuzu 'nyuu yia ɔ labhlı, we yia ɔ lazuklu 'titəe. 'In -Zezu yia wee zuzu 'nyuu 'wluokpılı. 'In ɔ yia ɔɔ 'yu jipe, ɔ yia ɔ dide ɔ yoo 'nye.

43 'In -wa weee mia -bha, -Lagoo 'titə 'kadu yia wa ŋwəgaga -svbhalı.

*-Zezu gbaa ɔ tlitlее gbu 'ya 'sə
(Mt 17.22-23; Mk 9.30-32)*

-We weee -Zezu nva lę, we ka wa ŋwəgaga -svbhalı -bhlo -bhloo 'gbu, ɔ nee ɔ 'bınənya -ylaə:

44 «Amia, -we na gbaa da a 'nu we, *Nyiməe 'Yu wa yia nyima yoo 'nyea.»

45 -Zezu gbaa wəlı -mını, ɔ 'bınənya 'nı we 'wulanv. We 'ji mi zizeda wa -yla, wa yi we 'wulanvv 'gbu. 'In wa 'ka we -Zezu layıbha, nyano mı wa dlu.

*Nyəo 'ylia?
(Mt 18.1-5; Mk 9.33-37)*

46 'Ylı yabhlo nya, -Zezuu 'bınənya yia kpələe bhli wa 'dəkpua nyıdı. 'In wa nəe 'lee: «Nyɔɔ 'yli -aın glaa?»

47 -Zezu yibhelia -we -gv wa müa kpəlidaa 'ji, 'in ɔ yia 'yule 'wvbhu, 'in ɔ yia -məɔ ɔ 'də kwesi 'yligbeli.

48 ɔ nəe wa -ylaε: «-ɔ -ka 'yu -məni kpa 'nanvv na 'ŋni nya, na 'də ɔ kpaa 'nanvv. 'In -ɔ -ka 'mı kpa 'nanvv, -ɔ tiea 'mı, 'mə ɔ kpaa 'ya 'nanvv. Niı, -ɔ -ka ɔ 'də 'wvbhu 'kienyi, mə -wa nyıme 'kadu aın glaa.»

*Nyıme -ɔ 'nıa amıaa tınyıme, amıaa nyıme -wa
(Mk 9.38-40)*

49 Zaan 'bhua weli 'wv, ɔ nəe: «-Amıaa -Slolunyɔ, -a ka nyıme yabhlo 'yı, zuzu 'nyuu ɔ vua -na 'ŋni nya. -A 'ybha yaa -a 'ka ɔ 'yligbeli, ɔ -yo -aın 'sɔ 'nı -mu 'gbv.»

50 Niı, -Zezu yia we 'bigvpalı ɔ -ylaε: «A 'na 'yligbeli ɔ -ni. -We ka gbv -wa, -ɔ 'nı amıaa tınyıme, amıaa nyıme -wa.»

Samalii -gbe yabhlo 'nı -Zezuu gbv -yɔŋwnu

51 Da -Zezuu dvdv -gv -bhv -ylinya cıpaa, 'in ɔ nəe, -Zeluzalemv ɔ mnıa -kpɔ.

52 ɔ yia nyıma tie ɔ 'də 'yu. -Maa mnıa, 'in -maa yia Samalii -gbe yabhlo nvkple pla, wa 'ka da ɔ 'kaa -gv lamnazıı 'gbv.

53 ɔ mi -Zeluzalemv mnıdaa 'gbv, *Samalii -nyıma 'nı ɔ gbv -yɔŋwnu.

54 -Zezuu 'bınənya 'Zake -yo Zaan 'nva we, 'in wa nəe -Zezu -ylaε: «-Amıaa -Kanyɔ, -in 'ybha -a gba -kosu 'bhv yalı, we 'ka wa lasaa?»

55 -Zezu 'bhitia la wa -gbε, 'in ɔ yia wa -yla gba 'klv 'cıcı nyaε: [«Dlı -we zva weli -mını aın ɳwεε, a 'nı we -yi.

56 Nu, Nyimée 'Yu 'nì dudu -gv yi nyimaa lasasiee 'gbv. Nyimaa puepuee 'gbv o yia yi.] 'In -Zezu -yo o 'binonya yia 'gbe -putu 'wv mni.

*-Wa 'yibhaa wa 'ka -Zezu 'bi nə
(Mt 8.19-22)*

57 Da wa mia mnida 'yloogblv, 'in nyimé yabhlo née -Zezu -ylae: «Da da -in -ka mnida -mi, in mi -mi 'bi.»

58 -Zezu née o -ylae: «-Totonya ka 'bhvka, 'in 'zianya kaa lvv. Nu, da Nyimée 'Yu 'kaa ladili, -bha 'nì -mi.»

59 'In -Zezu née nyimé yabhlo -ylae: «-In yi 'mi 'bi.» 'In -moo née: «Nyimaa -Kanyo, -in 'nye 'mi 'yoo, in 'ka na dide 'bhlua mni 'bhie.»

60 -Zezu yia we 'bigvpali o -ylae: «-In 'tide tlitlnya 'yi, wa 'ka wa tlitlnya 'bhlua. Nu -mi, -in mni -Lagoo nyimaa 'wlulapilgbv gbaa.»

61 'Yabhlo née 'ya o -ylae: «Nyimaa -Kanyo, 'bi na yia -mi noa, nu, -in 'tide -slø 'mi 'yi, in 'ka na nyima weli 'paa mni.»

62 -Zezu née o -ylae: «Nyimé -o kpaa gvgwlée kuku la, 'in o dia lubhoo gwe, 'bhie o -talia lv, o 'nì mneni o 'ka -Lagoo nyimaa 'wlulapilie zo pla.»

10

-Zezu tiea o 'binonya glv ta 'ya kugbua le 'sø

1 -Mvv 'bigv, Nyimaa -Kanyo -Zezu laa o 'binonya, 'in o yia wa glaa glv ta 'ya kugbua le 'sø -bhasa. 'In 'gbenya -yo da o 'de 'ka yaa mni, 'in o yia -mo wa tie 'sø 'sø o 'de 'yu.

2 -Zezu née wa -ylae: «'Mnø ka zalı duun, we kpaa 'yli, 'in we -dıldinya 'nì 'wvzu. We 'gbv, a bhubhoe

kpaa -kanyo, 'in o 'ka lubhononya yoo 'pa, wa 'ka o 'mno -di.

³ A mni, bhlabbhleyua 'bhisa na tiea ain gbi glaa.

⁴ A 'na 'bhulu 'gwεzi klaa, -bada klaa, we -yo -sakwla 'wø -ni. 'In a 'na -gwlεli 'yloogblø fusasiee 'gbø -ni.

⁵ A -ka -budu -mvøvø ηwεε nyni, a gba tiaε: <'Wutvtve -dlø -mi -budu -møni ηwεε.>

⁶ We -ka 'wutvtve -dlø -nyimε yabhlo mi wee - buduηwεε, amiaa 'wutvtve -dlø a gbaa o -yla, we -tv o -gv. We 'ni -mvøvø, amiaa 'wutvtve -dlø yi amiaa - gbe lv.

⁷ A -tv wee -budu -møni ηwεε, -we wa -ka ain 'nyε a li, 'in a 'ma. Nu, lubhononyø mia, o 'penlu o yia. A 'na 'plø -budu -bhlo -bhlo ηwεε -ni.

⁸ Da a -ka 'gbe -mvøvø 'wø pla, wa -ka ain kpa 'nanvø wa 'lakpanya nya, -we wa -ka ain 'nyε, a li we.

⁹ A jipe wee 'gbee guzonya. 'In a gba -mø -nyima -ylaε: <*-Lagø nyimaa 'wlulapilie ka ain -yo cipa.>

¹⁰ Nu, 'gbe -we 'wø a -ka mni, -mø -nyima 'ni amiaa 'lakpasu kpa, a 'tla -gbløgblø 'kadø 'wø. Agba wa -ylaε:

¹¹ <Amiaa 'gbee nvkpla -bhubhui -we sloa -ain bhø -yo, 'mvø -a yia ain -gv gbøtoløva. 'In a yibheli we 'ji nu, -Lagø nyimaa 'wlulapilie ka cipa.>

¹² In neε ain -ylaε, zli -Lagø yia nyimaa -yo gbø 'wubhua, 'gbe -mønu nvkpla -nyima yia sia bhabha, we 'ka *Sodømvø -nyimaa -nv 'wøzi.

*'Gbenya 'nia -Lagøgbø -yoηwønu
(Mt 11.20-24)*

13 «Kolazən -nyıma, gbvnyuu mı amıaa -nu nya! Betısaida -nyıma, gbvnyuu mı amıaa -nu nya! Ni-nee 'hnıpalıgbv -Lagə nva le amıaa -gbε, we -ka yaa nu, Tili -yo Sidəən 'sə o nu we le, -zugba -mə -nyıma ka yaa wa dlı 'bhiti pepe. 'In wa ka yaa we -slolu, -gbənaa 'wvplaplie -yo 'tvəcə 'wluo -sluslue nya.

14 We 'gbv, zlı -Lagə yia nyımaa -yəgbv 'wvbhua, amıaa -nu o yia 'wvbhua, we 'ka Tili -yo Sidəən -nu 'wvzi.

15 'In amıa, Kapenauum -nyıma, amıa dlı nu, 'wv a yia -səa yalı yi? -Innya, we 'nı -mvv, zo -Lagə yia aın bəlia tlıtlınyaa dvdv -gv.»

16 -Zezu nee 'ya o 'bıncınya -ylae: «Nyıme -o -ka aın yukwli pvlı, -amı o pulıa yukwli. -O 'nı aın kpa 'nanvv, -amı o 'nia kpa 'nanvv. 'In -o 'nı 'mı kpa 'nanvv, -zugba, -o tiea 'mı, 'mə o 'nia kpa 'nanvv.»

-Zezuu 'bıncınyaa glı ta 'ya kugbua le sə yia lv

17 -Mvv 'bigb, waa tietienyaa glı ta 'ya kugbua le 'sə yia løyı 'mvna nya. 'In wa nee -Zezu -ylae: «-Amıaa -Kanyə, -a -ka gbu gba zuzu 'nyii -yla, -na 'hnı -gv, 'in we zva -aın 'nvınwę.»

18 -Zezu yia we 'bigvpalı wa -ylae: «In ka *-Saatan -yayı yalı -bhıda nee nyu 'pa 'yıka, 'in we yia bhli.

19 A yla, in ka aın se 'nye, a 'ka tıbhε -yo -klagbeta -gv no. 'In a 'ka 'ya amıaa tınyımeę 'tıtε lawlalı, 'in -lu yabhlogbəo 'nı mneni we 'ka aın gbvnyuu 'wluo nv.

20 A 'na lili 'mvna zuzu 'nyii ka aın 'nvınwę zvv 'gbv -nı. Nu, amıaa 'hnı -Lagə celıa yalı, a li -mvv 'gbv 'mvna.»

-Zezu lia 'mvna (Mt 11.25-27, 13.16-17)

21 Wee bhla -bhloo 'dε nya, Zuzu 'Pvpa yia -Zezu 'mʊna yeli. 'In ɔ yia 'wokpi: «Dide, -na 'ηni na mninia, yalı -yo dvduv -Kanyo, in 'pa -mi fuo. - We ka gbu -wa, -lu -we -in zizea gbuylonya -yo 'ylimnanya kwεε, 'mu -in -slolua 'nyenyeyua 'klv. Gbużonu -wa, Dide, -na 'dε 'yibhaa we -mi 'sa.

22 «Na Dide ka 'mι -lu weeee 'nyε. ɔ Yu mia, nyimε yabhlogbɔɔ 'nι ɔ -yi, we 'nι ɔ Didee 'dεbhlogbɔɔ 'wubhu. 'In ɔ Dide mia, nyimε yabhlogbɔɔ 'nι ɔ -yi, we 'nι ɔ 'Yu 'wubhu, we -yo -wa ɔ 'Yu -slolua ɔ 'klv, ma -yia ɔ.»

23 'Bhie, -Zezu 'bhitia ɔ 'binənyaa -gbε la, 'in ɔ neε -maa 'dεkpva -ylae: «'Wvtvtve -dlɔɔ mi amiaa -nu nya, -we a mia da -yɔyida, a ka we -yɔyu 'gbu!

24 Nu, in neε ain -ylae: -Lagɔgbvv -falipanya duun -yo dvduv 'wlulapilonya 'yibha bhaa, -we a yia -yo, wa 'ka we -yɔyi, 'in wa 'nι we -yɔyi. -We a nua, wa 'ka we 'nu, 'in wa 'nι we 'nu.»

-In -kali -Lagɔ -yo -na -libheyii ze

25 -Bha -Lagɔ titee gwesanyɔ yabhlo -soa 'wu, ɔ 'ka -Zezu laylaa 'gbu. 'In ɔ yia ɔ layibhae: «-Slolunyɔ, sa in 'ka nu, 'yiliyɔgagie -we 'nia bhloluda -ka, 'in in 'ka we 'yia?»

26 -Zezu neε ɔ -ylae: «Sa we mi celiða titee 'sεbhε 'wua, 'in -in -ka we zeli sa -na nu we 'wvla?»

27 'In ɔɔ nyimε yia we 'bigvupalie:

«Jejitate, -ɔ -wa -na -Lagɔ,

-in -kali ɔ ze -na dlı weeee nya,

-na zuzu weeee nya, -na 'titε weeee nya,

-na 'wlukuvn lapvupalie weeee nya.

'In -in -kali -na -libheyii ze -na 'dε 'bhisa.»

28 -Zeu n̄ee ɔ -ylae: «-In ka we 'b̄igv̄palı t̄iklu. -In nu 'sa, 'in -in 'ka 'yliyəgagie 'yi.»

29 Nu, ɔɔ -Lagəə titee ḡwesanyɔ 'yb̄ha ɔ 'ka zukpa 'yu 'gbv̄, 'in ɔ yia -Zeu layb̄hae: «Nyɔɔ -wa na -libheyia?»

30 -Zeu yia we 'b̄igv̄palie: «Nyime yabhlo 'bhua -Zeluzalemv̄, ɔ m̄i Zelikogbe 'w̄u mn̄ida, 'in 'wienya yia ɔ 'yligbeli. Wa 'bhua ɔ -lu weee 'w̄u, wa bh̄itia ɔ, ɔ -gbloa, 'in wa yia -bha ɔ ti, 'in wa yia mn̄i.

31 Sa 'bhisa, -Lagəbvbənyɔ yabhlo bhlia wee 'yloogb̄lu, ɔ 'yia ɔɔ nyime -yo lapida, 'in ɔ yia ɔ -yəlabhlili, 'in ɔ yia mn̄i.

32 'Sa -bhlokpadə *Leviii zuaylinyime yabhlo nyinia 'ya -bha. ɔ 'yia ɔɔ nyime -yo, 'in ɔ yia ɔ -yəlabhlili, 'in ɔ yia mn̄i.

33 «Nu, Samalii -nyime yabhlo mia 'lakpa 'w̄u mn̄ida. ɔ nynia ɔɔ nyime -yo, ɔ 'yia -məə -yo, 'in -məə yia ɔ nyazi 'w̄ula.

34 ɔ nynia -məə -yo -tapa, 'in ɔ yia -məə danya l̄e n̄ua, 'kpi -yo nyakp̄o palı, 'in ɔ yia we gb̄van. 'Bhie, ɔ yia ɔ 'wubhu ɔ -sokofalı -gv̄, 'in ɔ yia ɔ 'lakpanyaa -budu z̄o kwa. -Mɔ ɔ gwlbv̄la ɔ -yo.

35 We zh zhia, ɔ -saa -mɔ 'gw̄ezi*', 'in ɔ yia we wee - buduu -kanyɔ yoo 'nye. 'In ɔ n̄ee -məə -ylae: <-In gwlbv̄ nyime n̄i -yo, da in -ka -seli luyi, -na 'gw̄ezi -we -in -ka we -gv̄palı, in 'ka we kpagbv̄ -sa na 'd̄e nya.» »

36 -Zeu yia we -gv̄d̄ie: «Waa nyima ta -manı glaa, -m̄i dl̄u, nyɔɔ -wa nyime 'wienya bh̄itiaa -libheyia?»

37 -Lagəə titee ḡwesanyɔ yia we 'b̄igv̄palie: «Nyime -ɔ 'yliha ɔ nyazi, m̄o -wa.»

'In -Zeu n̄ee ɔ -ylae: «-In mn̄i, -in nu 'sa».»

---

* **10:35** 'Yli 'səə lubhoo 'gw̄ezi -wa.

-Zezu mnia Maati -yo Malii fvsaa

38 -Zezu -yo ɔ 'binonya mɪ 'yloogblv, 'in ɔ yia 'gbe yabhlo nukple pla. 'Nwno yabhlo mia -bha, wa laa Maati, mɔ kpaa ɔ 'lakpasu ɔ 'dεε -budu zə.

39 Maatu bhələ wa laa Malii, mɔ -dia Nyımaa -Kanyɔɔ bhu -yo la, -zugba ɔ pvlv ɔ nyımaa gbıslolu wəl̩ yukwl̩.

40 Maatu 'yligwe -su la pipie nya. ɔ yia -Zezu kwesi, 'in ɔ nee ɔ -ylaε: «Nyımaa -Kanyɔ, na bhələ tūla na 'de -bhlo lubho weeee, we'e -la -mɪ -sıan 'wv? -In gba ɔ -yla nu, ɔ -sa 'mɪ 'wv!»

41 Nyımaa -Kanyɔ yia we 'bıgvpalı ɔ -ylaε: «Maati, Maati, amaa 'dεε dlı a sumanıa bhe, 'in a palıa amaa 'de -bıabı 'yligwe gbv duuun 'gbv.

42 Nu, -lu yabhlogbɔɔ mɪ -lu -zənv nya. -We nanıa 'yli, 'mv Malii -saa -bha. 'In nyıme 'nı mnenei ɔ 'ka we ɔ kwεε -sa.»

11

-Zezu slolua -Lagəbhubhoe ɔ 'binonya

(Mt 6.9-13, 7.7-11)

1 'Yı yabhlo nya, -Zezu mɪ -Lagə bhubhoeda da yabhlo. Da ɔ bhıa, ɔ 'binonyaa 'yabhlo nee ɔ -ylaε: «Nyımaa -Kanyɔ, -in -slolu -aın -Lagəbhubhoe, sa 'Zan -Batisı -slolua ɔ 'binonya.»

2 -Zezu nee wa -ylaε: «A -ka -Lagə bhubhoeda -mɪ, a gbaε:

⟨Dide,
wa zv -bha -na -məwlv ȱnı,
-na nyımaa 'wlulapıle yi.

3 'Yı -we -ka -mɪ,
-in 'nyε we lililu -aın.

4 -In tı -amıaa -yəgbv 'wv.

-Wa nua -ain gbonyuu 'wluo,
sa -a tia wa -yogbu 'wv, 'sa.
-In 'na kwali -ain laylagbu lv -ni.» »

Nyime -o mnia o 'tale 'floo -zlalia

⁵ -Zezu nee 'ya wa -ylaε: «Sa 'bhisa, ain glaa,
'yabhlo ka 'tale yabhlo. -ka o -gbε mni zli -nyidι,
o 'ka o -yla gbaε: 「Tale, -in fa 'mι 'floobhaku taa
kpagbu -yo.

⁶ Nu, desleen, na 'tale yabhlo 'bhva 'lakpa 'wv, 'in
o yia na -gbε yi. In 'ni -lu yabhlogbø -ka, 'in in 'ka
we o 'nyε.»

⁷ «In sa 'bhisa, o 'tale -møo yia we 'bigopalı -budu
zøε: -In 'tide 'mι 'yi 'cε! In ka -budu kla -laklı nya,
we 'bi ka 'wugwlε. In -yo na 'yua mι lapida, in 'ni
mneni in 'ka 'wuso, 'in in 'ka -mι 'floo yoo 'nyε!»

⁸ In nee ain -yla, o 'na 'ka 'wuso, o 'ka wee 'floonya
wla o 'tale -njwεε. Nu, -møo mι we -zlazlagbu kpada
so 'so nya -klili 'gbu, 'wv o yia -søa, -we weeee -møo -ka
'ybha, o 'ka we -møo yoo 'nyε.

⁹ «We 'gbu, -amι nee ain -ylae: a -zla -lu, 'in wa 'ka
we ain 'nyε. A -talı -luu da, 'in a 'ka we 'yi. A bhli
-budu, 'in wa 'ka -bha -kalı ain -yla.

¹⁰ Nu, -o zlaa -lu, 'mø wa nyøa we. -C talia -luu da,
mø yia we. -C bhlia -budu, mø -yla wa kalia -bha.

¹¹ «Ain glaa, 'yabhlo -ka 'yuu dide nya -mι, o 'yu
-ka o ['floo -zlali, o yi o tukpa 'nyεε? Yaayu, o -ka o]
zibhi -zlali, o yi o tibhe 'nyεε?

¹² 'In o 'yu -ka o nynugan -zlali, o yi o -klagbeta
'nyεε?

¹³ Nu, amia -mama -wa nyøma 'nyii, a -yi amiaa
'yua -li -zønu 'nyε sa. We -ka 'sa -mι, amiaa Dide -o

mia yali, -o kaa 'nanı, -wa zlalia o Zuzu 'Pvpa, o 'na 'ka we wa 'nyee?»

*-Zeu nee nu, o 'tit'e 'bhv -Saataan -gbe
(Mt 12.22-30; Mk 3.22-27)*

¹⁴ 'Ylı yabhlo nya, zuzu 'nyuu -we -zelia nyime yabhlo bhobho, -Zeu mi we vuda, da wee zuzu 'tlaa -moo 'wv, 'in -moo yia gbagbie bhli -bha -bhlokpadə. Təvn, nyimaa -zlo -wa mia -bha, 'in njwegaga yia wa subha.

¹⁵ Nu, nyima -tolva -wa mia -bha, wa nee: «Zuzu 'nyiii -kanyo *Belizebulı nyea o se, o 'ka zuzu 'nyii vu.»

¹⁶ Tolvə 'yibha wa 'ka o laylaa 'gbv, wa nee o -yla, o nu gwedigbu yabhlo le, 'in wa 'ka we 'jiyibheli nu, -Lagoo -gbe o bhva.

¹⁷ 'In -Zeu -yi wa 'wlukvun lapupaliee 'gbv, o nee wa -yla: «Dvdv -we ka -gv -nyima -ka tv -gv wa 'dekpvə nyidi, la wee dvdu bhva. 'In -budu -bhlo njwee -nyima -ka -yəwəsəsəlvə -mi, bhlia wee -budu yia.

¹⁸ A nee, zuzu 'nyii na vua, Belizebulı nyea 'mi we se. -Saatan -ka we 'de -yəwəsəlvə, sa we dvdu 'ka 'wplatvtlvə?

¹⁹ Belizebulı -ka -amı se 'nye, in -ka zuzu 'nyii vu, nyoo nyee amiaa -lima se, 'in -maa vu wee zuzu 'nyiiia? We 'gbv, amiaa -limaa 'dəbhiee lenvgbv slolua nu, -we a gbaa yo -wa.

²⁰ Gbuzənu sa, -Lagoo so nya na vua zuzu 'nyii, we ji -wa nu, -Lagoo nyimaa 'wlulaplie mi aın nyidi.

²¹ «Latelənyo -o kaa 'li -yo -gble kwee, o -ka o kvda 'wukvda -mi ni, o zuzənu weeee mi 'wəpada 'ce.

²² 'In, nyime 'tea la, -o zia o, -moo -ka yi, 'in -moo -ka o njwe -zi, 'in o 'li -yo -gble -we o di yaa dlı 'wv, 'in

-mɔɔ saa we o kwεε. 'In -we weee -mɔɔ -saa o kwεε,
'in -mɔɔ dlilia we.

²³ Nyimε -o -yo 'mɪ 'nɪ -mɪ, na tʊnyo -wa. Nyimε o' o
-saa 'mɪ 'wʊ, -a 'ka nyimá -yɔbıbeli, la o mumnia wa.

Zuzu 'nyuu lvyiyie

(Mt 12.43-45)

²⁴ «Nu, zuzu 'nyuu 'tlaa nyimε yabhlo 'wʊ, we
mnɪ, we yi, -mɔ ye耶 da, ladıdaa datalɪe nya, we 'ka
ladi. We 'nɪ da 'yɪl 'gbʊ, we nɛɛ we 'dɛ -ylaɛ: «Na -
budu -we zə in 'bhʊa, -mɔ na bhitia lv.»

²⁵ 'In da we 'bhitia -mɔ lv, we yia -bha wee -
budu ylɪ, -zugba we nʊkple mɪ laylipeda, 'in -mɔ mɪ
lamnazıda.

²⁶ Tɔvn, zuzu 'nyii gbesɔ ka nʊkple -nyua 'yli
bhabha, -we -zia wemʊ, 'in we yia -mʊv 'bʊmnɪ. 'In
we -yɔ we 'sɔ yia wee -budu zə lvyi, dabʊdu. 'In we
yia -mɔ ladı duaa. -Slɛen, 'in oɔ nyimεε -kwıkwı yia
'ylinyumanı, 'in we yia we tianu 'wuzi.»

'Mvnaa 'dɛgbolu

²⁷ Da -Zezu gba 'saa, 'in 'ŋwnɔ yabhlo nɛɛ o -yla,
-mɔ nyimá -nyidi wɛlɪ 'titɛ nyaɛ: «'Nŋwnɔ -o plaa -na
nʊkpla, 'in o yia -mɪ 'nyɛnɪ, 'wʊtvtvɛ -dlɔɔ mɪ o -nu
nya.»

²⁸ 'In -Zezu yia we 'bigvpalie: «A gba sae: nyimá
-wa pʊlvá -Lagɔwɛlɪ yukwli, 'in wa zva we 'nʊŋwɛ,
'wʊtvtvɛ -dlɔɔ mɪ wa -nu nya.»

Nyimá 'yibhalia -Zezu gwɛdigbʊ

(Mt 12.38-42)

²⁹ Da nyimaa -zlo gbelia -Zezu, 'in o yia gbagbɪe
bhli wa -ylaɛ: «Deslɛen -nyimá mɪ nyimá 'nyii nya.
Ma yibhalia 'mɪ gwɛdigbʊ. Gwɛdigbʊ yabhlogbɔɔ
'na 'ka wa -yla lɛnv, 'mʊ we 'nɪ *Zonasu gbu -zɛ.

30 Sa *Zonası -zəa we 'yli -slolunyə *Ninivv -nyıma -yla, 'sa Nyımee 'Yu yia we 'yli -slolunyə -zəa desleen -nyımaa -nu nya.

31 Sebaa 'wlulapılıñwə 'bhva dvdvv bhloluda, 'in ɔ yia *Saloməə gbuylowelı yukwli pvlə yi. Nu, nyıme -ɔ zia Saloməə, ɔ mı da. We 'dəe 'gbv, zlı -Lagə yia nyımaa -yəgbv 'wvbhua, 'in ɔɔ 'ñwənə səa 'wv desleen -nyıma 'yu, 'in ɔ dılıa -maa gbv.

32 Ninivv -nyıma 'nva Zonası wəli, 'in wa yia wa dlı 'bhitı. Nu, nyıme -ɔ 'ylia -ɔ -zia Zonası, ɔ mı da. We 'dəe 'gbv, zlı -Lagə yia nyımaa -yəgbv 'wvbhua, 'in Ninivv -nyıma səa 'wv desleen -nyıma 'yu, 'in wa dılıa -maa gbv.»

*'Napəe gbuu nine
(Mt 5.5-15, 6.22-23)*

33 -Zezu 'paa wa -yla gbuu nine yabhlo 'ya, ɔ nee: «Nyıme -ka 'napə -nyuma, ɔ'ɔ zize we, 'in ɔ'ɔ zu we -solu zɔ. Nu, yalı ɔ dia we la, 'in -wa -ka -budu zɔ pla, 'in wa yia we san -yo.

34 -Na 'yli mı -na kuu 'napə nya. We -ka nu, -na 'yli -yalı, -na ku -kpabkie mı zlı 'wv. We -ka -na 'yli ka gu -yo, -na ku mı nikpise 'wv.

35 Nu, -in zu -na 'de 'yiliɔ, zlı -we mia -mı 'wv, we 'na -zelı nikpise -ni.

36 -Na ku weee -ka zlı 'klv -mı, we kibhe 'nı nikpise 'wv -mı, we -kpabkie mia zlı 'klv. Sa 'napəe san dolua -mı -yo la bəblee, 'sa.»

*-Zezu dia Falizınyıma -yo -Lagəə titee gwasanya
gbv 'wlu
(Mt 23.1-36; Mk 12.38-40)*

37 -Zeu bhia gbagbie, Falizinyimε yabhlo yia o la, o-yo o 'ka li. -Zeu plaa o -budu zo, 'in wa yia lilie bhli.

38 Falizinyimε 'yia nu, -Zeu 'ni kwε budo, 'in o yia lilie bhli, we yia o ηwεgaga -svbhalı.

39 Nu, Nyamaa -Kanyo nee o -ylaε: «Sa amia Falizinyima mia, mu ni: 'kɔpu -yo 'wuliliknaa ku -yo a wəlvə, -zugba 'wie -yiliyie -yo 'nyii mi amiaa dibhe yeda.

40 -Gwvwtvnya! -Lago -o nua -luu ku -yo le, mə nua we nvkple le 'ya, we 'ni muv?

41 -Lu -we mia amiaa 'kɔpu -yo amiaa knanya 'wv, a 'nyε we bobabrhanya. 'In we 'de weee 'ka -məowlv amiaa -nu nya.

42 «Amia Falizinyima, gbvnyuu mi amiaa -nu nya! Amiaa -titikpı weee -we menia, 'matı -yo wluu* 'bhisa, we kugbua -gv -bhlo a nyεa -Lago. 'In gbv tıklunya -we nania -Lago dvdu -yo amiaa -Lago zekalie, a ka we 'yli latlili, 'mu a 'ka yaa lənv tia. 'In a 'na dlvlv -luu kugbua -gv -bhloo wlawlie 'wv -ni.

43 «Amia Falizinyima, gbvnyuu mi amiaa -nu nya! -We ka gbv -wa, 'yugbeñ ladidie a 'yibhaa -Lagobudu zo. 'In a 'yibha, wa -sa aïn fv -zejila 'wv amiaa 'nvwεzvzue nya.

44 «Gbvnyuu mi amiaa -nu nya! A 'wlv sa gbawla wa'a 'yi -yo, wa -ka we -gv nəda -mi, wa 'ni we 'ji -yi.»

45 -Lago titee gwesanyaa 'yabhlo nee -Zeu -ylaε: «Na -Slolunyo, -in -ka 'sa gbada -mi, -amia -in mi 'yaa vəlida!»

* **11:42** 'Matı -yo wluu mia: -titikpı -we Zuifonya palı bhaa zapı lv, mu -wa.

46 -Zezu yia we 'bigvupalie: «Titee gwesanya, gbonyuu mi 'ya amiaa -nu nya! -We ka gbu -wa, 'gba 'kadu -we ka dide -kalia -yo, 'mu a dia nyima 'wlu, 'in amiaa 'de -kwitaya -bhlogbo'ɔ 'tlili we.

47 «Gbonyuu mi amiaa -nu nya! -We ka gbu -wa, -Lagɔgbvv -falipanyaa gbawla a paa, 'in amiaa didea 'bhaa wa.

48 -We a mia lenvda, mu slolua we nu, -we amiaa didea nva le, we nanı aın dvdu. Amiaa dvkpası 'bhaa -Lagɔgbvv -falipanya, 'in amia mia wa gbawla 'pada.

49 We 'gbu, -Lagɔɔ Gbuyilo nee: «Wa -gbε na yia gbvv -falipanya -yo tietienya tiea. 'In -maa glaa tɔlva wa yia 'bhaa, 'in wa 'ka tɔlva 'kliyie 'wvpali.»

50 Nu, we 'ka dvduv gwedilida -yo 'bhv, -Lagɔgbvv -falipanya wa 'bhaa, -wa ka 'piɔn wa jitea, wa 'piɔn -Lagɔ yia desleen -nyima layibhaa.

51 Tia, wa ka *Abel 'bha, 'in 'wvbhloluda wa yia Zakalii 'bha, 'slakagusallu -yo -Lagɔɔ -mɔwluda nyidi. Cun, in nee aın -ylaε: desleen -nyima -Lagɔ yia we 'gba 'wlu dia.

52 «Amia titee gwesanya, gbonyuu mi amiaa -nu nya! -We ka gbu -wa, -lakli -we kalia gbuyilo ηwεε, 'mu a 'bhua 'wv, 'in amiaa 'de 'ni -mɔ pla. 'In -mama 'ybhaa -maa 'ka -mɔ pla, 'in a yia -maa 'yoo -kvlu.»

53 Da -Zezu 'tlaa wee -budu zo, -Lagɔɔ titee gwesanya -yo Falizinyima yia o -yo 'ce 'nyuu 'pali. 'In wa yia gbu duun o layibha.

54 O zəbhlibhlie nya, 'in gbu -kpua weli -ka o ηwεε 'tla, wa 'ka we nya o gbu -lueli.

*A 'na -zelı weli 'sɔ -nyıma -ni
(Mt 10.26-27)*

¹ We bhla, nyımaa 'wlu -nyacun yia 'wlugbeli - Zezu kwesi. Wa 'wuzuloo 'gbv, bhv ladida'a 'yi. - Zezu nee ɔ 'binonya -yla tiae: «A zu amıaa 'de 'yiliç Falizinyımaa 'flooo *gɔɔɔ gbegbein. Nu, wa weli 'sɔ 'sɔ.

² Nu, -we weee mia zizeda, zlı 'klv we yia 'tlaa, 'in -we ka 'ji nyıma 'nia -yi, 'ji wa yia we yibhelia.

³ We 'gbv, -we weee a gbaa nikpise 'wv, 'nva wa yia we zlı 'klv. 'In -we weee a ȳwurjwea nyıme -yla komi lvv, -budu 'wlu wa yia we wızıa.»

*A sɔ -Lagɔɔ 'dəbhlogbɔɔ
(Mt 10.28-31)*

⁴ 'In -Zezu nee 'yaε: «Na 'talea, in nee amıa -ylae: -wa mnenia wa 'ka nyımee ku 'bha, 'in wa 'nia we 'bigv gbu yabhlogbɔɔ lenve mneni, a 'na sɔlv wa -ni.

⁵ -ɔ a 'kaa sɔ, 'mɔ na yia aın 'kluslolua: a sɔ -Lagɔ, amıaa tlıtlıe 'bigv, mɔ kaa we se, ɔ 'ka aın -kosu 'wv viteli. Cun, in nee aın -ylae: 'mɔ a 'kaa sɔ!

⁶ «Nyıma 'yiliya 'wv, bhuyua 'nı -valε -ka. Tama 'sɔ lv wa paa we gbu pelv. 'In -mvv bhla, -Lagɔ'ɔ dlv we 'yabhlogbɔɔ 'wv.

⁷ -Lagɔ -yi amıaa 'wluo nyii ȳwεε. We 'gbv, a 'na nvnv nyano -ni. A 'yili -Lagɔ 'yiliya 'wv, a 'ka bhuyuaa -zlo 'wvzi.

*-Wa ȳwnua -Zezuu gbu -yɔ 'in -wa'a ȳwnua -Zezuu gbu -yɔ
(Mt 10.32-33, 12.32, 10.19-20)*

⁸ «In nee aın -ylae: -ɔ -ka gba na daa -zejila 'wv, nu, ɔ mı na -nv nya, gbaa *Nyımee 'Yu yia ɔ daa, -Lagɔɔ 'anzınya 'yu, ɔ mı ɔ -nv nya.

9 -ɔ yia na gbv kpelia -zejila 'wv, nū, Nyimee Yu yia ɔ gbv kpelia -Lagɔɔ 'anzinya 'yu.

10 Nyɔɔ -ka Nyimee 'Yuu daa weli 'nyuu gba, -mɔɔ -yɔgbv -Lagɔtia 'wv. Nū, -ɔ -ka Zuzu 'Pupa veli, -Lagɔ 'na 'ka -mɔɔ -yɔgbv 'wutι.

11 «Wa -ka amiaa -yɔgbv 'wɔbhua yi, wa -ka aìn -Lagɔbudunya zɔ kwa, 'in wa -ka aìn nyimaa 'yugalnya -yɔ 'gbee 'wlulapilnya 'yu kwa, sa a 'kaa we amiaa 'dε -gv -sa, 'in -we a 'kaa gba, a 'na lɔlv we 'gbv dli -nū.

12 Nū, -we a 'kaa gba, we bhla, Zuzu 'Pupa yia we aìn ɔjwεε zva.»

'Nyimninyɔɔ -gvwvvtvnvv gbvv nine

13 -Mɔ waa nyimaa -zlo nyidī, nyimē yabhlo neε -Zeju -ylae: «Na -Slolunyɔ, -in gba na bheli -yla, 'bì -amiaa dide tia, ɔ dlili we, ɔ 'ka na -nv wla.»

14 -Zeju yia we 'bigvpali ɔ -ylae: «'Tale, nyɔɔ pali 'mì la amiaa gbvwvbhunyɔ -yɔ amiaa zvzɔnvv dlinyɔ nya?»

15 -Mvv 'bigv, ɔ neε wa 'dε weee -ylae: «A zv amiaa 'dε 'yiliyɔ, 'ŋnumnluu dli 'wvnyninyniee gbegbein. Nū, 'yiliyɔgagiee 'dεgbolu mia, we'e 'bhv nyimee 'ŋnumnluu -gbε, saa 'dε ɔ yi 'ŋnumninyɔ 'kadv -zε.»

16 'In -Zeju yia wa gbvv nine yabhlo 'palie: «'Nyimninyɔ yabhlo mi -bha, ɔ ka kpaanya -we tnva ɔ -yla duun.

17 ɔ pvpalia 'wlukvvn la, ɔ yia ɔ 'dε layibhae: «Sa in 'ka da we nva? Da in 'kaa na kpaa -li slu, -bha 'nì -mì.»

18 'In ɔ yia we -gvdiε: «-We in 'kaa lɛnv, mv nū! Na wlvnya na yia -yɔmnazia, 'in in 'ka we 'wvlaylimani. 'In in 'ka -mɔ na 'mno -yɔ na -lu -zɔnvv tɔlva slu.

19 'In na yia na 'de -yla gbaae: «Na nyime, -in ka zvzonvv -zlo, -zv duuun -nv nya. -In -dila, -in nyape, -in li, -in 'ma, -in li 'muna!» »

20 'In -Lago nee o -ylae: <-Gvwutvnyo, -zeen sabo -na tlia. 'In -we weee -in gvgwlalia 'wlu -na 'de -yla, nyoo -yla we 'ka -tua?» »

21 -Zezu yia we -gvdie: «Nyime -o gvgwlalia zvzonvnya 'wlu o 'de -yla, 'sa we mia o -nv nya. 'In -meo 'ni 'jnumnunyo nya -mi -Lago 'yiliya 'wu.»

*A zv -Lago dli -gv
(Mt 6.25-34)*

22 'In -Zezu nee o 'binonya -ylae: «We 'gbv, in nee ain -ylae: -we a 'kaa li, 'in a 'ka 'yliyagagie 'yi, a 'na lolv we 'gbv dli -ni. 'Naanya a 'kaa 'wvpla, a 'na lolv we 'gbv dli -ni.

23 -We ka gbv -wa, nyimee 'yliyagagie -zi lililu, 'in nyimee ku -zi 'naa.

24 A yla 'jwaa: we'e 'pa 'mnø, 'in we'e -di we, 'in we'e bvbv we wlv 'wv. Nu, -Lago nyea we lililu. Amia 'yi a -zi 'zianya!

25 Ain glaa, nyoo mneni o 'ka o dlilve nya, o 'yliyagagiee 'yi -gv palia?

26 'In amia 'nia mneni, a 'ka wee -lu 'kienyile -minu lenv, lee ka 'gbv a lu we pnu 'gbv dlia?

27 «A yla -fliisuu -bvi: we'e nv lubho, 'in we'e lva 'naa. In nee ain -yla nu: *Salomo 'de 'jnumnie 'kadu 'wv, o 'ni 'ylinano -bana -bhlogbo 'yi suu -bvunya nu 'yabhlo 'bhisa.

28 Dli 'kienyi -zunya! Su -we mia -flii -zeen, 'in wa 'kaa -kosu 'wv viteli ci zi, -Lago -ka sa -mvu -kpeli, -zakpa zuma o 'na 'ka 'sa amia -kpelia!

29 -We a 'kaa li, 'in -we a 'kaa 'ma, a 'na sumani amiaa 'dεε dlı -mvv 'gbv -ni.

30 Nu, dvdvgv -nyıma weee, -wa 'nıa -Lagɔ -yi, ma talıa -luu da 'kɔmuv. 'In amia mia, amiaa Dide -Lagɔ -yi -we -wa amiaa -yɔkpagbv.

31 A -talı -Lagɔ amiaa 'wlulaplie da tıa, 'bhie, -Lagɔ 'ka aın -lu weee -mını 'nye.

*A di amiaa 'ηnumnuli -Lagɔ kwesi la
(Mt 6.19-21)*

32 «Na kwiiyua, a 'na nvnv nyanı -ni. Nu, we nanı amiaa Dide -Lagɔ dvdv, o 'ka aın o nyımaa 'wlulaplie zɔ kwa.

33 A 'pa amiaa zvzənvnya pεlv, 'in a 'nye we -yɔ -gwεzi bobabhanya. 'Gwεzi -bhɔtɔ -we'e -nyumaa, a nv we lε. A gvgwlalı amiaa 'ηnumnuli 'wlu -Lagɔ kwesi, da we 'na 'kaa mnı. 'Wienya 'nı mneni wa 'ka we 'wubhu, 'in ηwənv 'nı mneni we 'ka we li.

34 -We ka gbv -wa, mɔ -na 'ηnumnuli mia, -mɔ -na dlı mia.

A mnazi amiaa 'dε la, 'in a 'ka -Zezu wv

35 «A mnazi amiaa 'dε la, a jı -jlaa, amiaa 'napε -tv -nyumada.

36 Zəlubhonvnya mia wa -kanyı mnıa 'ηwnəkwafetı -gv wvda, a mı wa 'bhisa. Da o -ka lvyı, o -ka kɔkɔ bhlı, 'in wa 'ka -bha -kalı o -yla -bha -bhlokpadε.

37 Zəlubhonvnya -manı -kanyı -ka wa 'yliyɔgada ylı, 'wutvtve -dlı o mı wa -nv nya! In neε aın -yla, gbvzənv -wa: o -jlaa o yia jıa, o 'ka wa ladı, lililuu 'gbv. 'In o 'ka we wa 'wuladlili.

38 O -ka lvyı, -de zlı -nyıdu, -de zlı -gvv, o -ka wa 'yliyɔgada ylı, 'wutvtve -dlı o mı wa -nv nya!

39 -We mia da, a 'nu we 'wula: bhla -we nya 'wienyo 'kaa yi, -buduu -kanyo -ka yaa we -yi, o 'na 'ka o 'yitide, o 'ka o -budu zo pla.

40 Amia, a mnazi amiaa 'de la 'yaε. Nu, bhla -we a 'nia -təlv, we nya Nyimeε 'Yu yia yia.»

*Zəlubhonvnyo -zənv -yo zəlubhonvnyo 'nyuu
(Mt 24.45-51)*

41 Pieli yia o layibhaε: «Nyimaa -Kanyo, -amia -bhlo -na palia wee gbu nine yaayu, nyima weee -in mia we 'palida yi?»

42 Nyimaa -Kanyo yia we 'bigvpali o -ylaε: «-C -wa zəlubhonvnyo tklu, 'in o -yia gbu, sa o mia? Mo -wa, -o, o -kanyo tia -budu -yo, o 'ka we 'yliyəzu. 'In libhla -ka be, o 'ka zəlubhonvnya təlvə liliu 'nye.

43 'Wutvtve -dləo mi oo zəlubhonvnyo -nu nya. O -kanyo -ka lvyi, 'in o 'ka o 'yι, -zugba o mi wee lubho nvda.

44 In nee ain -yla gbuzonu sae: o -kanyo yia -məo zvənənu weee o yoo 'nyea, o 'ka we 'yliyəzu.

45 We -ka nu, oo zəlubhonvnyo nee dli zəe: «Na -kanyo mi -mo -gwleda.» 'In o yia zəlubhonvnya -yo lubhonvñjwni təlvə bhütie bhli, o yia li, o yia 'ma, 'in o yia o 'de nu 'bhali.

46 'Yi -we nya oo zəlubhonvnyo -məni 'nia o -kanyo wvda -mi, 'in bhla -we o 'nia -təlv, we nya -məo yia yia. Vua o -kanyo yia o, 'in o 'ka o -kaslv 'wvpa. Sa -Lagə paa wa'a ɻwnua o gbu -yo -kaslv 'wv, 'sa.

47 Zəlubhonvnyo -o -yia o -kanyo dəmagbv, 'in o 'mnazia o 'de la, o 'ka we lənv, gan -duun wa yia o 'paa.

48 Zəlubhonvnyo -o 'nia o -kanyo dəmagbv -yi, 'in o nva gbu nyuu le, gan -se wa paa o. 'In nyime -o wa

'nyεa -lu duun yoo, 'mə wa yia -lu duun layibhaa.
 'In nyime -ɔ kwεε wa zva -lu duun la, 'mə wa yia -lu
 duun layibhaa bhabha.

*-Zezuu 'gbv -yəbhvbhlve yia nyima nyidi -bhoa
 (Mt 10.34-36)*

49 «-Kosu in -laa dvdu -gv, 'in na dlı 'yibha 'yaa nu,
 we -nyuma -bha -bhlokpadε.

50 Siasie -we -wa na batizee -gbv, we lenue in mia
 woda dlılve nya.

51 Amia dlı nu, dvdvugv -nyima nyidi in -laa
 'wvtvtve -dlɔɔ yi? -Innya, in nee aın -ylae,
 -yəbhvbhlve in -laa wa nyidi.

52 We 'bhv -zeen 'wv, nyima gbu -ka -budu yabhlo
 zɔ -mı, -yɔ wa yia 'bhvbhlva. Ta yia 'sɔ -yɔ gwe 'paa,
 'in 'sɔ 'ka ta -yɔ gwe 'pa.

53 Dide yia o 'yu -yəwvəsəlvə, 'in 'yu 'ka o dide
 -yəwvəsəlv. 'Nyaa yia o 'ŋwnɔyu -yəwvəsəlvə, 'in
 'ŋwnɔyu 'ka o 'nyaa -yəwvəsəlv. 'Lowlii 'nyaa yia o
 'yuu 'ŋwnɔ -yəwvəsəlvə, 'in 'yuu 'ŋwnɔ 'ka o 'lowlii
 'nyaa -yəwvəsəlv.»

*A 'nv bhlaa 'ji 'wv la
 (Mt 16.2-3)*

54 -Zeu nee 'ya nyimaa -zlo -ylae: «Da yalı -ka
 laylumanı, 'in a gbaa -bha -bhlokpadε nyu yia lva,
 'in we lva 'saa 'piεn*.

55 'In da 'ylv -ka 'wvso zlvkpe -papa, a nee: «Sloo
 yia yia», 'in we yi 'saa 'piεn, we 'nı mvv?†

* **12:54** Wee dvdu -mvv -gv, 'ylvv bhilida 'nyu bhvlva 'kəmvv.

† **12:55** Wee dvdu -mvv -gv, 'ylvv 'wvəsəlvadaa lilişəlv -pipe laa slo.

56 Wελι'sο -nyıma! -We weee plia dvdu -gv -yo yalı, a -yi we 'ji. 'In -we mia desleen 'plida, a'a 'nv -mvv 'vv la!

-In -yo -na tvnyo 'nvnvv 'wvla?
(Mt 5.25-26)

57 «Lεε ka 'gbv, gbu mia tıklı a 'nı we 'wısisalıda dayia?

58 Nyıme -ka -mı gbu 'wlu ladılı, o -yo -mı 'sο -ka gbuwıbhunya 'yu mnıda -mı, da a mia -slo 'yloogbu, -in 'yi 'kli, -in -yo o 'sο 'ka gbu -bhıa. O yi -mı gbuwıbhunyı 'yu kwa, 'in -məo yi -mı 'slıja yoo 'nye, 'slıja yi -mı -kaslı 'wıpa.

59 In nee -mı -ylae: -in 'nı -slo o 'wıbhłolu -su wla, -in 'na 'ka -mə 'tla.»

13

A 'bhiti amıaa dlı, we 'nı -mvvv, 'in a tlıa

1 We bhla, Galilee -nyıma -wa mia 'slaka -sada, sa dvduv 'wlulapılnyı Pilatı 'bhaa wa, 'in nyıma tılvıa yia we gbaa yi -Zezu -yla.

2 -Zezu yia we 'bigıpalı wa -ylae: «Amıa dlı nı, waa Galilee -nyıma wa 'bhaa, ma -wa gbuñyuu -lenvnya, we 'ka Galilee -nyıma tılvıa 'wuzı yi?»

3 -Innya, in nee aın -ylae, a 'nı amıaa dlı 'bhiti, a 'də weee yia tlıa wa 'bhısa.

4 'In nyıma kugbua lę gbeta, -wa -gv Siloe we -wa tlılobudu 'kadı bhlilia, 'in we yia wa 'bha, amıa dlı nı, ma nıva gbuñyuu lę, ma -zia -Zeluzalımv -nyıma tılvıa yi?

5 -Innya, in nee aın -ylae, a 'nı amıaa dlı 'bhiti, a 'də weee yia tlıa wa 'bhısa.»

Gblotvsu wa laa *figısuu gbuñ nine

6 -Zezu 'pa 'yaa wa -yla gbvv nine, ɔ nεε: «Nukpasu yabhlo faa ɔ *-dləkpaa *figisu. 'Yl yabhlo nya, ɔ yia we 'bhuee da mnı, 'in ɔ 'nı we 'bhue yabhlogbəɔ 'wlu yl.

7 Təvn, ɔ nεε ɔ kpaaa lubhonvnyaa -kanyɔ -ylaε: <- In yla, we -zv ta nı, -zugba na yi figisu -mını 'bhuee da, i'n 'yı we 'bhue yabhlogbəɔ. -In -dı we -gv! Lεε ka 'gbv we klalı dvdu 'wv bhea?»

8 «ɔ kpaaa lubhonvnyaa -kanyɔ nεε ɔ -ylaε: <Na -kanyɔ, -in tı -bha we, -zv -mını nya -slɔ, in 'ka we -yo 'bhlu, 'in in 'ka -ylikpee zenzennu we gwe -yo slu.

9 -De we yi 'sa -mə tnv lugadaa. We 'nı tnv, 'in -in 'ka 'mı -yla gba, in -dı we -gv.»

-Zezu jipea 'kwεgvñwɔ yabhlo

10 Zuifvv Nyapeylı yabhlo nya, -zugba -Zezu mı nyıma gbv -sloluda -Lagəbudu yabhlo zə.

11 We bhla, 'ñwnɔ yabhlo kaa gu -yo, ɔ mı -bha. - Zv kugbua lε gbeta 'wv 'kwεzuzu 'kwnaa ɔ 'wv, 'in ɔ 'nı mneni ɔ 'ka 'wvglo tiklü.

12 Da -Zezu 'yia ɔɔ 'ñwnɔ -yo, ɔ yia ɔ la, 'in ɔ nεε ɔ -ylaε: «A ka amaa gu kwεε 'tla!»

13 -Zezu palı ɔ sɔ -gv la, -bha -bhlokpadə ɔ -gloa 'wv tiklü, 'in ɔ yia -Lagɔɔ 'ñni mnınie bhli.

14 -Zezu ka 'ñwnɔ -mənı jipe Zuifvv *Nyapeylı nyaa 'gbv, -Lagəbuduu 'yugalınyɔ yia 'ce 'pa. ɔ nεε nyımaa -zlo -ylaε: «-A ka 'yı gbelibhlo -a 'ka we nya lubho nv. A yi -mvv nya amıaa 'de jipea. We 'na -zelı Nyapeylı nya -nı!»

15 Nyımaa -Kanyɔ yia we 'bıgvpalı ɔ -ylaε: «Wełı 'sɔ -nyıma, Nyapeylı nya a'a -sa amıaa 'bhli -yo amıaa -sokofalı lubhu we 'wvlili -gbo -yo -bhlo -bhloo, 'in a'a kwa we 'madaa, we 'nı mvv?»

16 'In Ablaamvv zvaylijwno -məni, 'mə -Saatan gbuvan, we -zv kugbua le gbeta ni, in nee ain -yla 'lee, we mi nu, wa 'ka o -blo Nyapeyli nyaa?»

17 -Zezu gbaa weli -min, tɔvn, zv yia o tonyima weee 'bha. 'In -zugba gbu 'kadı weeee o mia lenvda, nyimaa -zlo li we 'məna.

*Su wa laa *mutadi, we 'yaa gbvv nine
(Mt 13.31-32; Mk 4.30-32)*

18 -Mvv 'bigv, -Zezu nee: «Lee -lu -Lagəo nyimaa 'wlulapilie -yo we 'wowlva, 'in lee in 'ka we 'wopalia?

19 Su wa laa *mutadi, -we ka 'ya nyime yabhlo glva o kpaa, 'mv we -yo we 'wowlva: we mia, we yia su -ze, 'in 'zianya yia we 'kliya -nyidi lvv 'svbha.»

*'Flooo gəəə gbvv nine
(Mt 13.33)*

20 -Zezu nee 'yae: «Lee -lu in 'ka -Lagəo nyimaa 'wlulapilie 'wopalia?

21 Gəo 'njwnə yabhlo slua 'floo -bhvbhv v kilo glv -bhlo 'ya gbu lb, o bhtia we, 'in we yia 'yl, 'mv *-Lagəo nyimaa 'wlulapilie -yo we 'wowlva.»

*Plalida poo
(Mt 7.13-14, 21-23)*

22 -Zezu mi -Zeluzaləmv -gbein mnida, -zugba o -yo nyimaa -sloluslolue mn 'gbe 'kadı -yo 'gbe yua nvkplə.

23 'In nyime yabhlo yia o layibhae: «Nyimaa -Kanyo, nyima -wa 'kaa gbu 'wvbhv, wa 'na 'ka 'wuzuu?»

-Zezu yia we 'bigvpali wa -ylae:

24 «A 'temanı amıaa 'de la, a 'ka plalıda poo 'wv 'plılı. In nee aın -yla, nu, nyıma -duun yia -bhaa 'plilie laylaa, 'in wa 'na 'ka we mneni.

25 Da -buduu -kanyo -ka 'wvso, o -ka o -budu -gbali, 'in a tva 'pipee. Abhlia -buduu bhlibhlie, 'in a gbaae: «Nyımaa -Kanyo, -in -kahı -bha -aın -yla.» We 'bigv o yia 'palıa aın -ylae: «In 'nı amıaa 'bhvlvda da -yi!»

26 Tɔvn, 'in a gbaa o -ylae: «-A -yo -mı 'sı ka li, 'in -a yia 'ma dabvdv, 'in -in yia -amıaa 'gbee -gbləgblv 'wv nyıma -slolu!»

27 Gbaa o yi 'yaa aın -ylae: «In 'nı amıaa 'bhvlvda da -yi. Amıa weee nva gbvnyuu lı, a vla 'mı gwe!»

28 Da a yia *Ablaamu, *Izaki, *Zakəbv -yo -Lagəgbvv -falıpanya weee 'yıa, -Lagəo nyımaa 'wlulaplıgbe 'wv, 'in wa 'ka amıa 'pipee viteli, -bha a yia wia, 'in a 'ka gla 'wvli!

29 'Ylvv 'wvsəlvda, 'ylvv bhlilida, 'ylvv 'wvsəlvdaa lilisəlv -yo kəpesəlv, -mə nyıma yia 'bhva, 'in wa 'ka dabvdv li -Lagəo nyımaa 'wlulaplıgbe 'wv.

30 'In -sleen da, -wa -gaa lv, təlvə yia 'yuganya -zea, 'in -wa -gaa 'yu, -maa təlvə yia lvganya -zea.»

-Zezu wia -Zeluzalemvv 'gbv (Mt 23.37-39)

31 We bhla, Falizınyıma təlvə bęa -Zezu kwesi, 'in wa nee o -ylae: «-In 'bhv da, -in mnı da -putu. Nu, Ewlodv 'ybha o 'ka -mı 'bha.»

32 -Zezu yia we 'bigvpalı wa -ylae: «A mnı, a gba -totoo -bho -nyıme mia nı -ylae: zuzu 'nyii na vua, 'in na jipea guzonya -zeen -yo cızı. 'In we 'yıı taa zlı na bhıa na lubho.

33 Nu, -zeen, ciži -yo cižielv, we mi nu, in zu na nənve 'yiliyo. Nu, wa 'ka -Lagəgbvv -falipanyo 'bha 'gbe -putu -gv, we 'ni 'yli nanı, 'mı we 'ni -Zeluzalemv 'wvbhv.

34 «-Zeluzalemv -nyıma, -Zeluzalemv -nyıma, amia -wa bhaa -Lagəgbvv -falipanya, 'in nyıma -Lago paa aın yoo, -wa bhaa wa gbəkv 'wv. Bhla weee nya, sa nynu gvgwlalıa we 'yua 'wlu we -kapue zo, 'in we gblia we -gv la, in 'ybha in 'ka 'sa aın 'wlugugwlalı, 'in a 'ni we -yəŋwnu.

35 We 'gbv, -Lago yia amıaa -budu 'kadıv səlv lapalıııa. 'In in nee aın -ylaes: a 'na 'ka 'masleen 'mı 'yı tikliı, 'in bhla -we nya a 'kaa gba nu, «Nyıme -o yia Nyımaa -Kanyoo 'ŋni nya, -Lago ŋwna o 'nyu la», 'in we bhla 'kaa nyni.»

14

-Zeu jipea guzvnyo yabhlo, Zuifvv Nyapęylı nya

1 Zuifvv Nyapęylı yabhlo nya, Falizınyımaa 'yugalinyaa 'yabhlo laa -Zeu o 'dəe -gbə, o -yo o 'ka li dabıdu. -Zeu plaa o -budu zo, -zugba Falizınyıma -wa mia -bha, -maa yla o tenyii.

2 -Zugba nyıme yabhlo kaa 'yılılıgu -yo, -məo 'yılıgbe o 'yu.

3 'In -Zeu yia -Lago titee gwesanya -yo Falizınyıma layıbhae: «'Lee, -amıaa tite nyε nyıme 'yoo yaayıı, we'e 'nyε o 'yoo, o 'ka nyıme jipe Nyapęylı nya?»

4 'In wa 'ni 'ybha wa 'ka we 'bigvpalı. -Zeu 'bhitia oo guzvnyoo -gbə la, 'in o yia o jipe. 'In o nee o -yla: -in mni.

5 'Bhie, o nεε wa -ylae: «Ain glaa -nyime yabhlo, -de o yuu, o -ka -klo 'wvbho, o 'na 'ka -mə o -saa, yaayu -de o bhlii, we -ka -klo 'wvbho, o 'na 'ka -mə we -sa Nyapeyli nyaa?»

6 Da -Zezu gba 'saa, wa 'ni mneni wa 'ka we 'bigupali o -yla.

-In 'na 'bhulu-na 'de 'wv nyime 'kadu 'bhisa -ni

7 -Wa wa laa wee 'fetı -gv, -wa mia 'bı -zənu 'wvbhuda, -Zezu 'yia wa -yo, 'in o yia wa gbvv nine -minu 'pali:

8 «Da nyime yabhlo -ka -mıla 'ŋwnəkwafetı -gv, -in -ka -mə nyni, -in 'na -dılı 'bı -zənu mia 'yugbeın -gv la -ni. -We ka gbu -wa, nyime -o ka -vacı -zia -mı, -de wa ka -mə laa!

9 'In nyime -o laa a 'de 'sə wee 'fetı -gv, o -ka yi, 'in o 'ka -mı -yla gbae: <-In 'nye o 'bı -minu, zu nya -na yia 'wusəa, 'in -in 'ka lugbeın ladıa mni.

10 Nu, da nyime -ka -mıla 'fetı -gv, -in -ka -mə nyni, -in mni -in -di lugbeın la. 'In -o laa -mı da o -ka yi, 'in o 'ka -mı -yla gba: <'Tale, yi, -in 'ka 'bı -zənu -gv ladı.› Təvn, 'in -mvv ylimanıa -na 'ŋni, nyima -wa -in -yo wa 'sə mia lililu gwe 'yliya 'wv.

11 Nu, nyime -o ylimanıa o 'de, zo -Lago yia o belia, 'in nyime -o belia o 'de zo, 'ylimanıa -Lago yia o.»

-Wa a 'kaa la lililu -yo

12 'Bhie -Zezu nεε -o laa o -ylae: «Da -in -ka lililu lenv, -in 'na lalı -na 'talea, -na bhelia, -na zvaylinıma -yo -na -lima 'ŋnımnınyaa 'dekpua -ni. Nu, zlı wanvv 'yli -ka nyni wa -ka -mıla, -zugba -we -in nva le we 'bigu wa 'palia.

13 Nu, -in -ka 'fetu lililu lenv, -in la bobabhanya, 'kukunya, 'tigıtiginya -yo 'lələnya.

14 Nu, -in -ka 'sa nu, -zugba, 'wvtvtve -dləɔ̄ mɪ -na -nu nya. Wa 'nɪ mneni wa 'ka -mɪ -lu yabhlogbəɔ̄ 'nyɛ we 'bigv. Nu, -Lagə yia we 'bigvpalia -mɪ -yla. Da nyıma tıklı yia tlıtnıya glaa 'wvsoa, we zlı.»

*'Feti 'kadvv gbvv nine
(Mt 22.1-10)*

15 -Mvv 'bigv, nyıma -wa mia lililu gwe, wa glaa -nyıme yabhlo 'nva wəlnıya -mını, ɔ nɛɛ -Zeu -ylae: «Nyıme -ɔ yia lia -Lagəɔ̄ nyımaa 'wlulapılıgbe 'wv, 'wvtvtve -dləɔ̄ mɪ -məɔ̄ -nu nya.»

16 -Zeu nɛɛ ɔ -ylae: «Nyıme yabhlo -saa 'feti 'kadv, 'in ɔ yia nyıma duun la.

17 Lilibhla bəa, 'in ɔ yia ɔ zəlubhonvnyɔ̄ yabhlo tie, ɔ gba -wa ɔ laa -ylae: «A yi, nu, lililuu pipie ka bhıa.»

18 «'In wa 'de weee yia gbagbıe bhli -bhlo -bhlo nu, «'In tı -amıaa -yəgbv 'wv». Tıanv nɛɛ ɔɔ zəlubhonvnyɔ̄ -ylae: «'In ka kpaa yabhlo zo, 'mv na mnıa 'yıa -kpɔ̄. We 'gbv, -mɪ na bhubhoe, -in tı na -yəgbv 'wv.»

19 'In 'yabhlo nɛɛ ɔ -ylae: «'In ka 'bhli kugbua zo, 'mv na mnıa laylalıa. -Mi na bhubhoe, -in tı na -yəgbv 'wv.»

20 -Bvdu nɛɛ 'ya ɔ -ylae: «Desleen na bhıa da 'ŋwnɔ kwada. We 'gbv, in 'nɪ mneni in 'ka mnı..»

21 «Zəlubhonvnyɔ̄ 'bhitia lv ɔ -kanyɔ̄ -gbɛ, 'in ɔ yia we 'bigv -dinya ɔ -sali. 'In -buduu -kanyɔ̄ yia 'cɛ -papıe bhli. 'In ɔ nɛɛ ɔ zəlubhonvnyɔ̄ -yla: «'In mnı 'gbe nvkple slııı, -mə we -gbləgblvnya -yɔ̄ we -gwelenya -gv, -in -yɔ̄ bobabanya, 'kukunya, 'lələnya -yɔ̄ 'tıgitigunya yi.»

22 -Mvv 'bıgv, zəlubhonvnyo yia, 'in o nəe: «Na -kanyo, -we -in gbaa in nv le, in ka we lenv. 'In 'bu təlvə yi 'yaa 'wvto.»

23 'In -buduu -kanyo nəe o zəlubhonvnyo -ylaε: «In mnı, -in 'plılı -gwelenya -gv, we -yo kpaa -yoonya 'wv, 'in -wa -in -ka 'yi, -in gba wa -yla -gla nya, wa yi na -gbε. 'In na -budu 'ka ye.

24 In nəe aın -ylaε: waa tiányıma -wa in laa, wa 'yabhlogbəc 'na 'ka na 'fetı -gv -lu li.» »

*Sa wa 'kaa -Zezu 'bı nv, mv ni
(Mt 10.37-38)*

25 Nyımaa -zlo -yo -Zezu mı 'yloogblı nvda, o 'bhitia wa -gbε, 'in o nəe wa 'de weee -ylaε:

26 «Nyıme -o -ka 'mı 'bı yi, in namanı o dvdu, we 'ka o dide, o 'nyaa, o 'ıjwnı, o 'yua, o bhelia, o bhələa -yo o 'dəbhie -gbolu 'wvzi. We 'nı -mvvv, o 'nı mneni o 'ka na 'bınənyo -ze.

27 'In nyıme -o 'nı o sıasiee *su 'wvbhu, o 'ka 'mı 'bı yi, o 'nı mneni o 'ka na 'bınənyo -ze.

28 «Nu, amıaa lv -nyıme -məmo, -o gba o 'ka -budu 'kadıv 'svbha, 'in o -dı la, o -zelı 'gwəzi -we mia o kwəea? 'In -de wee 'gwəzi mneni we 'ka wee -budu bhıaa? 'In o -yibheli we 'jia?

29 We 'nı -mvvv, o -ka wee -buduu gwe glu palı, o so -ka we 'svbhasvbhee -yəbhıalı, -wa weee yia -bha 'yia, 'in wa bhıa o nyarie?

30 Gbaa wa yiae: «Nyıme -məni bhıa -buduu svbhasvbhee, 'in o so yia we -yəbhıalı.»

31 «'Sa -bhlokpadε, nyımaa 'wlulapılnyo yabhlo kaa 'slıja 'wlu glu 'so 'wlu kugbua, o -ka gba, o 'ka nyımaa 'wlulapılnyo -putu -o kaa onvı 'slıja -zakpa

'səə -gbətə kwa, la ɔ dia, 'in ɔ yibhaa ɔ 'də la: <'Lee, in mneni in -yo ɔ 'ka tu gvv?>

³² We -ka ɔ 'nɪ we mneni, 'in ɔ tiea nyima, nyimaa 'wlulapilinyə -mənɪ -gbə. Da -məə -tlulva -slə ɔ -yəla, 'in ɔ 'ka -məə -yla gba 'wvtvtve -dlə ɔ -tu wa nyidi.

³³ «'Sa -bhlokpadə, nyəəo nyəə -ka amiaa lv -nyime nya -mɪ, ɔ 'nɪ ɔ -kakalu weee -bli -gv 'pali, ɔ 'nɪ mneni ɔ 'ka na 'binonyə -zə.»

Gumu -we 'bhva 'nvjwe

(Mt 5.13; Mk 9.50)

³⁴ 'In -Zezu yia we -gvdie: «Gumu mia, -lu -zənu -wa. 'In gumu -ka 'nvjwe 'bhv, sa wa 'ka we namania?

³⁵ We 'nɪ 'ylinani, dvdvv -nv nya, we 'nɪ 'ylinani -ylikpedudu -nv nya. 'Pipee wa vitelia we.

«-ɔ -ka we 'nvnu -yukwli 'wlu -ka, ɔ 'nv we.»

15

Bhlabhle mnəaa gbvv nine

(Mt 18.12-14)

¹ Yli yabhlo nya, *nisvn -gwəzisanya -yo gbvnyuu kwə -cian təlvə bəa -Zezu kwesi, wa 'ka ɔ wəlɪ yukwli pvlv.

² Falizinyima -yo -Lagəə titee gwesanya saa -Zezuu 'ŋni, wa nee: «Nyime -mənɪ kpaa gbvnyuu kwə -cian so 'so nya, 'in ɔ -yo wa lia dabvdu!»

³ 'In -Zezu yia wa gbvv nine -mənɪ 'pal:

⁴ «Amiaa lv -nyime yabhlo -ka bhlabhle glv gbu -ka, we lv -bhlabhle yabhlo -ka mnə, ɔ 'nɪ mneni ɔ 'ka we glv -mnva 'ya kugbua lə ghomnva lida tu? ɔ 'ka wee -bhlo mnəa 'ylibilano nvə mni, 'in ɔ ka we 'yu?»

5 'In da o 'yia wee bhlabhle, o dlı namanıa, o yia we -blı gba lapalı.

6 O nynia o -budunywęe, təvn, o laa o 'talea -yo o ladinya, 'in o nee wa -ylae: «A -yo 'mi 'so li 'muna. Nu, na bhlabhle mnəa, in ka we 'yi!»

7 «In nee aın -yla, 'sa -bhlokpadę, gbvnyuu -lenvnyo yabhlogbəo 'bhua o gbvnyuu 'bu 'gbv, 'muna 'kadu mi yali. Nyıma tıklıu glv -mnva 'ya kugbua le gbovnva, -wa pvpalıa 'wlukvvn la nu, wa gbu 'ni dlı 'bhitı gbu 'wulapılı, wee 'muna -zi wa -nu 'wu.

'Gwεzii tama mnəaa gbvv nine

8 «Yaayı, 'ıjwnə yabhlo kaa 'gwezi tama kugbua, 'in we 'yabhlo -ka mnə, o 'ni mneni o 'ka 'nape -nyuma, 'in o 'ka -budu zo laylipe, o 'ka we datalı yleleęe, 'in o 'ka we 'yu?

9 'In da o 'yia wee 'gwezii tama -bhlo, o laa o 'talea -yo o ladinya, 'in o nee wa -ylae: «A -yo 'mi 'so li 'muna. Nu, na 'gwezi tama -bhlo mnəa, in ka we 'yi!»

10 «In nee aın -yla 'sa -bhlokpadę, gbvnyuu -lenvnyo yabhlogbəo 'bhua o gbvnyuu 'bu 'gbv, 'muna 'kadu mi -Lagoo 'anzi nyıdı.»

Mnəmnəyyuu gbvv nine

11 -Zezu nee 'yaę: «Nyıme yabhlo ka nvkpasiyuua 'so.

12 'Bısvbhayu nee o dide -ylae: «Dide, -na 'bı -in 'ka yaa -aın -yo tı ni, -in dlili we, 'in -in 'ka na -nu wla.» 'In wa dide yia wee 'bı o 'yua səbhie 'wuladlili.

13 «'Yı 'so -le 'plia, 'in oo nyimesloyu yia onvv wee 'bı pəlv 'pa. O 'bhua we 'gwezi 'wu, 'in o yia dudv -putu -gv mnı 'pipı. -Mə o -nyumənvıa wee 'gwezi, pıvıplagbvv lenve nya.

14 Da o bhia o 'gwεzi weee nyumoe, 'in ηwɔ 'kadu
yia wee dudv -gu yi. Tɔvn, o 'nι liliu -kaa 'gbv, 'in
ηwɔ yia o 'bhabhie bhli.

15 -Bha o mnia -sleen wee dudv -gvv nyume
yabhlloo -gbε lubho nva. 'In -mɔɔ yia o -mɔɔ kpaa
kwa, o 'ka -bobo ηwεkv.

16 O 'ybha yaa gwesi -we -bobo lia, o 'ka we li. 'In
nyime yabhlogbɔɔ'c 'nye we o.

17 «Tɔvn, o dli -saa o zukpa, 'in o nee: «Na didee
lubhonvnya ka liliu duun, wa 'nι mneni, wa 'ka
we li. 'In, -zugba, -amι, na tlι ηwɔ nya -seli.

18 Didee -gbε na yia lvhitia, 'in in 'ka o -yla gbaε:
«Dide, in ka gbvnyuu lenv -Lagɔ -yla, 'in in yia -mι
-yla we lenv.

19 In 'nι -sleen we 'klv -ka, -in 'ka 'mι la -na 'yu. Nu,
'bhu 'mι 'wv -na lubhonvnya 'yabhlo 'bhisa.» ›

20 O -sɔa 'wv, 'in o yia o didee -gbε lvhiti.

«Da o -tlvlvə -slo -buduŋwεε -yo la, o dide yia o -
yɔyi. 'In nyazi yia o 'wv yi bhabha, o -yo -gwagwε
mnia o yoo, 'in o yia o gbleli.

21 Tɔvn, o 'yu nee o -ylae: «Dide, in ka -Lagɔ -yla
gbvnyuu lenv, 'in, in yia -mι -yla we lenv. In 'nι -sleen
we 'klv -ka, -in 'ka 'mι la -na 'yu.»

22 «'In o dide nee o zəlubhonvnya -yla: «A 'pulo! A
-la o 'ylinanɔ -bana yabhlo. A -pla we o 'wv, a fa o
səwvlu sɔ 'wv, a -pla o -sakwla bhv 'wv.

23 'Bhli -dəgbv palia de 'kpι, a -yo we yi. A 'bha we,
'feti -wa! -A 'ka li!

24 Nu, na yu mia da, o ka tlι, 'in o yia ganɔ, o ka
mnɔ, 'in in yia o 'yι.» 'In wa yia 'feti -sasiee gwedi.

25 «We bhla, -zugba o 'yu kpasa mι lubho nvd
kpaa. O mι -zəɔ yida, da o cipaa -buduŋwεε, 'in o yia
lvv -yo -lili weli 'nv.

26 ○ laa zəlubhonvnyo yabhlo, 'in o yia o layibha:
<'Lee, lee -lu nu lea?>

27 Zəlubhonvnyo yia we 'bigvpalı o -ylae: <-Na
bheli yia lv, we 'gbv, 'kpıkabhlii -dəgbv -a 'sialıa, 'in
-na dide yia we 'bha. -We ka gbu -wa, o ka 'kvayli,
'in o yia o 'yl.»

28 «'In oo 'yu kpasa yia 'ce 'pa, o nee o 'nia -
budunwhee nyni. ○ dide 'tlaa, 'in o yia o bhubhoe nu,
o mnı -budunwhee.

29 'In 'yu yia we 'bigvpalı o dide -ylae: <-Tali, in ka
-mı -yla lubho nu -zv duun nya. In 'ni -slı -na weli
yabhlogba o 'nuñwe -sa. 'In -zugba, -in 'ni -slı -amı
wliyu yabhlogba o 'nye, in -yo na -lima 'ka 'fetı -sa.

30 -Na 'yu -o -nyuməa -na -li 'naabızıñwnı nya ni,
mə yia lvv 'gbv, 'in -in yia 'kpıkabhlii -dəgbv 'kadı -a
'sialıa ni 'bha!»

31 «○ dide nee o -ylae: <Na 'yu, -mı -yo 'mı mı 'ylı
weee nya. -Lu weee in kaa, we mı 'ya -na -nu nya.

32 Nu, -na bheli -na yia da -yo, o ka tlı, 'in o yia
gano. ○ ka mnə, 'in in yia o 'ylı. We 'gbv, -a mneni, -a
'ka 'fetı 'kadı -sa 'mına nya.» »

16

-Luu 'yliyəzvnyo 'nyuuu gbuu nine

1 -Zeu nee o 'bınənya -ylae: «'Ylı yabhlo nya,
'ŋnumnınyo yabhlo ka o zuzənvv 'yliyəzvnyo yabhlo,
'in nyıma yia o -yla fen 'tvbhva mnı nu: <-Na zuzənvv
'yliyəzvnyo mı -na zuzənvv -nyuməda.»

2 Təvn, o yia o zuzənvv 'yliyəzvnyo la, 'in o nee o -
ylae: <In ka 'dı 'nyuu 'nu -na gbeğbein. Lubho -we
-in nva, -in -slolu 'mı we 'klv. -We ka gbu -wa, -in
'na 'ka -sleen na zuzənvv 'yliyəzvnyo -ze.»

3 «'In ɔɔ lubhonvnyɔ nεε ɔ 'dε dli zɔε: <Na -kanyɔ -ka 'mι kwnεε -sa, sa in 'ka we nva? In 'nι late, in 'ka kpaalubho nv. 'In, in 'ka -kvn, zv -mvv bhalia 'mι.

4 Aa! Da na -kanyɔ -ka 'mι kwnεε -sa, -we in 'kaa lenv, 'in nyima tɔlv̄a 'ka 'mι 'bι 'nyε, in -yi we!»

5 «'In -wa ɔ -kanyɔɔ kpagbv mia 'wlu, ɔ yia wa la -bhlo -bhlo. ɔ yia tianv la, 'in ɔ nεε -mɔɔ -ylae: <Na -kanyɔɔ kpagbv zuma mι -mι 'wlua?»

6 «-Mɔɔ yia we 'bigvpalı ɔ -ylae: <Kpi -balii glv gbu mia 'mι 'wlu.»

«'In ɔ nεε -mɔɔ -ylae: <-Na 'sεbhε nι, -in -dι la slvι, -in celi glv 'sɔ 'ya kugbua.»

7 «-Mvv 'bigv, 'in ɔɔ lubhonvnyɔ yia 'yabhlo layibhae: <'In -mι, kpagbv zuma -in ka 'wlua?»

«'In -mɔɔ yia we 'bigvpalı ɔ -ylae: <'Mnɔ bii glv gbu.»

«ɔ nεε ɔ -ylae: <-Na 'sεbhε nι, -in celi glv -mnva.»

8 «Nι, -luu 'yiliyɔzvnyɔ 'nyuuu -kanyɔ yia ɔ 'ŋni kwali ɔ nacikakie 'gbv.» 'In -Zezu yia we 'wlubha, gbagbie nyaε: «Nι, dvdu nι -gv -nyima ka naci 'nyuu wa 'dekpv̄a nyidi, we 'ka zli 'klu -nyima -zi.»

9 -Zezu yia we -gvdiε: «In nεε aιn -ylae: a dili nyima 'tale, dvdvgvv 'ŋnumnl̄u nya. Zli we yia aιn 'wvbɔa, 'in wa 'ka amiaa 'lakpasu kpa, -Lagɔɔ -zɔɔ.»

10 «Nyime -ɔ mia tiklu -li yua -sesee lenvda, ɔ tiklu 'ya -li 'kadu lenvda. Nyime -ɔ 'nia -mι tklu -li yua -sesee lenvda, ɔ 'nι 'ya tiklu -mι -li 'kadu lenvda.

11 A 'nι -mι tiklu, 'in a 'ka dvdu -gvv 'ŋnumnl̄i -we bhua la kpa, nyɔɔ 'ka aιn 'ŋnumnl̄i -zɔnv yoo 'nyεa?

12 'In a 'nι -mι tklu, a 'ka nyima -putuu -lu kpa sa -yibheli, -we -wa amiaa -nv, nyɔɔ 'ka we aιn 'nyεa?

A 'na 'bhulu 'gwεzi 'wv amiaa -kanyɔ nya -ni

13 «Lubhonvnyo yabhlogbəə 'nı mnenei o 'ka -cian 'sə -yla lubho nv. Nu, 'yabhlo o yia 'wonyea, 'in o 'ka -bhloo zekali. 'Yabhlo -yo o yia lanea, 'in -bhlo 'ka o dvdvnyumanı. A 'nı mnenei a 'ka -Lago -yo 'gwezi -yla lubho nv dabvdv.»

*-Zezu gbalia Falizinyima -gv
(Mt 11.12-13, 5.31-32; Mk 10.11-12)*

14 'Gwezi nanı Falizinyima dvduv 'gbv, wa 'nva welinya -mını, -zugba wa palı -Zezu gla.

15 -Zezu nee wa -ylae: «Amia nva amiaa 'de nyıma tıklı 'wı nyıma 'yliya 'wı, 'in -Lago -yi amiaa dlı. Nu, -we mia 'kaduv nyıma 'yliya 'wı, 'wı -Lago nyıma we.

16 «We 'ka 'Zan-Batisıı bhla ylı, -zugba Moizıı titee 'sebhę -yo -Lagęgbvv -falipanyaa 'sebhę mı la. We 'ka wee bhla 'wıbhı, -Lagęo nyımaa 'wlulaplıgbv wa gba. 'In nyıma duun gva la, wa 'ka we zə pla.

17 Nu, yalı -yo dvdu mnenei we 'ka labhv. 'In titee cəlılı 'ya yabhlogbəə 'nı mnenei we 'ka 'sa labhv.

18 «Nyıme -o -ka o 'ıjwnıı kwnıe -sa, o -ka 'ıjwnıı -putu kwa, gbvnyuu o nva le. 'In -o -ka kwnıe sañjwnıı kwa, gbvnyuu -moo nva le.»

'Nnumnnyo -yo bobabhanıı -Lazalı

19 -Mvv 'bıgv, -Zezu yia wa gbvv nine -mını 'palı: «'Nnumnnyo yabhlo mı bhaa, 'ylinano -naanya ka -vale 'tea, 'mv o plaa 'wı. 'In 'ylı weeee zlı, o saa 'feti 'mına nya.

20 -Mvv bhla, bobabhanıı yabhlo wa laa -Lazalı, -o ka ku 'gbia 'bhua la, -moo pi oo 'ıjnumnnyoo -budunuŋwée la.

21 'In lililunya -we bhlia ɔɔ 'ŋnumninyɔɔ 'tabhle zo, -Lazalı 'ybha yaa ɔ 'ka we li. 'In -zugba gwinya mənι ɔ 'gbia 'yli la.

22 «'Ylı yabhlo nya, bobabhbanyɔ yia tlı. 'In -Lagəə 'anzinya yia ɔ Ablaamv kwesi kwa. 'Nnumninyɔ -mɔɔ yi 'yaa tlı, 'in wa yia ɔ 'bhlı.

23 'Nnumninyɔ mı sıada -mɔ tlıtnyyaa dıdv -gv, ɔ 'bhua 'wlu 'wv, 'in ɔ yia Ablaamv -yɔyi 'pıpı, -zugba -Lazalı mı -mɔɔ kwesi.

24 Tɔvn, 'in ɔ yia 'wukpi: «Dide Ablaamv, -in 'yılı 'mı nyazı, -in tie -Lazalı, ɔ 'ka ɔ -kwıtayaa 'mne 'nyu lv fa, 'in ɔ 'ka na mıɔ -gv lawətəlv. Nu, in mı sıada bhabha -seli -kosu 'wv.»

25 «'In Ablaamv yia we 'bigvpali ɔ -ylae: «Na 'yu, -in 'pa -bha dlı nu, -in ka -nanv vuzənv weee 'yi zlume dıdv -gv, -zugba -Lazalı sıa. -Sleen, wa mı -Lazalı dlı -belv -yopalıda -seli, -zugba -mı -na sıa.

26 'In 'ya, 'gbiwlı 'kadıv mı a -yo -ain 'sɔ nyıdı. We 'gbv, nyıma -wa 'ybhaa wa 'ka -amıaa -gbe 'bhı, wa 'ka amıaa -gbe mnı, wa 'nı we mneni. 'Sa -bhloo 'dε, da -in mıa, nyıme yabhlogbɔɔ 'nı mneni -mɔɔ 'ka 'ya -mɔ 'bhı, 'in -mɔɔ 'ka -amıaa -gbe yi.»

27 «'In ɔɔ 'ŋnumninyɔ nεε: «Dide, -mı na bhubhoe, we -ka 'sa -mı, -in tie -Lazalı na didee -budunywε.»

28 Nu, in ka bhelia gbu, -Lazalı kwa wa wəlı, wamıa yi 'ya sıasiada -mını yi.»

29 «Ablaamv yia we 'bigvpali ɔ -ylae: «-Na bhelia ka Moizı titee 'səbhə -yo -Lagəgbvv -falıpanyaa 'səbhə kwεε, -we we gbaa wa -yla, wa zu we 'nuŋwε!»

30 «'In ɔɔ 'ŋnumninyɔ nεε: «Dide Ablaamv, gbvzənv -wa, mıv -nanv -wa 'bhie, nu, nyıme yabhlo -ka -seli 'bhı tlıtnyyaa -gbe, ɔ -ka wa wəlı kwa, 'in wa 'bhitia wa dlı.»

31 «'In Ablaamu nεε ɔ -ylae: <-We Moizuu titee 'sεbhε -yo -Lagøgbuu -falipanyaa 'sεbhε gbaa, wa 'nι we 'nυŋwe zv, nyimε 'dε yi 'wυsø tlithinya glaa, ɔ yi wa wεlι kwaoo, wa 'na 'ka ɔ wεlι 'wυŋwnu.» »

17

*Gbvnyuu -yo nyimε -yøgbv 'Wυtitie
(Mt 18.6-7, 21-22; Mk 9.42)*

1 -Zeu nεε ɔ 'bιnonya -ylae: «Gbv -we 'kaa nyima gbvnyuu lkwa, we mι la 'kømuv. Nyimε -ɔ ka -gbε wee gbvnyuu -ka 'bhv, gbvnyuu mι ɔ -nv nya.

2 'In wa -ka ɔ tkpa 'kadu -blι -yo gbvanι, wa -ka ɔ gumunu lυ viteli, we nani 'yli ɔ -nv nya. ɔ yi 'ylaasi -manι 'yabhlo gbvnyuu lkwa.

3 A zv amiaa 'dε 'yiliɔ!
«-Na bheli -ka gbvnyuu lεnv, -in palι we ɔ -yla la.
ɔ -ka we yibheli, -in tι ɔ -yøgbv 'wv.

4 -Na bheli -ka -mι -yla gbvnyuu lεnv -zakpa gbesɔ 'yli -bhlo nυkple, 'in ɔ -ka -na -gbε yi, ɔ -ka we yibheli, wee 'yli -bhloo 'dε nya -zakpa gbesɔ, -in tι ɔ -yøgbv 'wv.»

-In 'ylimanι -amiaa dlizvzve -gvwvla

5 'Yli yabhloo zli, -Zezuu tietienya nεε ɔ -ylae: «Nyimaa -Kanyɔ, -in 'ylimanι -amiaa dlizvzve -gvwvla.»

6 'In Nyimaa -Kanyɔ yia we 'bigvpalιε: «Amiaa dlizvzve -ka -mι 'kienyi mutadu 'ya 'bhisa, a mneni a 'ka su -mιni -yla gba: <-In 'tlu, -in 'ka -na 'dε faa mni gumunu lυ», 'in we zva aιn 'nυŋwe.

Lubhonvnyɔɔ nvnv -lubho

7 «Sa 'bhisa: aιn glaa, nyimε yabhlo ka lubhonvnyɔ yabhlo, kpaapanyɔ nya, 'nœøluu

'yliyɔzvnyɔ nya. Da -mɔɔ -ka kpaa 'bhv, ɔ -ka -mɔɔ -yɔyi, ɔ yi -mɔɔ -yla gba: <In yi slvɪ, -in 'ka lii;?

⁸ -Innya, nii, gbaa ɔ yia ɔ -ylae: <In pi na liliu, -in 'bhitı -na -bana. -In wla na liliu, in -ka lilie bhia 'bhie, -in 'ka -na -nv li.»

⁹ ɔ 'nɪ mnenei ɔ 'ka ɔ lubhonvnyɔ fuo 'pa, -we ɔ gbaa -mɔɔ -yla, -we -mɔɔ nva lεε 'gbv, we 'nɪ mvv?

¹⁰ 'Sa we mi 'yaa amiaa -nv nya: -we weee -Lagɔ gbaa a nv lε, a -ka we lεnv, a gbae: <Lubhonvnya -kpva -amia -mia, -we -Lagɔ gbaa -a nv lε, 'mv -a nva lε.»

*-Zezu jipea *sɔlibhanya kugbua*

¹¹ Da -Zezu mia -Zeluzalemv mnida, 'in ɔ yia Samalii -yɔ Galilee 'wɔgbelida 'pli.

¹² Da ɔ plaa 'gbe yabhlo nvkple, 'in *sɔlibhanya kugbua yia ɔ yoo yi.

¹³ Wa -tlvlu ɔ -yla, 'in wa yia 'wɔkpikprie bhli: «-Zezu, -Slolunyɔ, -in 'yilı -ain nyazi!»

¹⁴ -Zezu 'yia wa -yo, 'in ɔ nee wa -ylae: «A mnı amiaa 'de -Lagɔbubɔnya 'klvslolua.»

Da wa mia mnida, 'in wa yia 'pv.

¹⁵ Wa glaa, 'yabhlo yibhelia we 'ji nii, ɔ ka 'pv, 'in ɔ yia lvbhitı, -zugba ɔ mninı -Lagɔɔ 'jní, 'wɔkpikprie nya.

¹⁶ ɔ bhlia -Zezuu bhv -yo, ɔ yia ɔ 'wlu zɔfa, 'in ɔ yia ɔ fuo 'pa. ɔ nyime mia, *Samalii -nyime -wa.

¹⁷ Tɔvn, -Zezu nee: «'Lee, nyima kugbua 'nɪ 'pvv, wa gbomnva pnu 'na?»

¹⁸ 'Mv we 'nɪ 'lakpayu -mɔni 'wɔbhv, nyime yabhlogbɔɔ 'nɪ 'wlukvvn lapvpali, ɔ 'ka -Lagɔ fuo 'paa yii?»

19 'Bhie, -Zeu n_{ee} ɔ -ylae: «-In -s_o 'w_u, -in mn_u. -Na dl_ıvuzv_ue ka -m_ı pue.»

*-Lag_ɔ ny_ımaa 'wlulapilie mi a_n ny_ıdi
(Mt 24.23-28,37-41)*

20 Faliz_ıny_ıma yia -Zeu layibha 'lee: «Lebhla - Lag_ɔ ny_ımaa 'wlulapilibhla 'ka nynia?» 'In -Zeu yia we 'big_ıpali wa -ylae: «-Lag_ɔ ny_ımaa 'wlulapilie mia, wa'a 'y_ı we -yo 'y_ı nya.

21 Wa 'na 'ka gba nu, 〈A -tali, -Lag_ɔ ny_ımaa 'wlulapilie mi -seli!〉 'in 〈We mi m_ə!〉 A yibheli we 'ji nu, *-Lag_ɔ ny_ımaa 'wlulapilie mi a_n ny_ıdi.»

'Y_ıl_ı -we nya Ny_ım_{ee} 'Yu 'kaa yi

22 'Bhie, -Zeu n_{ee} ɔ 'bın_ınya -ylae: «Bhla yabhlo yia nynia, 'in a 'ka gba, a 'ka *Ny_ım_{ee} 'Yu 'y_ı, 'y_ı -bhlogb_ɔ nya, 'in a 'na 'ka ɔ 'y_ı.

23 Ny_ıma -ka gba: 〈ɔ mi -seli〉, 'in wa -ka gba, 〈ɔ mi m_ə〉, a 'na d_ılı we d_ı 'w_u -n_ı, 'in a 'na mn_ın_ı -m_ə -gwagw_ıe nya -n_ı.

24 Sa 'nyu -ka 'y_ıka 'pa, we -nyumalı bhva yalı gwedılıda, 'in we mn_ıa we bhıalıda, z_ıl_ı Ny_ım_{ee} 'Yu yia yia, 'sa ɔ yia -mia.

25 We mi nu, ɔ sia -sl_ı bhabha, 'in desleen -ny_ıma 'ka ɔ s_ılv lapali.

26 «-We 'pl_ıa *Noweee bhla, Ny_ım_{ee} Yuu yiyizlı, mu -bhloo de yia lenva.

27 Noweee bhla, ny_ıma mi lida, wa mi 'mada, wa mi k_ıkwalıda, wa mi wa 'ηwnıyua y_ıl_ı z_ında, 'in Noweee batoo 'w_u -gbla y_ıl_ı yia nyni. Nowee -gblaa batoo 'w_u, t_ıv_ın, zezeguda l_ıva, 'in 'nyu yia ny_ıma lasa.

28 «*Lətvv bhla 'sa -bhlokpadə we nva: nyıma mı lida, wa mı 'mada, -zugba, wa zə lu, 'in wa pa -vale, wa pa kpaa, 'in wa svbha -budu.

29 'In 'ylı -we nya Lətv 'bhua *Sodəmv, wee 'ylı nya -Lagə kwlilia -kosu -yo -bhubhui slo, 'in we yia wa lasa.

30 «'Ylı -we nya Nyımeε 'Yu yia 'bhlewlvə, 'sa -bhlokpadə we yia nva.

31 «Wee 'ylı nya, -o -ka nyapəda -mı 'pipee, o 'na mnıni o 'gba 'wvbhua -budu zə -nı. 'Sa -bhlokpadə, -o -ka kpaa -mı, -moo 'na bhitili lv -zoo -nı.

32 A 'pa Lətvv 'ŋwnə dlı -gv.

33 Nyıme -o -ka o 'yliyəgagie 'wvgv, 'wv o yia we bəa. 'In -o -ka o 'yliyəgagie 'wvbə, kwee we yia o -tva.

34 In nee aın -yla gbvzənv sae: wee 'ylı -mnıni sabə, nyıma 'sə -ka lapida -mı, 'yabhlo wa yia 'wvbhua, 'in wa 'ka -bha -gvdu tı.

35 'Nwnı 'sə -ka -lu bhuda -mı, 'yabhlo wa yia 'wvbhua, 'in wa 'ka -bha o -libheyi tı. [

36 Nyıma 'sə -ka kpaa -bhlo 'wv -mı, 'yabhlo wa yia 'wvbhua, wa 'ka -bha o -libheyi tı.]»

37 'In -Zezuu 'bınənya yia o layıbha 'lee: «Nyımaa -Kanyo, da gbv -mnıni 'ka lenva?»

'In -Zezu yia we 'bigvpalıe: «Da 'kwie -ka -mı, -bha -ŋwaaa -zlo mıa.»

18

GbvWvbhunyə 'nyuu -yo -dvgbajwnə

1 -Mvv 'bıgv, -Zezu yia wa gbvv nine 'pali, o 'ka we wa 'klıslolu nı, -Lagə wa 'kaa bhubhoeda -tv 'kəmvv, 'kva 'na wlalı wa 'ylila -nı.

2 «Gbvwvbhunyə yabhlo mìa 'gbe yabhlo 'wv, e'c
sə -Lago, 'in e'c zu nyimə yabhlogbəə 'nuŋwe.

3 Wee 'gbe -bhloo 'de 'wv, -dvgbajwnə yabhlo mì
-bha 'ya. 'Komvv ə mnia əə gbvwvbhunyəə -gbəe, 'in
ə gbaa ə -ylae: <-In 'bhu in -yo na tuṇyə 'səə nyidı gbu
'wv».

4 «'Ylı weee nya, əə gbvwvbhunyə'c ıjwnu we -yo.
'Bhie, 'ylı yabhlo nya, 'in ə yia 'wlukvvn lapvpalı,
ə nee ə 'dəe dlı zəe: <I'in sə -Lago, 'in i'in zu nyimə
yabhlogbəə 'nuŋwe, gbuzənv -wa.

5 Nu, -dvgbajwnə -məni mì 'mì sialida duuun
'gbv, ə gbu na yia 'wvbhua. We 'ni -mvvv, 'in ə yia
'mì sialia 'ylı weee nya.» »

6 'Bhie, Nyimaa -Kanyə yia we -gvdię: «-We əə
gbvwvbhunyə 'nyuu gbaa, a pvlv we yukwli!

7 'In -Lago naa, -məə -bhasanya -ka ə gbəgbəin
'wvkpida -mì zlvkpə -yo jibheza, -məə 'na 'ka wa -
yəgbv 'wvbhu tıklı? 'Lee, we 'bıə yia 'wvgwləlia yi?

8 In nee aın -ylae: -innya, wa gbu ə yia 'wvbhua
slvı. 'In da Nyiməe 'Yu -ka yi, ə yi dlızvnya dvdu -gv
ylı?»

Falizinyime -yo nisvn -gwəzisanyəə gbuu nine

9 Nyıma -wa yia wa 'de tıklı -Lago 'yliya 'wv, 'in
wa tlilia nyıma tılvıa 'ylila, ma -yla -Zeu 'paa gbuu
nine -mnı:

10 «Nyıma sə mnia -Lagobudu 'kadıv zə -Lago
bhubhoea. 'Yabhlo -wa Falizinyime, 'in -bvdu -wa
nisvn -gwəzisanyə.

11 «'In Falizinyime -məni yia -Lago bhubhoe ə 'dəe
dlı zəe: <'Oo -Lago, nyıma -tılvıa -wa 'wienya, tılvıa
'ni -mì tıklı, 'in tılvıa -yo 'ıjwnı -putu dia -budu 'wv.
-Amı 'ni -maa 'bhisa -mì, 'in 'dəbhie, in 'ni nisvn -
gwəzisanyə -məni 'bhisa mu 'gbv, na paa -mì fuo.

12 Ləkəwlu -bhlo 'wv na pla 'sun 'yli 'sə, 'in - lu weee na yia, 'in na nyəa -m̄i we kugbua -gv - bhlonv.»

13 «Nisvn -gwəzisanyo -m̄o vlaa gwe, o 'n̄ 'yibha o 'ka yah yla, o kpaa 'wlu la, 'in o nee: «'Oo -Lago, -in 'yli -am̄i gbvnyuu -lenvnyo nyazi.» »

14 'In -Zezu yia we -gvdie: «In nee ain -ylaes: oo nyime -m̄oni, da o mia o -budunywəe mnida, o -yo -Lago ka weli -bhlo, we 'ka Falizinyime -zi, -Lago ka o -yəgbv 'wutu 'gbv. Nu, nyime -o ylimania o 'de, zo -Lago yia o belia, 'in nyime -o belia o 'de zo, 'ylimania -Lago yia o.»

**-Zezu nywnaa 'ylaasi 'nyu la
(Mt 19.13-15; Mk 10.13-16)**

15 'Yli yabhlo nya, nyima yia -Zezu 'yuyolua -la, o 'ka wa 'nyulañwna, wa kwə -gv lapalie nya. -Zezuu 'bunənya 'yia we -yo, 'in wa yia waa nyima vuvue bhli wa 'wluo kpilie nya.

16 'In -Zezu yia waa 'yuyolua o 'de -yəbeli, 'in o nee: «A 'tide 'yua 'yi, wa 'ka na -gbə yi, a 'na -kvlv wa 'yoo -ni. Nu, nyima mia sa 'ylaasi ni 'bhisa, -Lago nyimaa 'wlulapilie mi -maa -nv nya.

17 In nee ain -yla gbvzənu sae: -o 'n̄ -Lago nyimaa 'wlulapiligbv -yəñwnu 'yisləkpile 'bhisa, o 'na 'ka -Lago -gbə pla.»

**'Nyimnu nyimesløyu
(Mt 19.16-30; Mk 10.17-31)**

18 'Yli yabhlo nya, Zuifvv 'yugalnyo yabhlo 'ybhaa -Zezu lae: «Na -slolunyo -zənv, ləe -lu in 'ka lenv, 'bhie, 'lyiyəgagie -we 'nia bhloluda -ka, 'in in 'ka we 'yia?»

19 -Zeu yia we 'bigvpalı ɔ -ylae: «Lee -lu ka 'gbv -na la 'mı nyıme -zənva? We 'nı -Lagɔɔ 'dəbhlogbɔɔ 'wvbhvı, nyıme -zənvı 'nı -mı.

20 -In -yi -Lagɔɔ *titenya: <-In -yo 'ŋwnə -putu 'na -dlı -budu 'wv -ni*, -in 'na 'bhalı nyıme -ni, -in 'na yılıl 'wie -ni, -in 'na zulu nyıme yo -yo -ni, -in zu -bha -na dide -yo -na 'nyaa.»

21 ɔɔ nyıme nee: «Na -kanyɔ, in mı nyimeslo nya, 'in in yia tite -mını 'nvhwezvzve bhli.»

22 -Zeu 'nva gbv -mını, 'in ɔ nee ɔ -ylae: «-Lu -we -in 'kaa lenvı, we -tv 'wv -bhlo: -in 'pa -na zvzənvı weeee pəlvı, 'in -in 'ka we 'gwezi bobabhanya 'wvladlili. 'In -in 'ka 'ŋnumnı 'yı -Lagɔɔ -gbε. -In -ka we lenve bhıa, -in yi 'mı 'bı.»

23 Nu, ɔɔ nyıme 'nva weli -mını, ɔ mı 'ŋnumnınyı 'kadıv nyaa 'gbv, 'in we yia ɔ dlı sumanı.

24 -Zeu 'yıa we -yo nu, ɔɔ nyımee dlı ka sumanı, 'in ɔ nee: «'Nnumnınyı 'ka -Lagɔɔ nyımaa 'wlulapılıgbe 'wv pla, -yo we -kalı!»

25 'Nnumnınyı 'ka -Lagɔɔ nyımaa 'wlulapılıgbe 'wv pla, we -kalı -yo we -zi *-nyomee seenu 'bhvka 'wplılıe.»

26 Nyıma -wa mia -Zeu yukwli pvlıda, wa nee ɔ -ylae: «Ayal! We -ka 'sa -mı, nyɔɔ -məmə 'ka gbv 'wvbhvı?»

27 -Zeu yia we 'bigvpalıe: «-We ka lenve nyıma 'nia mneni, -Lagɔ mneni we lenve.»

28 Tɔvn, Piɛlı nee -Zeu -yla: «-In -talı, -a ka -amıaa -lu weeee -bha ti, 'in -a yia -mı 'bı yi.»

* **18:20** Glekiweli 'wv, we ji -wa nu: -wa kıkwalıa, wa -yo nyıma -putu 'na -dlı -budu 'wv -ni.

29 -Zezu n̄ee wa -ylaε: «In n̄ee ain -yla gbvzɔnu saε:
*-Lagɔɔ nyimaa 'wlulapilhee 'gbv, nyɔɔo nyɔɔ -ka o -
budu klaa, o 'ŋwno kлаа, o bhelia kлаа, o didea -yo o
'yua -bha ti,

30 -lu -duun o yia 'yia bhla -muni nya, we 'ka -
bha 'wɔzi. 'In -muu 'bigv, bhla -we yia yia, 'in o yia
'yliygagie -we 'nia bhloluda -ka.»

*-Zezuu -zakpa tanv gbaa o tlitlie -yo o 'wuso gbu
(Mt 20.17-19; Mk 10.32-34)*

31 -Zezu -yo o 'bunonya kugbua le 'sɔ m̄i mn̄ida, 'in
o n̄ee wa -ylaε: «A -tali, -Zeluzalemv -a mn̄ia da. Gbv
-we -Lagɔgbvv -falipanya celiä Nyimee 'Yuu daa, -
m̄o we yia lenva.

32-33 Nu, nyima -wa 'nia -Lagɔ -yi, -maa -yla wa
yia o wlaa. 'In -maa 'ka o gla pali, -maa 'ka o v̄eli,
'in -maa 'ka o -dle -gv slu. Selia wa yia o, 'in wa 'ka o
'bha, we 'yli taa zli, 'in o 'ka 'wuso tl̄thinya glaa.»

34 Nu, wel̄i -we -Zezu gbaa, we 'ji m̄i zizedaa 'gbv,
o 'bunonya 'ni we 'wulanv.

*-Zezu jipea 'ləlonyɔ yabhlo Zelikoo gbe nvkple
(Mt 20.29-34; Mk 10.46-52)*

35 -Zezu 'ka Zelikoo kwesi b̄ea yi, 'ləlonyɔ -d̄i yoo
ŋwe -yo la, -zugba o zla.

36 C̄o 'ləlonyɔ 'nva 'pliplinyaa wel̄i, 'in o yia
layibha, l̄ee nu lea?

37 'In -maa n̄ee o -yla: «Nazaletyu -Zezu mia
'plida.»

38 Tɔvn, o yia 'wukpi: «*-Davidu 'Yu -Zezuo, -in
'yli 'm̄i nyaziɔ!»

39 Nyimaa -wa mia -Zezu 'yu nɔda, 'in -maa yia o
'wluo 'kpili, wa n̄ee o -yla: «'Mu ŋwe!» 'In o yi 'yaa
'wukpi 'titεε: «-Davidu 'Yuɔ, -in 'yli 'm̄i nyaziɔ!»

40 -Zezu 'yligbea, 'in ɔ nεε nyimaa -yla, wa -yo ɔ 'sɔ yi. Da 'lələnyɔ bεa ɔ kwesi, 'in -Zezu yia ɔ layibha:

41 «Lee -lu -in 'yibha in nu le -mi -ylaa?»

-Mɔɔ yia we 'bigvupaliε: «Na -Kanyɔ, -in -blo na 'yli, in 'ka layi lv.»

42 -Zezu nεε ɔ -ylae: «-Na 'yli -bloε, -na dlizvuzue ka -mi pue.»

43 -Bha -bhlokpadε, ɔ bhlia layuyie, 'in ɔ yia -Zezu 'bi mn̄i, -Lagɔɔ 'ŋni mn̄ine nya. Nyimaa -zlo 'yia we -yo, 'in -maa yi 'yaa -Lagɔɔ 'ŋni mn̄ine bhli.

19

-Zezu -yo -Zasee

1 'Yi yabhlo nya, -Zezu plaa Zelikoo, ɔ mi wee 'gbe 'wudida,

2 'ŋnumnunyɔ yabhlo mia -bha, *nisvn - gwεzisanyaa -kanyɔ nya, 'mɔ wa laa -Zasee.

3 ɔ mi 'kl̄i 'yida, -de nyɔɔ -wa -Zezuu, ɔ 'ka ɔ -yoyu 'gbv. ɔ mi nyime kibhe nya, nyimaa -zloo 'gbv, ɔ 'ni mneni ɔ 'ka ɔ -yoyi.

4 'Yoo -we -Zezu mia kwada, -Zasee tlia -gwagwile la, su wa laa sikoməlv -we 'yligbea wee 'yoo ŋwe -yo, 'in ɔ yia we -gbla. -Zezu yia -bha 'plilia, ɔ 'ka ɔ 'yu 'gbv.

5 -Zezu nynia wee su zɔ, ɔ ylaa yali, 'in ɔ nεε -Zasee -ylae: «-In 'sibhli la slvi, -na -gbε in 'kaa -zeen -gv.»

6 -Zasee 'sibhlia la -gwagwile nya, 'in ɔ -yo -Zezu 'sɔ yia ɔ -buduŋwεe mn̄i 'muna nya.

7 -Wa weee 'yia -bha, 'in -maa yia -Zezu zɔ ŋwuŋwenie bhli, wa nεε: «Oo nyime ka gbonyuuu kwε -kanyɔɔ -gbε -gva mn̄i.»

8 'In -Zasee yia Nyimaa -Kanyo 'yu be, 'in o nee o -ylae: «Na -Kanyo, in 'ybha in 'ka bobabhanya na zuzaonvu kibhe 'nye. 'In nyoo in -ka 'gwezi duun kwee -sa, in 'ka -mo we -zakpa -mnua 'nye.»

9 'In -Zezu nee o -ylae: «'Pupue ka -zeen -budu -minz pla. -We ka gbu -wa, -mi mi 'ya Ablaamvu zuaylinyma nya.

10 Nu, nyima -wa mnja, 'ma Nyimee 'Yu yia 'ylibulanonva, 'in o 'ka wa gbu 'wusa.»

*Zəlubhonvnya taa gbvv nine
(Mt 25.14-30)*

11 Da nyima mia -Zezuu weli yukwli pulvda, 'in o yi 'yaa wa -yla gbvv nine yabhlo 'pa. -We ka gbu -wa, da o cipaa -Zeluzalemu -yo, 'in wa yia we 'wlukvvn lapvpali nu, desleen -Lago slolua o nyimaa 'wlulapilie.

12 O nee wa -ylae: «'Nnumnunya zuaylinyma yabhlo mnja dvdu -putu -gv, wa 'ka o nyimaa 'wlulapilinyo -zel, 'in o 'ka lvyi.

13 Da o 'kaa mni, 'in o yia o zəlubhonvnya glaa nyima kugbua la. 'In o yia wa -can gbva -bhlo -bhlo 'wvladlili. O nee wa -ylae: «A 'pali we -vale, 'in na lvyibhla 'ka 'sa nyni.»

14 «'In o dvdu -gv nyima mi o 'wonyedaa 'gbv, wa yia nyima o 'bi tie, 'in wa nee: «A 'ni 'ybha nyime -məni pili -ain 'wlu la.»

15 «Wa -zelia o nyimaa 'wlulapilinyo, 'in o yia o dvdu -gv lvyi. Təvn, o zəlubhonvnya o 'nyea zlme 'gwezi yoo, 'in o yia wa la. 'In -we wa 'yia, o 'ka we ηwεε yibheli.

16 «*○ zəlubhononyaa tianv yia, 'in ɔ nεε: <Na - Kanyɔ, 'gwεzi -we -in 'nyεa 'mι yoo, we -zakpa kugbua ka we -gubho.»*

17 «*Nyimaa 'wlulapilnyɔ nεε ɔ -ylae: <We nanı 'yli, zəlubhononyɔ -zənv -in -mia. -In ka -lu -selεe lεnve 'yliyɔzvυ 'gbv, 'gbe kugbua na yia -mι yoo 'nyεa, -in 'ka we 'wlulapil.»*

18 «*○ zəlubhononyaa 'sənv yia, 'in -mɔɔ nεε: <Na -kanyɔ, 'gwεzi -we -in 'nyεa 'mι yoo, we -zakpa gbu ka we -gubho.»*

19 «*Nyimaa 'wlulapilnyɔ nεε ɔ -ylae: <-Mι -mɔnι, 'gbe gbu na yia -mι yoo 'nyεa, -in 'ka we 'wlulapil.»*

20 «*○ zəlubhononyaa tanv yia, 'in -mɔɔ nεε: <Na -kanyɔ, -na 'gwεzi in zizea 'naa pi 'wv mv nι.*

21 In mι -mι sɔdaa 'gbv, in yi 'saa nv. Nι, -in mι dlitelɔnyɔ nya. -Lu -we -in 'nι ladi, 'mv -na bhua 'wv. 'In da -in 'nι 'mνɔ 'pa, -bha -na dia 'mνɔ.»

22 «*Nyimaa 'wlulapilnyɔ nεε ɔ -ylae: <Zəlubhononyɔ 'nyuu -in -mia. -Na 'dεε ʃwεε wεlι -gv, na yia -na -yεgbv 'wvbhua. -In yi we 'ji nι, dlitelɔnyɔ in -mia, 'in -lu -we in 'nι ladi, 'mv na bhua 'wv, 'mνɔ -we in 'nι 'pa, 'mv na dia.*

23 Lεe ka 'gbv -in 'nι na 'gwεzi bankι 'wv kwa, we 'ka -gubhoa? 'In in -ka lɔyi, in 'ka -mɔ we -saa?»

24 «*-Mvv 'bigv, nyima -wa mιa -bha, ɔ nεε wa -ylae: <A -sa 'gwεzi ɔ kwεε, -ɔ 'yia we -zakpa kugbua a 'nyε we -mɔɔ yoo.»*

25 «*Wa nεε ɔ -ylae: <-Amiaa -kanyɔ, -mɔɔ ka 'cιn we kugbua kwεε!»*

26 «*'In ɔ yia we 'bigvpalι wa -ylae: <In nεε, -wa weee kaa -lu duun, wa -nv wa yia -gvpalιa. 'In nyime -ɔ 'nιa -lu duun -ka, we -selεe dε mia ɔ kwεε, kwεε wa yia we ɔ -saa.*

27 -Slεen, na tonyima 'nia 'yibha in pilu wa 'wlu la,
a -yo wa yi -seli, 'in a -di wa -blu na 'yibadi.» »

-Zezu nynia -Zeluzalemv

(Mt 21.1-11; Mk 11.1-11; Zn 12.12-19)

28 -Zezu bhia sa gbagbie, -mvu 'bigv, o yia nyimaa
-zlo 'yugali, 'in o yia -Zeluzalemv mni.

29 Da o mia Betifazee -yo Betani kwesi beda, -
gogø wa laa *Olivvusunyaa -gogø kwesi, 'in o yia o
'binonya 'so tie o 'de 'yu.

30 O nee wa -ylaæ: «'Gbe -we mia -memε -ain 'yu, da
a -ka -mo nyni ni, -sokofalı -døgbv a yia lubhu -jida
yla, nyime yabhlogbaa 'ni -slo we -gv ladı, a -sa we
lubhu, a -yo we yi -seli.

31 We -ka nyime yabhlo ka ain layibhaæ: «Lee -lu
ka 'gbv a sa we lubhua?» A gba o -ylaæ: «Amiaa -
Kanyo 'yibha we.» »

32 Waa tietienya mnia, saa 'de -Zezu gbaa we wa
-yla, 'in wa yi 'saa we yli.

33 Wa mi wee -sokofalı -døgbv lubhu -sada, 'in
we -cian yia wa layibhaæ: «Lee -lu ka 'gbv a sa we
lubhua?»

34 'In wa yia we 'bigvpaliæ: «-Amiaa -Kanyo 'yibha
we.»

35 'Bhie, wa -yo wee -sokofalı yia -Zezuu -gbε yi.
'In wa yia we wa 'naanya -gv lapali. 'In wa yia -Zezu
we -gv -gblalı.

36 Da -Zezu mia mnida, -zugba nyima -yo 'naa -
sluslve mni 'yloogblu o 'yu.

37 O 'plilia Olivvusunyaa -gogøo yoo 'wu, o 'ka -
Zeluzalemv cipaa yi, 'muna yea o 'binonyaa -zlo, 'in
wa yia -Lagøo 'ηnumnunie bhli, weli 'titε nya, ninee
'ηnopaligbv weee ka da wa 'yiaa 'gbv.

38 'In wa nee:

«Nyimaa 'wlulapilinyo mia yida Jejitapεε 'ηnī nya,
-Lagə ηwna o 'nyu la.

'Wvtvte -dləo -mī yali,
'in -Lagəo 'ηnī 'ylimani!»

³⁹ Falizinyima -təlva mia nyimaa -zlo glaa, wa nεε
-Zezu -ylae: «-Slolunyο, -in gba -na 'bınənya -yla wa
'mu ηwε.»

⁴⁰ -Zezu yia we 'bigvpalie: «In nεε ain -ylae, wa -ka
ηwε 'mu, 'in tukpanya kpiā 'wv!»

-Zezu wia -Zeluzalemvō 'gbv

⁴¹ -Zezu nynia -Zeluzalemvō kwesi, o -talia wee
'gbe -gv, 'in o yia we 'gbv wi.

⁴² O nεε: «Cun, -Zeluzalemvō, -we 'kaa -mī 'wvtvte
-dləo 'nyε, -in -ka yaa -zεεn yli nya we yibheli, we
nanı 'yli. Nu, -slεen we mī zizeda -mī kwεεε 'gbv, -in
'nī mnēni -in 'ka we 'yı.

⁴³ -We ka gbv -wa, bhlanya yia nynia -na -nv nya,
'in -na tonyima 'ka -mī 'suo bibeli. 'In wa 'ka -mī
'wukla sō weeee lv.

⁴⁴ Nu, la wa yia -in -yo -na nyimaa 'sō -saa. -
Na -budunya wa yia wlaa, we tukpa 'na 'ka -gv
ladıdlıda -tv. -We ka gbv -wa, bhla -we nya -Lagə
'yli -mī nyazı, 'in o yia -mī 'wusaa yi, -in 'nī we
yibheli.»

-Zezu vua -valəpanya -Lagəbudu 'kadv ηwεε (Mt 21.12-17; Mk 11.15-19; Zn 2.13-22)

⁴⁵ -Zezu mnia -Lagəbudu 'kadv ηwεε, 'in o yia -
valəpanya vuvue bhli.

⁴⁶ O nεε wa -ylae: «We mī cəlida -Lagəsebhε 'wvε:
<Na -budu mia, -Lagə -bhuhoe -budu -wa>.
'In 'mū amia nva 'wienyaa zizeda 'wv.»

47 'Kəmuvv, -Zezu slolua nyıma -Lagəbudu 'kadu zo, -zugba, *-Lagəbvbonyaa -cian klaa, -Lagəə titee gwesanya -yo Zuifvv 'yugalinya yia 'kli, wa 'ka o 'bha.

48 'In sa wa 'kaa nu, wa 'ka o 'bha, 'sa 'nı -mı. - We ka gbu -wa, nyıma duun ka o ȳwεε wεlı -zənvv yukwli pvlve -manı.

20

Da -Zezuu gbuļenv se 'bhvlva?

(Mt 21.23-27; Mk 11.27-33)

1 'Yıt yabhlo nya, -Zezu mı nyıma gbu -sloluda -Lagəbudu 'kadu zo, -zugba o gba wa -yla -Lagəgbu. 'In -Lagəbvbonyaa -cian klaa, -Lagəə titee gwesanya -yo Zuifvv nyıma kpası yia o -gbe yi.

2 'In wa yia o layıbhae: «Se -mumv nya -na nu gbunya -mını lea, -in gba we -aın -yla. 'In nyoo 'nyε -mı we lenv sea?»

3 -Zezu yia we 'bigvpalı wa -ylae: «Gbuv gо -bhlo na yi 'yaa amıa layıbhaa.

4 Nyoo tie *Zaan o batizee nyıma, -Lagə -wa yaayı, nyıma -wa yi? A gba 'mı -yla we.»

5 'In wa yia we -gv kpelie bhli wa 'dəkpva nyıdı, 'in wa nεε: «-A -ka gba, «-Lagə tiea o», 'in o yibhaa -aın lae: «Lee ka 'gbu a 'nı Zaaan wεlı 'wvıjnua?»

6 'In -a -ka gba: «Nyıme tiea o», 'in nyımaa -zlo bhaa -aın gbokv 'wv. -We ka gbu -wa, nyıma -yi we 'ji nı, Zaan mı -Lagəgbvv -falipanyo nya.»

7 We 'gbu, wa yia we 'bigvpalı -Zezu -ylae: «-O tiea Zaan, -a 'nı o -yi.»

8 'In -Zezu nεε wa -ylae: «-Aa. We -ka 'sa -mı, -o 'nyεa 'mı wee gbunya -mını lenv se, -amı 'na 'ka 'ya -məə -kanyoo 'ŋnı aın -yla gba.»

*Nvkple 'ylinyunonya -wa nva -dləkpaa lubho
(Mt 21.33-46; Mk 12.1-12)*

⁹ -Mvv 'bıgv, -Zezu yia nyımaa -zlo gbvv nine -mını 'palı: «Nyıme yabhlo 'paa -dləkpaa, 'in ɔ yia we -gv -busalubhonvnya lapalı. 'In ɔ yia -mə -gwle -lakpa 'wı mnı.

¹⁰ Da -dləya -sa bhla nynia, 'in ɔ yia ɔ zəlubhonvnyo yabhlo tie -busalubhonvnya 'bı, wa 'ka ɔ -nv wla. 'In waa -busalubhonvnya -manı yia ɔɔ zəlubhonvnyo -mənı bhitı, 'bhie, wa yia ɔ vu kwę klo nya.

¹¹ 'In ɔɔ kpaaa -kanyo yi 'yaa ɔ zəlubhonvnyo -putu tie. 'In waa -busalubhonvnya yi 'yaa -məɔ bhitı, wa yia ɔ vəlı, 'in wa yia ɔ vu kwę klo nya.

¹² ɔ yi 'yaa ɔ zəlubhonvnyaa tanı tie. Wa nv 'yaa -məɔ lı, 'in wa yia -məɔ kpaa -gnima viteli.

¹³ «ɔɔ -dləkpaa -kanyo nee: «Sa in 'ka nva? Na yu, -ɔ ka ze in -kalıa, 'mə na yia tiea. Na dlı zo nı, -bha wa yia ɔ zva.»

¹⁴ «Nı, da -busalubhonvnya 'yia ɔɔ 'yu, wa nee wa 'dəkpua nyıdıe: «-ɔ 'kaa cı ɔɔ kpaaa -kanyo 'bı li, mə nı. -A 'bha ɔ, 'in wee kpaa 'ka -amıaa -nv -ze.»

¹⁵ 'In wa yia ɔ kpaa -gnima viteli, 'in wa yia ɔ 'bha.»

'In -Zezu yia layıbhae: «'Lee, sa ɔɔ -dləkpaa -kanyo 'ka wa nva?

¹⁶ Yia ɔ yia, ɔ 'ka ɔ -busalubhonvnya -manı 'bha, 'in ɔ 'ka wee kpaa nyıma -putu yoo 'nye.»

Da nyıma 'nva wee wəlı -mını, 'in wa nee: «-Gbaa! -Mvv 'na 'ka lənv!»

¹⁷ 'In -Zezu ylaa wa, ɔ nee: «Wəlı mia da cəlida, sa we 'ji mia?

«Tıkpa -we -budusvbhanya -saa kwnee,

mv -zea -buduu gwigwiyli -tukpa -zənv».

18 Nyəo nyəo -ka wee tukpa -min -gv bhlili, la ɔ wwlalıa. 'In wee tukpa -ka nyəo -gv bhlili, ɔ təpv we saa.»

Nisvn -gwezii plvve Sezaa kwεε

(Mt 22.15-22; Mk 12.13-17)

19 -Lagəo titee gvesanya klaa, -Lagəbvbonyaa -cian klaa, wa ka we 'jyibheli nü, ma -yo -Zeu -saa wee gbvv nine. Wa mi 'klı 'yida, wa 'ka -Zeu kpa -bha -bhlokpadε, 'in wa yia nyimaa -zlo so.

20 Wa mi sa -Zeu -kvda, -mvv 'bigv, 'in wa yia ɔ 'wiemi gbvv lenvnya yoo 'pa, -wa nva wa 'de nyimaa tiklu 'bhisa. Waa nyimaa -manı 'ka ɔ zəbhli, ɔ layibhie nya. 'In wəli -kpva -ka ɔ ɳwεε 'tla, wa 'ka ɔ gbv 'wlu dı, 'in dvvvv 'wlulapilinyo kaa 'titε -yo se, wa 'ka ɔ -məo yoo 'nyε.

21 'In wa yia ɔ gbv -min layibhaε: «-Amiaa -Slolunyo, -we -na gbaa, 'in -na slolua, -a -yi we 'ji nü, we tiklu. -I 'in yla nyimee -kwıkwı. Sa -Lagə 'yibhaa nyime -mi, 'mv -na slolua gbvzənū sa.

22 'Yoo -amiaa tite nyε -ain, -a plvve *Sezaa kwεε nisvn -gwezii yaayü, -a 'na plvve we -nū?»

23 -Zeu yibhelia wa -dawllı 'ji, 'in ɔ neε wa -ylaε:

24 «A -slolu 'mi *Wləmv -tama yabhlo 'klv. Nyəo ka 'wlu -yo ɔ ɳni mi we -gva?»

'In wa neε: «Sezaa -wa.»

25 'In ɔ neε wa -ylaε: «-We -ka *Sezaaa -nv, a 'nyε we Sezaa yoo. 'In -we -ka -Lagəo -nv, a 'nyε we -Lagə yoo.»

26 Wəli -we ɔ mia gbada nyimaa -zlo 'yu, we -mvvvv -gv wa 'kaa ɔ kpali, -mvv 'nı 'yı. Nü, ɔ gbvvv 'bigvpali wəli ka wa ɳwegaga -svbhalı 'gbv, wa yia ɳwε 'muda -tv.

*'Lee, tl̄tl̄nya yi 'wvſəə?
(Mt 22.23-33; Mk 12.18-27)*

27* Sadusenyıma, -wa gbaa tl̄tl̄nya 'nı mnenei wa 'ka tl̄tl̄e lv 'wvſə, ma bęa -Zeu kwesi, 'in wa nee ɔ -ylae:

28 «-Amiaa -kanyə, Moizı ka we celi -ain -yla titee 'sebhə 'wvə: <Nyıme -ka 'ŋwnə -ka, ɔ -ka tl̄, ɔ 'nı 'yu -ka, ɔ bheli kwa ɔ -dvgbadaa. 'In ɔ -yə ɔɔ 'ŋwnə 'sə 'ka ɔ bhelii zua lala, 'in -məə 'ŋni 'ka dvdu -gv -tv.»

29 Nu, zl̄me nyıme yabhlo ka nvkpasuyua gbesə. Wa kpasa kwaa 'ŋwnə, ɔ 'nı gwali, 'in ɔ yia tl̄.

30 Wa 'sənu yia ɔɔ 'ŋwnə kwa.

31 'Bhie, wa tanu yia ɔ kwa. 'Sa we nua waa bhelia gbesə -nu nya, wa 'də weeee -yə ɔ 'nı gwali, 'in wa yia tl̄.

32 Wanvv 'bıgv, 'in ɔɔ 'ŋwnə -məə yi 'yaa tl̄.

33 Nu, waa bhelia gbesə ka ɔɔ 'ŋwnə -məni kwa -bhlo -bhlo. 'In 'ylı -we nya tl̄tl̄nya yia 'wvſəa, nyəə ka 'ŋwnə ɔ -mia?»

34 'In -Zeu yia we 'bıgvpalı wa -ylae: «Bhla -mınu nyıma mı kvkwalıda.

35 Nu, nyıma -wa -Lagə -saa -bha, 'in -wa kaa we 'kv, wa 'ka 'wvſə tl̄tl̄nya glaa, 'in wa 'ka dvdu lolu -gv mni, wa 'na 'ka kvkwalı.

36 Nu, wa 'nı -sleen mnenei wa 'ka tl̄, -we ka gbu -wa, wa 'wl̄ -Lagə 'anzinya. Wa mı -Lagə 'yua nya. -Lagə ka wa 'wvbhu tl̄tl̄nya lv, 'in wa yia 'yliyəgagie 'yi.

37 Moizı ka we -slolu vaa, nu, tl̄tl̄nya yia 'wvſəa, 'in wa 'ka 'yliyəgagie 'yi. Da misagvṣu pilee -bhoa 'yli, 'in ɔ yia Jejitapə la: <Ablaamvv -Lagə, Izaku -Lagə, Zakəbvv -Lagə.» »

38 'In -Zezu yia we -gvdie: «Weli -mīnī slolua nū, -Lagō mīa, 'yliyganyaa -Lagō -wa, o 'nī tlīlonyaa -Lagō. Nū, wa 'dē weee mī 'yliyganya nya -Lagō 'yliya 'wū.»

39 -Lagōo titee gwasanya tōlva nēe -Zezu -ylae: «-Amīaa -slolunyō, -we -in gbaa, gbużənu -wa.»

40 'In waa nyūma 'nī 'masleen 'ybha, wa 'ka gbu -putu o layibha.

-Lagōo -Bhasanyō mī -Davidu -Kanyō nya

(Mt 22.41-46; Mk 12.35-37)

41 -Zezu nēe wa -ylae: «Lēe ka 'gbu wa gba -Lagōo -Bhasanyō mīa, -Davidu yu -wa?»

42 Nū, -Davidu 'dēbhie -gbolu nēe Luvsebhē 'wūe: «Jejitape nēe na -Kanyō -ylae:

«-In -dī da la na liliſolv.

43 'In in 'ka -na tñyūma -na bhv zō lapalī, -in 'ka wa -gv nō.» »

44 Nū, sa o -Lagōo -Bhasanyō 'ka 'ya -Davidu 'yu -zēa?»

A 'na nvnō -Lagōo titee gwasanyaā lenvgbv le -nu

(Mt 23.1-36; Mk 12.38-40)

45 Da nyūma weee -wa mīa -bha, wa mīa -Zezu yukwli pvl̄da, 'in o nēe o 'bñonya -ylae:

46 «A zō amīaa 'dē 'yliyo -Lagōo titee gwasanyaā gbegbein. Wa 'ybha tl̄lo -bana 'kadī 'wōplaplie, -zugba wa zie we nya. 'In wa 'ybha wa -sa wa fv, wa 'nñjwezvuzvē nya -zejila 'wū. -Lagōbudu zō -yo 'fetunya -gv, 'yugbein ladidie wa 'ybhaa kpe -zōnvnya -gv.

47 -Dv̄gbanjwni wa saa -maa -lu weee kwēe. 'In wa bhubhoea -Lagō nyūma 'yliya 'wū kpokpo, nyūma

tiklu 'bhisa. We 'gbv, -Lagɔ yia wa -yɔgbv 'wvbhua, 'in wanvv -kaslv 'ka nyima tɔlvaa -nv 'wvzi.»

21

Bobabha-dvgbanjwno (Mk 12.41-44)

¹ -Zeu ylaa o 'dε kwesi, 'ŋnumninya mia 'gwεzi - gbo 'wv palida -bhlo -bhlo, -Lagɔbudu 'kadv zɔ, 'in o yia wa -yɔyi.

² Wee bhla -bhlokpadε nya, bobabha - dvgbanjwno mia wee -gbo 'wv tamayua 'sɔ palida, 'in o yi 'yaa -mɔɔ -yɔyi.

³ -Bha -Zeu gbaa: «In nee ain -yla gbuzənu saε, bobabha -dvgbanjwno -mɔnι wlaa duun, mɔ -zia wa 'dε weee 'wv.

⁴ 'Nnumninya mia, 'gwεzi -we wa gbu 'nia 'wv -mι, 'mv wa wlaa. In ɔmɔ, o boba 'wv, 'gwεzi -we o 'kaa lili, 'mv o wlaa.»

-Zeu gbaa -Lagɔbudu 'kadvv -wlɔwlɔee gbu (Mt 24.1-2; Mk 13.1-2)

⁵ -Mvv 'bigv, nyima tɔlvā mι -Lagɔbudu 'kadvv 'ylinano gbu gbada. Tvkpa 'nanι wa 'svbhalia we kлаа, 'in -lu 'nanι wa 'nyεa -Lagɔ, -we nya wa namania we zɔ 'yli, we 'gbv. In -Zeu yia we 'bigvpalı wa - ylaε:

⁶ «'Ylinya yia yia, -buduu tvkpanya a yia dε -yɔ - gvladıdlıda, we 'yabhlogbɔɔ 'na 'ka we -libheyi -gv -tv. Jitea we 'dε weee yia.»

Gbvnyii 'kaa lenv dvdvv bhlabhie 'yu (Mt 24.3-14; Mk 13.3-13)

7 'In wa yia ɔ layibhaε: «-Amiaa -slolunyɔ, lebhla -muvv 'ka lenva? Lεε -lu 'ka wee -li -minu lenvbhla -sloua?»

8 'In -Zezu yia we 'bigvpalie: «A zu amiaa 'de 'yiliɔ, nyime 'na nvnv ain -dawli -ni. Nu, nyima -duun yia na 'jni -gv yia, 'in wa 'ka gbaε: <-Ami -wa -Lagɔɔ -Bhasanyɔ!> 'In: <We bhla ka nyni!> Nu, a 'na nvnv wa 'bi -ni.

9 Da a -ka tvgvgve -yɔ -yɔwvsvsəlvée 'di 'nv, a 'na nvnv nyano -ni. We mi nu, we nv le tia. Nu, -muvv 'ni dəsləen dvdvv bhialida.»

10 'Bhie, ɔ yia we -gvdie: «Tu yia laga 'sɔ nyidi 'wvsəa. 'In nyimaa 'wlulapilinyɔ yabhlo 'ka nyimaa 'wlulapilinyɔ -gvdu -yɔwvsvəl.

11 Dvdv yia zuklua, ŋwɔ yia yia, 'in gu 'kadı yia nyima -yɔbhoa dvdvv da weee. -Nanagbvnya -yɔ gwedigbvnya wa yia -yɔyia yali, 'in we 'ka nyima -nyanigbo -gv -la.

-We 'kaa -Zezuu 'binonya yli mv ni

12 «'In -muvv weeee 'yu, kpaa wa yia ain, wa 'ka ain 'kliyie 'wvpali, wa 'ka ain -Lagɔbudunya zo kwa, wa 'ka amiaa -yɔgbv 'wvbhu, 'in wa 'ka ain -kaslu 'wupa. Nyimaa 'wlulapilinya -yɔ dvdvv 'wlulapilinya 'yu wa yia ain kwaan na 'gbv.

13 -We weeee mia de yia lenva, 'in na gbvnya ka da a 'yia, a 'ka we gba.

14 -We a 'kaa gba, a 'ka amiaa 'de gbv -gv -sa, a 'na pvpalı we 'wlukvvn la -ni. 'In a 'na lvv we 'gbv dlı -ni.

15 Nu, na 'debhie -gbolu yia ain gbvilo weli ŋwee zva. Sa amiaa tonyima 'na 'kaa we kpeli, 'in wa 'na 'kaa we 'bigvpalı weli 'yi, 'sa.

16 Nu, amiaa didea -yo amiaa 'nyaanya, amiaa bhelia, amiaa nyima -yo amiaa 'talea yia ain wlaa. 'In wa 'ka ain glaa nyima duun 'bha.

17 Na 'gbv, nyima weee yia ain 'wonyea.

18 Nu, amiaa 'wluonyii go yabhlogbo 'nia mnøa yi.

19 We 'dees 'gbv, a kpa amiaa 'de la -kli, 'in a 'ka 'yliyøgagie -zønv 'yi.

-Zeu gbaa -Zeluzalemvv -wløwløee gbu

(Mt 24.15-21; Mk 13.14-19)

20 «Da a -ka we -yøyi, -Zeluzalemvv tønyimaa 'sluja ka we gbeli, -zugba a yibheli we 'ji nu, -Zeluzalemv gbee labhvbhla ka cipa.

21 -Mvv bhla, -wa -ka Zudee -dvdu -gv -mi, -maa -yo -gwagwøe mnø zizea -gøgønya 'wlu. -Wa -ka -Zeluzalemvgbe nvkple -mi, -maa 'tla wee 'gbe nvkple. 'In -wa -ka kpaa -mi, -maa 'na yili -zøø -ni.

22 Sa -Lagø 'kaa ø nyimaa -yøgbv 'wubhu, wee 'ylinya nvkple mv ni. We mi cølida, 'in le we yia nva.

23 Lee gbvnyuu yi 'sa, nvkplabhue øwnø -yo -wa mia 'yua 'nyenida ylia, wee 'ylinya -minø nya! Nu, siasie 'kadø yia wee dvdu -gv yia. 'In -Lagø 'ce 'ka -mo -nyima -yøwøsølv.

24 'Bhaa wa yia tolva tvgvgle nya, 'in wa 'ka tolva dvdu -putunya -gv kwa galø nya. Nyima -wa 'nia Zuifv, -gv wa yia -Zeluzalemv noa, wa 'ka we su, 'bhie, wanvv bhla 'ka 'saa bhia.

Nyimæe 'Yuu yiyie

(Mt 24.29-31; Mk 13.24-27)

25 «Gwedili wa yia -yøyia, 'ylø klaa, 'cv -yo -zelø klaa, we -gv. Gumunyuu saju -pa -jiji 'kadø yia

lenva, 'in dvdvgv -nyima weee dlı 'ka sumanı, nyano 'ka wa 'woslo.

26 'In -we weee yia lenva dvdu -gv, 'mv nyima mia 'wlukvvn lapupalida, we dlı -sulo yia wa 'bhaa. Nu, yalı 'tite weee yia zuklua.

27 Nu, Nyimee 'Yu wa yia -yoyla yida yalipupa -gv, o 'tite -yo o 'hnumne nya.

28 Da wee gbunya -minı lenve -ka gwedi, a 'yligbe gege, 'in a 'bhu 'wlu 'wv. Nu, -Lago amiaa gbwvwsaylı ka cipa -kwεin.»

*-We figisu slolua mv ni
(Mt 24.32-35; Mk 13.28-31)*

29 'In o yia wa gbvv nine -minı 'palı. O nee wa -ylaes: «A yla figisu -yo su -tolva weee -minı!

30 Da a -ka we -yoyı nu, we mi tɔpɔda, a yibheli we 'ji nu, 'nyu -lvı bhla ka cipa.

31 'Sa -bhlokpadə, da a -ka gbunya -minı lenve -yoyı, a yibheli we 'ji nu, -Lago nyimaa 'wlulapulie ka cipa.

32 In nee aın -yla gbvzənv sae: desleen -nyimaa 'de weee 'na 'ka tlı, 'in wee gbunya -minı 'kaa lenvı.

33 Nu, la yalı -yo dvdu yia 'bhva, na weli 'na 'ka labhv 'mnumnu.

A -tv 'yiliyəgada

34 «A zv amiaa 'de 'yiliyə! A 'na yeli amiaa dibhe 'fetinya -yo nv bhabhaa mamie -ni, 'in a 'na lılvıdlı dvdu -gvv -lii 'gbv -ni. We 'ni -mvvvv, 'in Nyimee 'Yuu yiyyılı tlalia aın.

35 Nu, sa 'sowlı tlalia zibhi, 'sa -bhlokpadə wee ylı -minı yia dvdvgv -nyima weee 'tlalia.

36 We 'dees 'gbv, a -tv 'yiliyəgada, a 'na ıwənv 'ylaa -ni. A -tv -Lago bhubhoeda 'kəmvvv, a 'ka 'tite 'yi, 'in

gbv weee yia yia, a 'ka we lu. 'In a 'ka Nyumee 'Yu 'klv 'yligbee mneni.»

³⁷ Zlı, -Zezu slolua nyıma -Lagobudu 'kadu zə. 'In jibheza, ɔ mnıa lapıa -gəgə wa laa *Olivısunyaa -gəgə 'wlu.

³⁸ Zlvkpə 'tutu, 'in nyumaa -zlo yia -Lagobudu 'kadu zə, ɔ wəlı yukwli pvlva.

22

*Zuifvv 'yugalinya zva -Zezuu -yəgbv
(Mt 26.1-5; Mk 14.1-2; Zn 11.45-53)*

¹ *'Floo -we 'nıa gəo -yo -ka, -we ka 'feti dia gwe *Wvzitylu 'fetu zlı, we ka cipa.

² -Lagobubonyaa -cian -yo -Lagoo titee gwesanya 'yia 'kli, wa 'ka -Zezu 'bha. Nyumaa -zlo gbelia -Zezu, wa sɔsvée 'gbv, wa 'nı we mneni.

*Zudası nva -Zezu -dawli 'wv
(Mt 26.14-16; Mk 14.10-11)*

³ Nu, -Zezuu 'bınonya kugbua le 'sco lı -nyıme yabhlo wa laa Zudası Isıkalıstı, -Saatan ka ɔ 'wv pla.

⁴ Sa Zudası 'kaa -Zezu wla, 'in ɔ yia we gbaa mnı -Lagobubonyaa -cian -yo 'slıja kva -Lagobudu 'kadu ŋwəe -cian -yla.

⁵ We yia wa 'mına 'wvla. 'In wa nee ɔ -yla, wa 'ka ɔ 'gwəzi 'nye.

⁶ Zudası ŋwnua we -yo, 'in sa ɔ 'kaa wa -Zezu yoo 'nye, 'in nyumaa -zlo 'na 'kaa we 'jiyibheli, -zugba ɔ talıa we 'yoo da.

*-Zezu nee ɔ 'bınonya pi 'Wvzitylu 'feti -gv -lililu
(Mt 26.17-25; Mk 14.12-21; Zn 13.21-30)*

7 Ylı -we nya wa 'kaa 'Wuzitıylı 'fetı -gv *bh-labhlęyua 'bha, we -yo 'Floo -we 'nıa gęo -yo -kaa 'fetı, we 'ylı ka nyni.

8 'In -Zezu yia Piełi -yo Zaan tie, o nęe wa -ylaε: «A mnı -aın -yla 'Wuzitıylı 'fetı -gv -lililu pia, -a 'ka we li.»

9 'In wa yia o layıbhaε: «Mo -in 'ybha -a mnı we pilia?»

10 -Zezu nęe wa -ylaε: «Bhla -we nya a -ka -zęo plaa yi nı, nyımę yabhlo a -yo o yia gbelia, o ka 'nyunyida 'wlu. -Budu -we zo o yia plaa, a pla o 'bi.»

11 A gba -buduu -kanyo -ylaε: «Amıaa -slolunyo nęe, -buduu 'yu -we zo o -yo o 'bınonya 'kaa 'Wuzitıylı 'fetı -gv -lililu li, da we mia?»

12 -Buduu 'yu 'kadı mia we 'wlu, -we kaa -guladı -li -zənı zo, 'in o slolua we aın da. -Bha a yia wee -amıaa lililu pia.»

13 'In wa yia mnı, 'in sa -Zezu gbaa wa -yla, 'in wa yi 'saa we ylı. 'In wa yia 'fetı -gv lililu pi.

Nyımaa -Kanyo -mowlv -lililu

(Mt 26.26-30; Mk 14.22-26; 1 Kol 11.23-25)

14 Da libihla nynia, 'in -Zezu -yo o tietienya yia lililu gwe ladı.

15 O nęe wa -ylaε: «In 'ybha in -yo aın 'ka 'Wuzitıylı 'fetı -gv -lililu li dlı weee nya, 'bhie, na sıasıa ylı 'ka nyni!»

16 Nu, in nęe aın -ylaε: we 'bhı -zeen 'wı, in 'nıa lililu nu -putu lia yi. Zlı a -ka wee lililuu 'ji 'wulanı kpęen kpęen, -mo -Lagęo 'wlulaplıgbe 'wı, we zlı na lia we.»

17 -Zezu 'bhua nv -kɔpv 'wv, 'in ɔ yia -Lagɔ fuo 'pa. 'In ɔ nεε: «A 'bhu 'kɔpv ni 'wv, a dlili we nvkpla -lu a 'dɛkpva nyidi.

18 Nu, in nεε aɪn -ylae: we 'bhu -zεen 'wv, in 'na 'ka 'masleen nv 'ma, 'in -Lagɔɔ nyimaa 'wlulapilie 'kaa yi.»

19 -Mvv 'bigv, ɔ 'bhua 'floo 'wv, 'in ɔ yia -Lagɔ fuo 'pa. ɔ dıdla we la, 'in ɔ yia we wa 'wvladlili. 'In ɔ nεε: «-We mia da na ku -wa, 'mv in wlaa amiaa 'gbv. A li wee 'floo -mını, 'in a 'ka 'mı ligbeda -tv bhla weee nya.»

20 Wa bhıa lile, 'in -Zezu yi 'yaa 'sa wa nv -kɔpv yoo 'nye. 'In ɔ nεε: «Wee 'kɔpv -mını -wa -Lagɔ -yo nyima 'sɔɔ *'wvsuslolue -lolu, -we ka 'gbv na 'piən yia jite amiaa 'gbv.

21 «'In a yla: -ɔ 'kaa 'mı pəlv 'pa nyıma kwεε, ɔ mı da. Na sə -yo ɔ sə mı lililu lv kna -bhlogbəɔ 'wv.

22 Gbuzɔnu -wa, sa -Lagɔ 'yıbhaa we, 'sa Nyımeε 'Yu yia mnıa. Nu, nyıme -ɔ 'kaa ɔ wla, 'in wa 'ka ɔ 'bha, gbvnyuu mı -məɔ -nv nya.»

23 'In wa yia layibhalie bhli: «-Aɪn glaa nyɔɔ 'ka -mvv lenva?»

-Aɪn glaa nyɔɔ -wa 'kadva?

24 -Zezuuu 'bınɔnya nyidi kpeliie 'kadv yia -bha -bho. Wa 'yıbha, -ɔ -wa wa glaa 'kadv, wa 'ka ɔ yıbheli.

25 -Zezu nεε wa -ylae: «Dvdvgv -nyımaa 'wlulapilinya pılı wa 'wlu la, 'tıtε weee nya. 'In -wa kaa wa, -maa 'yıbha wa la -maa gbuzɔnuv lenvnya.»

26 'In amia 'na nvnv 'sa -maa 'bhisa -ni. Nu, -ɔ -wa 'kadv aɪn glaa, ɔ -mı 'yısləkpile 'bhisa. 'In -ɔ -wa amiaa -kanyɔ, ɔ -mı amiaa zəlubhonvnyɔ 'bhisa.

27 Nu, nyimε -ɔ -dia lililu gwe la, mɔ 'ylia yaayu, -ɔ mia lililu dlilida -mɔɔ 'ylia yi? -ɔ -dia lililu gwe la mɔ 'ylia. We 'ni muv? We nanı 'yli! -Muv bhla, -amı mi aın nyıdı nyimee zolubhononyɔ 'bhisa!

28 Da wa mia 'mi sıalıda, amia mia da, amia -tva 'mi kwesi 'yli weee nya.

29 Sa na Dide 'nyea 'mi nyimaa 'wlulapilie se, 'sa -bhlokpadə -amı na nyea 'ya we amia.

30 -Mɔ na 'wlulapiligbe 'wv, lia a -yo 'mi 'sɔ yia, 'in a -yo 'mi 'sɔ 'ka 'ma. 'In 'ηnūmnikpe -gv a yia ladıa, 'in a 'ka *Izlaelı *zua kugbua le 'sɔɔ -yɔgbv 'wvbhu.

-Zezu nee Pielı yia ɔ gbv kpelia

(Mt 26.31-35; Mk 14.27-31; Zn 13.36-38)

31 «'Simɔɔ, 'Simɔɔ, -in pu yukwli! *-Saatan 'ybha ɔ 'ka aın 'wvbhli, sa wa bhlia 'mnɔ 'wv, 'in sa wa sısalıa we 'ya -yo we fli 'wv, 'sa.

32 In ka -Lagə bhubhoe -na 'gbv, dlızvzve yi -mi 'wvbɔɔ 'gbv. 'In 'yli -we nya -in -ka lvbhiti na -gbə, -in 'temanı -na bheliaa dlı la.»

33 Pielı nee ɔ -ylaε: «Nyimaa -Kanyɔ, in ka dlı -sa, -in 'ka -kaslv 'wv mnıoo, in -yo -mi 'sɔ. -In -ka tlıoo, in -yo -mi 'sɔ.»

34 'In -Zezu yia we 'bigvpali: «In nee -mi -ylaε: -zeen -yli -minı nya, -kvkɔ 'na 'ka gbo, 'in -na kpelia na gbv -zakpa ta. 'In -na gbaa, -in 'ni 'mi -yi.»

A mnazı la, a 'ka tv gv

35 -Zezu nee wa -ylaε: «Da in tiea aın, 'in a 'nia 'gwezi -bhɔtɔ, -bada -yo -sakwla 'wvbhu, -lu ka aın 'wvbɔɔ?»

'In -maa yia we 'bigvpali: «-Innya, -lu yabhlogbɔɔ 'ni -aın 'wvbɔ.»

36 'In ɔ nɛɛ wa -ylae: «Nu, -sleen -ɔ -ka 'gwezi -ka, ɔ 'bhu we 'wv. -ɔ -ka -bada -ka, ɔ 'bhu we 'wv. 'In -ɔ 'nɪ tvgvgle -ka, -mɔɔ 'pa -mɔɔ -bana 'kadu pəlv, 'in ɔ 'ka we 'yabhlo zo.

37 In nɛɛ aɪn -ylae: wəlɪ -we wa cəlia -Lagəsəbhə 'wv, -we gbaa:

«Wa ka ɔ gbvnyuuu kwɛ -cian glaa zəlɪ,»
na 'gbv wa yia we cəli. Nu, -we wa cəlia na 'gbv, we mɪ nu, we nv le, -bha -tv 'wv -sɛ.»

38 ɔ 'bınənya nɛɛ ɔ -ylae: «Nyimaa -Kanyɔ, tvgvgle sɔ nɪ.»

'In ɔ nɛɛ wa -ylae: «We -tv sa!»

*-Zezu bhubhoea -Lagə Olivvsunyaa -gəgə 'wlu
(Mt 26.36-46; Mk 14.32-42)*

39 -Zezu 'tlaa, 'in ɔ yia *Olivvunyaa -gəgə 'wlu mnɪ, ɔ -yɔ ɔ 'bınənya 'sɔ. Sa ɔ nva -benyi 'sa.

40 Da ɔ nynia wee da, 'in ɔ nɛɛ wa -ylae: «A bhubhoe -Lagə, a yi laylagbv lv bhlili.»

41 'Bhie, sa nyimɛ -ka gbəkv viteli da we bhlia, 'in ɔ yi 'saa wa gwevla. ɔ 'sibhlia 'kukolu, 'in ɔ yia -Lagə bhubhoe.

42 ɔ nɛɛ: «Dide, -in -ka we 'yibha, -in vlalɪ 'mɪ siasie 'kadu -minɪ gwe. We 'na -zəlɪ nanvv dvmagbv -ni, we -ze -na dvmagbv.» [

43 Tɔvn, -Lagə 'anzı yabhlo 'bhva yalı, 'in we yia ɔ 'klvtlalı, we 'ka ɔ dlı late manu 'gbv.

44 -Zezuu dlı sumanıa tenyi tenyii, 'in ɔ yi 'yaa -Lagə bhubhoe 'ttee. 'In ɔ -yɔɔ sloo 'wlva 'piɔn, we yia bhlida -tv dvdv.]

45 Da ɔ bhia -Lagə bhubhoe, ɔ -sɔa 'wv, 'in ɔ yia ɔ 'bınənyaa -gbə lvyi. 'In ɔ yia wa 'ylaa -ŋwəda ylı, -we ka gbv -wa, wa dlı -su.

46 Ḍ nεε wa -ylae: «Lεε ka 'gbv a ḥwɔ 'ylaa? A -sɔ 'wv, 'in a bhubhoe -Lago, a yi laylagbv lv bhlili.»

-Zeu wa kpaa

(Mt 26.47-56; Mk 14.43-50; Zn 18.3-11)

47 -Zeu mɪ ɔ 'bunɔnya -yla gbv gbada, 'in nyimaa -zlo yia ɔ 'tlah. Ḍ 'bunɔnya kugbua lɛ 'sɔɔ 'yabhlo wa laa Zudası, mɔ -galia wa 'yu. 'In ɔ yia -Zeu kwesi bε, ɔ 'ka ɔ gbleli.

48 'In -Zeu nεε ɔ -ylae: «Zudası, -in 'ka *Nyimee 'Yu pεlv 'paa 'gbv -na gblelia ɔ yi?»

49 Gbv -we 'kaa -Zeu yl, da ɔ 'bunɔnya 'yia we -yo, 'in wa yia ɔ layibhae: «Nyimaa -Kanyɔ, -a 'pa waa nyima nɪ tvgvglee?»

50 Tɔvn, 'in wa lv -nyime yabhlo yia -Lagəbvbɔnyaa -kanyɔ 'kadvv zɔlubhonvnyɔɔ lilikwε -yukwli ɔ 'wlu -di.

51 'In -Zeu nεε: «A 'tide we 'yi, we -tv 'sa!» Ḍ zia ɔɔ nyimee yukwli kwε, 'in ɔ yia ɔ jipe.

52 'Bhie, -Lagəbvbɔnyaa -cian, -Lagəbudu 'kadvv ḥwεkvnyaa -cian, -yo -Lagəbudu zɔɔ nyima kpasi, -wa yia -Zeu kpaa, -Zeu nεε wa -ylae: «'Wienyo in -mia, 'in a yia 'mɪ kpaa yi tvgvgle -yo su kibhe nya kwεε -nya yi?»

53 In -yo aɪn 'sɔ mɪ 'kɔmvv -Lagəbudu 'kadu zɔ, a 'nɪ 'mɪ kpa. Nu, wee bhla -mɪnɪ mɪ amiaa -nv nya, 'in we mia -Saataan 'titɛ mia nikpise 'wvv -nv nya.»

Pielı nεε ɔ 'ni -Zeu -yi

(Mt 26.57-58,69-75; Mk 14.53-54,66-72; Zn 18.12-18,25-27)

54 Wa kpaa -Zeu, wa -yo ɔ mnia, 'in wa yia ɔ *-Lagəbvbɔnyaa -kanyɔ 'kadvv -budu zɔ 'pa, -zugba Pielı mɪ -Zeu 'bɪ, ɔ 'nɪ ɔ -yo cipa.

55 Wa -dia -kosu 'yi wee -buduŋwεε, nyuma -wa mia 'wələda, 'in Piəlı yia wa nyıdı ladı.

56 Zəlubhonnjwnə 'yia ə -kosu ŋwε -yə ladıda, ə ylaa ə tenyii, 'in ə nεε: «Də nyıme -mənı mı 'ya -Zejuu 'bınənyə nya zlımε.»

57 'In Piəlı yia we 'bıgvpalı əə 'ŋwnə -ylae: «We 'ni gbuzənv, in 'ni ə -yi.»

58 -Bha bεa -sε, nyıme yabhlo mia -bha, ə ylaa Piəlı tenyii, ə nεε: «-Mı mia dε, -in mı 'ya ə 'bınənyaa glaa -nyıme yabhlo nya.»

'In Piəlı yia we 'bıgvpalı əə nyıme -ylae: «-Innya, -amı 'ni ə 'bınənyə.»

59 -Mvv 'bıgv, 'lelı -bhlo 'plıa sa, 'in nyıme yabhlo yi 'yaa we ŋwε -yəkpalıe: «Cıun, gbuzənv -wa, əə nyıme mia dε, ə -yo ə 'sə mı zlımε, nu, Galilee -nyıme -wa.»

60 'In Piəlı yia we 'bıgvpalı əə nyıme -ylae: «'Tale, lεε -in 'ybha -in 'ka gba -bha? 'In 'nu -na weli 'wvla.» Piəlı mı -slə gbada, təvn, 'in -kvkə yia gbo.

61 Nyımaa -Kanyə 'bhitia, 'in ə yia Piəlı yla tenyii. Təvn, weli -we Nyımaa -Kanyə gbaa, 'in Piəlü dlı yia we -gv -bho, ə nεε ə -ylae: «Piəlı, nyıma -yla -na yia gbaa nu, -in 'ni 'mı -yi, -zakpa ta, 'bhie, -kvkə 'kaa -zeεn gbo.»

62 Piəlı 'tlaa, 'in ə yia nyazıwie wida -tv kpokpo.

-Zeu wa vəlia, 'in wa yia ə bhitı

(Mt 26.67-68; Mk 14.65)

63 Nyıma -wa mia -Zeu ŋwεkvda, -zugba wa palı ə gla, 'in wa bhıtı ə.

64 Wa -gblıa ə 'naa 'yli -gv, 'in wa yia ə layıbha: «Nyəə 'pa -mı -luə? -In gba ə 'ŋnı!»

65 'In wa yi 'yaa ə vəli, weli 'yli -bhlo -bhlo nya.

*-Zezu wa kwaa gbvwliwvdiňya 'yu
(Mt 26.59-66; Mk 14.55-64; Zn 18.19-24)*

⁶⁶ Da zlı zlia, Zuifuu nyıma kpası, -Lagəbwəbənyaa -cian -yo -Lagəo titee gvesanya yia 'wlu gbeli. 'In wa yia -Zezu gbvwliwvdiňya 'yu kwa.

⁶⁷ 'In wa yia ɔ layibha: «-Lagəo -Bhasanyo -in -mia yi? -In gba we -ain -yla.»

-Zezu yia we 'bigvpalı wa -ylae: «In -ka we gba ain -yla, a 'nia we gbuzənu laa yi.

⁶⁸ In -ka ain layibha, a 'na 'ka we 'bigvpalı 'mı -yla.

⁶⁹ Nu, dəsləen 'dəbhie -gbolu, Nyımeę 'Yu dia 'tite -ka -Lagəo lilişolv la.»

⁷⁰ Təvn, 'in wa 'de weee yia 'wukpi: «-Zugba, -Lagəo 'Yu -in -mia yi?»

'In ɔ yia we 'bigvpalı wa -ylae: «'Mu a gbaa de: 'mo in -mia.»

⁷¹ 'In wa nee: «-A 'ni we dayinyaaa gbv -ka! -A ka -amiaa 'de nya ɔ ɳwəe wəli 'nu feifei.»

23

*-Zezu wa kwaa Pilati 'yu
(Mt 27.1-2, 11-14; Mk 15.1-5; Zn 18.28-38)*

¹ Nyıma weee -soa 'wv, 'in wa yia -Zezu Pilati 'yu kwa.

² 'In wa yia ɔ gbu 'wluladilie bhli -mə. Wa nee: «-A 'kaa nyıme -məni 'yi, -zugba ɔ mı -amiaa nyıma mnənəda. ɔ nee -ain -yla, -a 'na 'peni Sezaa *nisvən -gwezi -ni. 'In ɔ nee, ɔ de -wa -Lagəo -Bhasanyo, mo -wa nyımaa 'wlulapılınyo.»

³ Pilati yia ɔ layibhae: «'Lee, Zuifuu 'wlulapılınyo -in -mia yi?»

-Zezu yia we 'bigvpalı ɔ -ylae: «'Mu -in gbaa de.»

4 'In Pilati nee -Lagəbəbənyaa -cian -yo nyimaa -zlo -ylae: «Gbu -we ka 'gbu in 'kaa nyime -mo ni -kaslu 'wupa, in 'yi we -yo.»

5 'In wa nee 'ya weli 'titē nyaε: «O gbu slolu weli -gv nyimaa -zlo solva nyimaa 'wlulapilinya -yo 'wv. Galilee dvdu -gv o dilia we gwe, 'in o -yo we yia Zudee -dvdu -gv 'plili, 'bhie, o -yo we 'so yia -zeen da -seli nyni -Zeluzalemv -dvdu -gv.»

-Zeju wa kwaa Ewlodu 'yu

6 Pilati 'nva wa ηwεε Galilee 'ηni, 'in o yia layibha: «O nyime -mo ni, Galilee -nyime -wa yi?»

7 O 'nva nu, dvdu -we Ewlodu plia 'wlu la, -mo -Zeju 'bhva, 'in o nee, wa kwa o Ewlodu. -Mvv bhla, -zugba Ewlodu mi -slɔ -Zeluzalemv -dvdu -gv.

8 Ewlodu 'yia -Zeju, 'in o yia 'myna li. Nu, wa ka -Zezuu gbu -gbada -gwle, -zugba o nu we. O 'ybha o 'ka o 'yi, -mvv 'bi ka 'wvgwle. 'In o 'ybha o 'ka o gwedigbu yabhloo lenvda 'yi.

9 O yia o gbu duun layibha, 'in -Zeju 'ni we 'yabhlogba 'bigvpali.

10 -Mvv bhla, -Lagəbəbənyaa -cian -yo -Lagəc titee gvesanya mi -bha, -zugba wa dili -Zeju gbu 'wlu la -gla nya.

11 Ewlodu -yo 'sluja palia -Zeju gla, 'in wa yia o gbu -kpua -nyime 'wvnv. 'In o nee, wa -pla o 'ylinano -bana 'wv, wa kwa o Pilatu -gbe lv.

12 -Benyi, Ewlodu -yo Pilati 'so mi tonyima nya. Wee 'yli -bhlokpadε nya, wa -zea 'tale -yo 'tale.

Zuifv 'ybha -Zezuu tltlie

(Mt 27.15-26; Mk 15.6-15; Zn 18.39-19.16)

13 -Lagəbvbonyaa -cian klaa, nyimaa 'yugalinya kpasi -yo 'gbee nvkpla -nyima weee, Pilati gbelia 'wlu.

14 'In o nee wa -ylae: «A -laa 'mi nyime -mo ni, 'in a nee, o mi nyima mnənuda. Mu mia! 'Mo in yibhaa de la ain 'yu. 'In gbonyii a dilia o 'wlu la, in 'ni o 'yi we 'yabhlogbəo lenonyə nya.

15 'In Ewlodu -məə 'ni 'ya o 'yi we lenonyə nya. We 'gbv, o yia o lvla -amiaa -gbəe. -Mvv 'bigv, nyime -mo ni, gbonyuu -we o nva lε, -we ka 'gbv o 'kaa tlı, -mvv 'ni -mi.

16 We 'gbv, gbaa na yia wa seli o -pnı nya bhabha, 'bhie, in 'ka o 'yitide.» [

17 Sa *'Wvzitıylı 'fetı nynia -bhlo, 'sa Zuifvv tite gbaa Pilati 'tide wa -yla -kaslonyime yabhlo 'yi.]

18 'In Pilati 'yibha o 'ka -Zezu 'yitidee 'gbv, wa 'de weee yia 'wvkpi: «-In 'bha oo nyime -mo ni, 'in 'tide -ain -yla -Balabası 'yi!»

19 Zlme -Balabası -solva dvduv 'wlulaplınya -yo 'wv -Zeluzalemugbe nvkple, 'in o yia nyime 'bha. We 'gbv, wa yia o -kaslv 'wvpa.

20 Pilati 'yibha o 'ka -Zezu 'yitidee 'gbv, o yi 'yaa weli 'wvbhu 'sø, 'in o yia waa nyimaa -zlo -yla gbu gba.

21 'In wa yia 'wvkpi 'titee o -yla: «Kvlv o *su -gv la! Kvlv o su -gv la!»

22 Pilati 'bhua weli -zakpa tanv 'wv, 'in o nee wa -ylae: «Gbonyuu -mvvv o nv lea? Gbonyuu -we o nva lε, -we ka 'gbv o 'kaa tlı, i'in 'yi we -yo. We 'gbv, gbaa na yia wa seli o -pnı nya bhabha, 'bhie, in 'ka o 'yitide.»

23 'In wa yia 'wvkpi, -zugba wa kpalı wee gbu -bhloo 'de ηwε, wa kvlv -Zezu su -gv la. 'In wa ηwε

-yɔtelɔ yia Pilati 'wʊzi.

²⁴ We 'gbv, -we wa 'yibhaa, 'in Pilati yia we lɛnʊgbv -yɔŋwnu.

²⁵ Nyime -o -səlva nyimaa 'wlulapilinya -yo 'wv, 'in o yia nyime 'bha, 'mɔ wa 'yibhaa wa tide 'yi. 'In Pilati yia -mɔɔ 'yitide. 'In o yia wa -Zezu yoo 'nyε, 'in -we wa -ka 'yibha, wa 'ka we o nvnv.

-Zezu wa kvlva su -gv la

(Mt 27.32-44; Mk 15.21-32; Zn 19.17-27)

²⁶ Da wa -yo -Zezu mɪa mnıda, 'in Sileniyu 'Simɔɔ, wa -yo -mɔɔ yia gbeli, -zugba o bhv kpaa. 'Slvja yia o kpa, 'in wa yia o -Zezuu su -bligba 'wvlapali, o 'ka we o 'bı kwa.

²⁷ Nyimaa -zlo mɪ o 'bı. 'In njwni mɪa wa glaa, - zugba -maa bhiti kikli, 'in wa bhalı o 'gbv.

²⁸ -Zezu 'bhitia la wa gbegbein, o nee wa -ylaε: «-Zeluzalemu -njwni, a 'na wili na 'gbv -ni, a wi amiaa 'de -yo amiaa 'yuaa 'gbv!

²⁹ Nu, we bhla yia nynia, 'in wa 'ka gbaε: «'Njwni -wa 'nɪa mneni wa 'ka 'yu gwali, -wa 'nɪa -slɔ gwali, 'in -wa 'nɪa -slɔ 'yu 'nyenɪ, 'wvtutve -dlɔɔ mɪ -maa -nv nya!»

³⁰ Nu, nyima yia gbaa -gɔgɔnya -yla:
«A bhlili -aun -gv!» 'In wa 'ka gba 'kpidanya -yla:

«A zize -aun!»

³¹ Nu, we -ka 'sa wa nv sa su yalv, 'in lee -lu 'ka suu yeyenv ylia?»

³² Wee bhla -bhlokpadε nya, nyima sɔ mɪa gbvnyuu -lɛnʊnya nya, 'in 'slvja -yo -maa yi 'yaa yi, wa 'ka wa -yo -Zezu 'bha dabvdu.

³³ Da wa nynia da ka 'jní wa laa «'Wluu 'kvá», - bha 'slvja kvlva -Zezu su -gv la. 'In wa yi 'yaa -bha

gbvnyuu -lenvnya 'sə su -gv lakvlv. 'Yabhlo mi ɔ
lilisəlv, 'in -gvdu mia ɔ kɔpəsəlv.

³⁴ Tɔvn, -Zezu nεe, «Dide, -in tı wa -yɔgbv 'wv, -we
wa mia lenvda, wa 'ni we -yi.»

'In wa yia -nigbi 'pa, -zugba wa dlili ɔ -bana, wa
'dekpvə nyidı.

³⁵ Nyimaa -zlo mia -bha, -zugba wa yla -we mia
'plida. Zuifvv 'yugalnya yia ɔ gla palı, -zugba wa
gbae: «ɔ ka nyima tsva pue, ɔ pue -sleen ɔ 'de, -
zugba *Klisı -ɔ -wa -Lagɔɔ -Bhasanyɔ, ɔ -ka ɔ nya -
mi!»

³⁶ 'Slvja yi 'yaa -Zezu gla palı. Wa bəa ɔ kwesi, 'in
wa yia ɔ kalɔ nu 'nye.

³⁷ 'In wa nεe: «We -ka Zuifvv 'wlulapılnyɔ -in -mi,
-in -sa -na 'de gbu 'wv.»

³⁸ ɔ 'wlu -bita, wa yia -bha cəl:

-C MIA DA

ZUIFVV 'WLULAPIΛINYɔ -WA

³⁹ 'In waa gbvnyuu -lenvnyaa 'yabhlo mia su -gv
lakvlvda, -məɔ yia -Zezu vəl. ɔ nεe: «-In 'ni -Lagɔɔ
-Bhasanyɔ? -In pue -na 'de, 'in -in 'ka -amia pue!»

⁴⁰ 'In, ɔɔ gbvnyuu -lenvnyɔ -gvdu yia ɔ -libheyi -
yla gbu lapalı. ɔ nεe ɔ -ylae: «-I'ni sə -Lagɔɔ? Nyimɛ
-ɔ -a -yo ɔ 'sə mia da tlitlı -kaslv -bhlo 'wv, əmə 'ni
gbvnyuu yabhlogbɔɔ lenv.»

⁴¹ We klv -wa -amia 'ka -kaslv -minı pla, gbvnyii
-a nva le, we 'penie -wa. 'In əmə 'ni gbvnyuu
yabhlogbɔɔ lenv.»

⁴² 'Bhie, ɔ yia we -gvdiɛ: «-Zezu, zlı -in -ka -na
nyimaa 'wlulapılia yi, -in ligbe 'mi.»

⁴³ -Zezu yia we 'bigvpalı ɔ -ylae: «In nεe -mi -yla
gbvzənv sae: -zeen -ylı -minı nya, -in -yo 'mi 'sə mi
-Lagɔɔ dvdu -gv.»

-Zezuu tl̄thie
(Mt 27.45-56; Mk 15.33-41; Zn 19.28-30)

44 'Yl̄v 'ka -gl̄onyidi nynia yi, we nyumoa 'wv, 'in nikpise yia kpa dvdu weeee -gv. We li 'leli ta.

45 'In 'naa b̄z̄zia -Lagobudu 'kadu z̄o, we yia 'wvyla 's̄o we nyidi.

46 -Zezu 'kp̄ia 'wv w̄eli 'tit̄e nya, 'in o n̄ee: «Dide, -m̄i kw̄ee na z̄va na zuzu.» O bh̄ia 'saa gbagbie, t̄ovn, 'in o yia tl̄.

47 -We weeee 'pl̄ia, *Wl̄omv -sl̄vja gl̄v gbuu 'yugalinyo 'yia we -yo, 'in o yia -Laḡo 'ηni -mn̄ini, 'in o n̄ee: «GbvZ̄onv -wa, oo nyime -m̄oni, nyime tiklu -wa 'piein!»

48 Nyima -duun -wa yia gbu -m̄ini ylaa, -we weeee 'pl̄ia, 'in wa yia we -yoyi. 'In ηwət̄lo yia wa -gv slu, 'in wa -yo kikl̄i bh̄it̄ie yia nyazi nya wa -z̄eo lvbhiti.

49 -Zezuu 'talea weeee -yo 'ηwni -wa -yo o 'bhua Galilee, 'in wa yia o yoo kwaa, wa 'yligbe 'p̄ip̄i, - zugba wa yla -we weeee mia 'pl̄ida.

*-ZεΖεfv 'bhlua -Zezu
(Mt 27.57-61; Mk 15.42-47; Zn 19.38-42)

50-51 Zuifvv 'gbe yabhlo wa laa Alimatee, we nyime yabhlo wa laa *-ΖεΖεfv, -m̄eo mi 'ya -bha. Nyime -z̄onv -yo nyime tiklu -wa. O mi -Laḡo nyimaa 'wlulapilie wvda, 'in o mia Zuifvv gbuwliwvdinya glaa -nyime yabhlo nya. -We gbuwliwvdinya t̄elva pupalia, 'in wa nva le, o -yo wa 's̄o 'ni we -gv w̄eli -bhlo -ka.

52 Οο-ZεΖεfv mn̄ia Pilatu -gbe, 'in o yia -m̄eo -Zezuu 'kwie -zlali.

53 -Mvv 'bigv, 'in o yia wee 'kwie su -gv -sa, 'in o yia we 'naa -yo zv. 'Bhvka -we wa 'bhlua t̄ukpa 'wv,

'in wa 'nua -slə 'kwie nukple fa, we nukple o faa wee 'kwie.

⁵⁴ 'Yli -we nya wa mnazia wa 'de la, wee 'yli nya -Zezefu faa wee 'kwie 'bhvka 'wv. 'In we nya *Nyapeylı dia gwe.

⁵⁵ 'Nwni -wa -yo -Zezu 'bhva Galilee -dvdu -gv, -maa -yo -Zezefu yia 'bhvka -gv mni. Wa yia wee 'bhvka 'wv -talı, 'in sa wa palia -Zezuu 'kwie la, 'in wa yia we -yoyi.

⁵⁶ -Mvv 'bigv, 'in wa yia wa -zoɔ lubhiti. 'In ηne -ka kpi -yo -lasiklo -we ka ηne menia, wa yia we pi, -we wa 'kaa 'kwiee ku -yo 'pa. Wa tite nee, Zuifvv Nyapeylı nya, wa 'na nvnv lubho -ni. We 'gbv, wa yia nyapeda -tv.

24

-Zezu -soa 'wv tl̄tl̄nya glaa

(Mt 28.1-10; Mk 16.1-8; Zn 20.1-10)

¹ Dimasu zlukpe -papa, 'in 'ηwni yia kpi -we ka ηne menia wa pia, we nya gbawla -gv mni.

² Bhla waa 'ηwni 'ka -bha nyni, -zugba tvkpa -boklo 'kadu 'nι gbawla ηwee -mi, wa ka we glipe.

³ Wa -talıa gbawla nukple, wa 'nι Nyimaa -Kanyo -Zezuu 'kwie 'yli.

⁴ -We waa 'ηwni 'kaa 'wlukvvn lapvpalı, wa 'nι we -yi. Təvn, nyima sə kaa llibana 'pupa 'yliylı 'wv, -maa yia wa 'klvtlalı.

⁵ Nyanə sloa 'ηwni 'wv, 'in wa yia 'wlu lagibli. Waa nyima 'sə nee wa -ylaε: «Lee -lu ka 'gbv a talı 'yliyoganyə da tl̄tl̄nya glaa?

⁶ O 'nι -seli -mi. O ka 'wuso tl̄tl̄nya glaa. Da o mia zlumə Galilee, -we o gbaa aın -yla, a ligbe we:

7 «We mi nii, wa 'nye *Nyimée 'Yu gbonyuu -lenanya yoo. Wa 'ka o su -gv lakulv, 'in 'yli 'so we taa zli, o 'ka tlitinya glaa 'wuso.» »

8 'In waa 'jwni yia -Zezuu welenya ligbe.

9 Wa 'bhva gbawla -gv, 'in wa yia we gbaa mn̄i -Zezuu 'binonya kugbua le -bhlo -yla, we -yo nyima -t̄lva -yo wa 'so mia.

10 'Nwni -wa -laa wee 'di -m̄ni -Zezuu tietienya, wa jn̄i ni: Magidala -jwno Malii, Zan̄i, *'Zakee 'nyaa Malii -yo 'jwni -t̄lva -yo wa 'so mia.

11 'In waa -Zezuu tietienya nee wa 'deε dl̄i z̄eε, -we waa 'jwni mia gbada, gbu -kpua -waa 'gbu, wa 'ni wa dl̄i 'wudi.

12 -Bha Piēl̄i -soa 'wu, 'in o -yo -gwagwie yia gbawla -gv mn̄i. O kwlia 'wu, o -talia 'bhvka 'wu, 'naapinya wa bibelia 'kwie -yo la, we 'dekpua o 'yia -yo. 'In jw̄gaga yia o subha, -we weee 'pl̄iaa 'gbu. 'In o yia o -budujw̄ee l̄umni.

*-Zezu -slolua o 'de o 'binonya 'so 'klv
(Mk 16.12-13)*

13-14 'Gbe -we wa laa Emausi, we -yo -Zeluzalemv 'so, kilo kugbua le -bhlo mia we nyidi. Wee 'yli -bhlokpadε nya, -Zezuu 'binonya glaa -nyima 'so mia -mo mn̄ida. -We weee 'pl̄ia, -zugba wa -yo we 'disasie mn̄i 'yloogblv.

15 Bhla -we nya wa mia gbada, 'in wa mia kpelīda, -Zezuu 'dεbhie -gbolu yia wa kwesi be, 'in o -yo wa yia bhv 'wu mn̄i dabvdu.

16 -Zezuu 'binonya 'yia o -yo, 'in -lu yabhlo'o jwnu, wa 'ka o yibheli.

17 'In -Zezu yia wa layibha: «'Lee, lee gbu -gv a kpelī n̄oda 'yloogblva?»

Tœvn, wa dlı yia sumanı, 'in wa yia 'yligbe.

18 Wa 'de 'so glaa 'yabhlo wa laa Kleopasi, -mœø nœø ɔ -ylæs: «-Na 'de -bhlo -wa -Zeluzalemu -nyimœ, -ɔ 'nia gbu 'plia 'wvbhlolu -ylinya nı nyaa 'ji -yi yi?»

19 'In ɔ yia wa layibhae: «Mœø -gbu we -ma?»

'In wa yia we 'bigvpali ɔ -ylæs: «Gbu -we 'ylia Nazalætiyu -Zezu, mu -wa! -Lagøgbvv -falipanyø 'titœ ɔ -mia. ɔ ka we -slolu ɔ lenvgbvnya -yo ɔ wælinya 'wø, -Lagø -yo nyima 'yu.

20 -Amiaa *-Lagøbvbonyaa -cian -yo -amiaa 'yugalinya ka -Zezu wla, wa 'bha ɔ, 'in wa yia ɔ *su -gv lakvlu.

21 -Amia dı we dlı 'wø nu, mœ 'ka yaa Izlaelinyima gbu 'wøsa. 'In -muu weeee -gv, gbuonya 'plia, we 'ylı taa zlı mia -zœen.

22 Gbuzonu -wa, -amia glaa ɻwnı tølvø ka -ain ɻwegaga -svbhalı. Zlukpe -papa, 'in wa yia gbawla -gv mni.

23 Wa 'nı ɔ 'kwie 'yi. 'In wa yia løyi, -bha wa gbaa -ain -ylæs, -Lagøo 'anzinya ka wa 'klvtlali, 'in we nœø wa -ylæs: <-Zezu -ga 'yliyo!>

24 -Amia lv -nyima tølvø ka gbawla -gv mni, 'in gbu -we 'ɻwnı gbaa, wa yi 'saa we yli. Wa 'nı -Zezuu 'de 'yi.»

25 'In -Zezu nœø wa -ylæs: «Nyima -wa 'nı 'ylimna, 'in gbu -we -Lagøgbvv -falipanya gbaa, -wa'a 'nu we 'wula -pa!

26 We mi nu, -Lagøo -Bhasanyø sia sa, 'bhie, -Lagø 'ka ɔ 'ɻniumnie ɔ yoo 'nye.»

27 -Muu 'bigv, -we wa cœlia ɔ daa, -Lagøsebhø 'wø, ɔ yia we gwe -sa wa -yla. ɔ dia we gwe Moizu 'sebhø -gv, 'in ɔ -yo we yia -Lagøgbvv -falipanyaa 'sebhø weeee 'wø pla.

28 'Gbe -we 'wv ɔ 'bınonya 'sø mia mnida, da wa nynia we kwesi, 'in -Zeu yia nv nee, da 'pıpı ɔ mi mnida.

29 'In wa yia ɔ -klolu, 'in wa nee ɔ -ylae: «-In -yø -aın 'sø -tv! Jibhe ka zo, 'in sabø ka bëbee bhia.» 'In ɔ yia -budu zo pla, ɔ -yø wa 'sø 'ka -tv.

30 ɔ -yø wa -dia lililu gwe la, ɔ 'bhua 'floo 'wv, 'in ɔ yia -Lago fuo 'pa. -Mvv 'bigv, ɔ dıdlıa we la, 'in ɔ yia we wa 'wvladlili.

31 Tøvn, wa 'yli -bloa, 'in wa yia ɔ yibheli. -Bha -bhlokpadε, ɔ yia wa 'yligwe mnɔnυ.

32 'In wa nee, wa 'dækpvø nyıdıe: «Da -a mia 'yloogblv, ɔ mia -aın -yla gbv gbada, -zugba ɔ sa -aın -yla -Lagɔsebhø gwe, 'mwna ka -aın dlı zo ye, we 'ni mvv?»

33 Wa -søa 'wv -bha -bhlokpadε, 'in wa yia -Zeluzalɛmv lvmni, -mø wa ylia -Zezuu tietienya kugbua le -bhlo -yø wa -lima 'wlu gbelida.

34 'In -maa nee wa -ylae: «Gbvzɔnv -wa, Nyımaa -Kanyø ka tlıtlınya glaa 'wvsø. Nu, ɔ ka 'Simcoo 'klvtlalı.»

35 'In -maa 'sø yia -we 'plia 'yloogblvv 'dı -sa wa -yla. Sa wa yibhelia -Zeu, -zugba ɔ mi 'floo ladıdlıda, 'in wa yi 'yaa -mvv gba wa -yla.

-Zeu -slolua ɔ 'dɛ ɔ 'bınonya 'klv

(Mt 28.16-20; Mk 16.14-18; Zn 20.19-23; Lngb 1.6-8)

36 Da wa mia -slo gbada, 'in -Zeu yia ɔ 'dɛ -slolu wa nyıdı. 'In ɔ nee wa -ylae: «'Wutvtve -dlıɔɔ -yø aın 'sø -mi!»

37 -Nyanıgbø -kpalia wa, 'in wa yia nyano nv. Wamia nee yaa 'sa nu, nyimezuzu -wa.

38 -Zezu nεε wa -ylaε: «Lee -lu sumanı amiaa dlia?
'In lee ka 'gbv a lv sa dlia?

39 A yla na -kwite -yo na bhvpatvnya, -amı -wa,
gbvzənv sa! A zi 'mı kwε, 'in a yla, nu, nyimezuzu
'nı yice -yo 'kva -ka. Sa a yia de 'mı -yo 'bhisa.»

40 O gba 'saa, 'bhie, o yia o -kwite -yo o bhvpatvnya
wa 'klvslolu.

41 'Mvna ka wa ye, 'in njwegaga yia wa svbhaa
'gbv, -we -Zezu mia wa -yla gbada, wa 'nı mneni
wa 'ka we dlı 'wvdi. 'In o yia wa layibhaε: «-Lu -we
a 'kaa li, we mı -seli aın kwεε?»

42 'In wa yia o llalla -zibhii kibhe 'nyε.

43 O 'bhua we 'wv, 'in o yia we li wa 'yibadı.

44 -Mvv 'bıgv, o nεε wa -ylaε: «Da in -yo aın 'sə
mia -benyi, in nεε aın -ylaε: we mı nu, -we weee
wa celiia na daa, Moizı titee 'səbhε 'wv, -Lagəgbvv
-falipanyaa 'səbhε -yo Lvusebhε 'wv, we nv le.»

45 'In o yia wa 'wlukvvn ladolu, wa 'ka -Lagəsəbhε
'wvlavu.

46 'In o nεε wa -ylaε: «-We mia celiida -Lagəsəbhε
'wv mv ni: we mı nu, -Lagə -Bhasanyo sia, 'in o 'ka
tlı. Wa -ka o gbawla 'wvfa, 'ylı 'sə we taa zlı, 'in o 'ka
'wvsə tlitlnya glaa.

47 O 'jnı nya, -Lagəgbv -we 'kaa nyimaa dlı 'bhitı,
'in -Lagə 'ka wa -yogbv 'wvtı, a bhli we gbagbie -
Zeluzalemv, 'in a -yo we 'ka dvdu weee -gv mni.

48 Nu, amia -wa we dayinya.

49 'In Zuzu -o Dide gbaa o 'ka aın 'nyε, -amı yia we
aın yoo 'paa. We 'dεε 'gbv, amia, a -tv wee gbe nı
nvkple tıklı, 'in -Lagə 'tite 'ka aın -gv lasibhli.»

*-Zezu mia yali
(Mk 16.19-20; Lngb 1.9-11)*

50 -Mvv 'bıgv, -Zezu -yə o 'bınənya yia Betani kwesi mnı, o yia so 'wvbhu, 'in o yia wa 'nyulaŋwna.

51 Da o mıa wa 'nyulaŋwnada, o yia wa gwevla, 'in -Lagə yia o 'wvbhu, o yia yalı mnı.

52 Wa 'ylimania o, 'bhie, wa yia -Zeluzaləmv lvbhitı 'mına 'kadı nya.

53 'Kəmvv, wa mı -Lagəbudu 'kadı zə, -zugba wa mnıni -Lagəo 'ŋni.

**'Wususlolue loluu 'sεbhε
New Testament in Kouya**

copyright © 2002 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Kouya

Translation by: Wycliffe Bible Translators

Contributor: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Information sur le droit d'auteur

© 2002, Wycliffe Bible Translators, Inc. tous droits réservés.

Ce texte de traduction vous est rendu disponible sous termes du Creative Commons License: Attribution-Noncommercial- Pas de travaux dérivés. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) En outre, vous avez l'autorisation de mettre le texte sous différents formats de fichier, tant que vous ne changez pas le texte ou la ponctuation de la Bible.

Vous pouvez partager, copier, distribuer, transmettre et extraire des parties ou des citations de ce travail à condition que vous incluez l'information sur le droit d'auteur ci-dessus:

- Vous devez donner Attribution au travail.
- Vous ne devez pas vendre ce travail pour en tirer profit.
- Vous ne devez effectuer aucun travail dérivé qui puisse changer les mots ou la ponctuation en l'état des Saintes Ecritures.

Les autorisations au-delà du canevas de cette licence peuvent être disponibles si vous nous contactez au travers de votre demande.

Le Nouveau Testament

en Kouya

Copyright Information

© 2002, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Kouya

© 2002, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2015-03-17

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 18 Apr 2025 from source files dated 29 Jan 2022

6b111f8e-be6f-55f2-a7a8-c43583754a65